

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
CZU: 94(498)1990/2008

PIROȘCA ALINA

**CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI
ÎN ANII 1990-2008**

SPECIALITATEA: 611.02. ISTORIA ROMÂNILOR (PE PERIOADE)

Teză de doctor în istorie

Conducător științific: _____ SOLOMON Constantin, doctor habilitat,
profesor universitar

Autor: _____ PIROȘCA Alina

Chișinău, 2018

© PIROŞCA Alina, 2018

Cuprins

ADNOTARE	4
LISTA ABREVIERILOR	7
INTRODUCERE	8
1. ABORDĂRI ISTORIOGRAFICE ȘI TEORETICO-ȘTIINȚIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI	16
1.1 Istoriografia constituirii și activității Parlamentului.....	16
1.2 Aspecte teoretico-metodologice de investigație a activității Parlamentului României	33
1.3 Concluzii la capitolul 1	40
2. CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA STRUCTURAL – FUNCȚIONALĂ A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI	42
2.1 Legislația electorală – bază politico-juridică a constituirii Parlamentului	42
2.2 Alegerile parlamentare și configurația politică a Legislativului	55
2.3 Organizarea și funcționarea Parlamentului	73
2.4 Concluzii la capitolul 2	87
3. DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI	90
3.1 Evoluția legislativă a Parlamentului.....	90
3.2 Controlul parlamentar	101
3.3 Activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe și securității internaționale	117
3.4 Concluzii la capitolul 3	130
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	133
BIBLIOGRAFIE	136
ANEXE	150
Anexa 1 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 20 MAI 1990.....	150
Anexa 2 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 27 septembrie 1992	151
Anexa 3 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 3 noiembrie 1996.....	152
Anexa 4 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 26 noiembrie 2000.....	153
Anexa 5 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 28 noiembrie 2004.....	154
Anexa 6 Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 30 noiembrie 2008.....	155
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	156
CV-ul Autorului	157

ADNOTARE

PIROȘCA Alina, *Constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008*, specialitatea 611.02. Istoria românilor (pe perioade), Chișinău, 2018

Structura tezei cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

Cuvinte-cheie: România, Parlamentul, alegeri parlamentare, elită politică, putere politică, democrație, control parlamentar, partide politice, diplomație parlamentară, relații interparlamentare.

Domeniul de studiu: viața politică în România la etapa contemporană.

Scopul și obiectivele lucrării rezidă în elaborarea unei viziuni conceptuale cuprinzătoare asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008, în evidențierea particularităților, problemelor, tendințelor și perspectivelor în activitatea Legislativului, precum și în elaborarea anumitor concluzii și, mai ales, a unor recomandări utile întru eficientizarea activității acestuia.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării efectuate constă în următoarele: Reprezintă primul studiu cuprinzător, interdisciplinar asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008; A fost elaborat cadrul conceptual-teoretic pentru realizarea investigațiilor racordat la realitățile noi ale societății românești; Se face o evaluare științifică a procesului de democratizare cu scopul de a conștientiza complexitatea problemelor cu care se confruntă societatea în tranziție și pentru a indica unele modalități de depășire a barierelor în calea democratizării societății și a activității Parlamentului; Se evidențiază activitatea Legislativului în domeniul politicii externe și a securității naționale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Semnificația teoretică a cercetărilor efectuate rezidă în abordarea constituirii și activității Parlamentului României, în rezultatele și concluziile obținute în urma conceptualizării fenomenului de agendă din perspectivă teoretică. Abordarea din perspectivă interdisciplinară și pluridisciplinară în plan analitico-epistemologic a conceptelor fundamentale a contribuit la extinderea demersului științific ce vizează Parlamentul României. Astfel, lucrarea poate servi drept model de analiză a constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect aplicativ, această abordare teoretico-științifică și rezultatele obținute contribuie la familiarizarea opiniei publice cu activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008. Materialele tezei pot fi utilizate de factorii de decizie politică și factorii economici în procesul de activitate și în elaborarea unor strategii de politici care ar permite realizarea obiectivelor de politică internă și externă. Autorul apreciază utilitatea lucrării și prin faptul că atrage atenția asupra unui ansamblu de probleme ce țin de activitatea Legislativului.

Rezultatele cercetării pot fi utilizate în calitate de suport la cursurile ținute în instituțiile superioare de învățământ din România și Republica Moldova, ele pot fi utile profesorilor, doctoranzilor, studenților, liceenilor, tuturor celor care se interesează de viața politică în România la etapa contemporană.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările au fost expuse în 8 publicații științifice de specialitate publicate în România și Republica Moldova, cât și în cadrul a 8 conferințe internaționale.

ANNOTATION

PIROȘCA Alina, *Establishment and Activity of the Romanian Parliament in the years Of 1990-2008*, specialty 611.02. History of Romanians (periods), Chisinau, 2018

Work structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography and annexes.

Keywords: Romania, Parliament, parliamentary elections, political elite, political power, democracy, parliamentary scrutiny, political parties, parliamentary diplomacy, inter-parliamentary relations.

Field of study: political life in the modern Romania.

Goals and objectives lie in elaboration of a comprehensive conceptual vision on the establishment and activity of the Romanian Parliament in the years of 1990-2008, in highlighting the peculiarities, issues, trends and prospects in the activity of Parliament and the drawing up of certain conclusions, especially of some recommendations in order to streamline its work.

Scientific novelty and originality consists in the following: it is the first comprehensive and interdisciplinary study about foundation and activity of Romanian Parliament in the years of 1990-2008; A conceptual and methodological framework was prepared for conducting investigations connected to the new realities of Romanian society; It is made a scientific assessment of the democratization process in order to realize the complexity of issues that a society in transition is coping with and to indicate some ways of barriers overcoming on the path of society democratization and of Parliament's activity; It is highlighted the activity of the Legislature in foreign policy and national security.

The important scientific problem solved in historical science consists in developing of the conceptual-theoretical analysis of the foundation and activity of the Romanian Parliament; research of the most important forms of democracy – parliamentary elections; determination of the place and role of the Parliament in drafting legislation, of realization of the parliamentary control, of realization of parliamentary activity in the field of foreign policy and of the impact of its activity on the social-economic and political processes in society, of realization of foreign policy and international security objectives.

The theoretical significance of the research lies in the analysis of foundation and activity of the Romanian Parliament, in the results and conclusions drawn from conceptualization of the phenomenon from theoretical perspective. The interdisciplinary and pluridisciplinary approach in analytical and epistemological area of the fundamental concepts contributed to the extension of scientific endeavor that regards Romanian Parliament. Thus, the work may serve as a model of analysis of the foundation and activity of the Romanian Parliament in years of 1990-2008.

Applicative value of the research. From practical perspective this theoretical and scientific approach and obtained results contribute to familiarization of the public opinion with the activity of the Romanian Parliament in 1990-2008. Thesis materials may be used by policymakers and economic factors in their activity and in elaboration of some strategies for policies that would enable domestic and foreign policy objectives realization. The author, also, focuses on the problems related to activity of Parliament.

The research results can be used as support for classes held within higher educational institutions from Romania and Republic of Moldova, they can be useful for teachers, PhD students, students, all who are interested in political life of Romania at contemporaneous stage.

Implementation of scientific results. The research results, conclusions and recommendations were presented in 8 specialized scientific publications published in Romania and Republic of Moldova, and at 8 international conferences.

АННОТАЦИЯ

ПИРОШКА Алина. *Создание и деятельность Парламента Румынии в 1990-2008 гг.*

Специальность 611.02 - История румын (по периодам), Кишинев, 2018

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография и приложения.

Ключевые слова: Румыния, парламент, выборы, политическая элита, политическая власть, демократия, парламентский контроль, политические партии, парламентарная дипломатия, межпарламентские отношения.

Область исследований: политическая жизнь Румынии на современном этапе.

Цель и задачи исследования состоят в разработке всеобъемлющего концептуального видения по поводу формирования и деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг., в освещении особенностей и проблем, тенденций и перспектив в деятельности Парламента и формировании определенных выводов и рекомендаций по улучшению эффективности его функционирования.

Научная новизна и оригинальность предпринятого исследования заключается в том, что оно является первым комплексным междисциплинарным исследованием о создании и деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг.; разработана концептуально-методологическая база для проведения исследований, обусловленных новыми реалиями румынского общества; даётся оценка процессу демократизации в целях реализации проблем, стоящих перед обществом в переходный период, и указываются способы преодоления возникающих барьеров в ходе демократизации общества и деятельности Парламента; освещается работа законодательного органа в области внешней политики и национальной безопасности.

Решение научной проблемы в исторической науке состоит в разработке концептуально-теоретических основ изучения деятельности Парламента Румынии, в установлении места и роли Парламента в разработке законодательства, осуществление парламентского контроля, в области внешней политики и влияния его деятельности на социально-экономические и политические процессы в обществе; в реализации целей внешней политики и национальной безопасности.

Теоретическая значимость предпринятого исследования состоит в анализировании путей формирования Парламента Румынии и его деятельности, достигнутых им результатов для концептуализации этого феномена с теоретической точки зрения. Междисциплинарный и многодисциплинарный подход с точки зрения эпистемологических концепций способствовал расширению рамок научного подхода к рассмотрению деятельности румынского Парламента. Данное исследование может служить в качестве модели целостного анализирования деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг.

Апplikативная значимость. С практической, теоретической и методологической точек зрения результаты исследования призваны способствовать ознакомлению общественности с деятельностью Парламента Румынии в 1990-2008 гг. Материалы диссертации могут быть использованы политическими, экономическими акторами в их деятельности в ходе принятия политических решений, в определении стратегии деятельности, которая способствовала бы реализации внутренней и внешней политики государства. Автор полагает, что в исследовании обращено внимание на большой спектр проблем, связанных с парламентарной деятельностью страны.

Результаты исследования могут быть использованы в учебном процессе в высших учебных заведениях Румынии и Молдовы, могут быть также полезны преподавателям, докторантам, и всем, кого интересует политическая жизнь Румынии на современном этапе.

Применение результатов. Результаты научного исследования, выводы и рекомендации были представлены в 8 специализированных научных изданиях, опубликованных в Румынии и Молдове и доложены на 8 международных конференциях.

LISTA ABREVIERILOR

AAN – Adunarea Atlanticului de Nord
AELS – Comitetul Parlamentar al Asociației Europene a Liberului Schimb
AIEO – Adunarea Interparlamentară Europeană a Ortodoxiei
AIPLF – Asociația Internațională a Parlamentarilor de Limbă Franceză
AMP – Agenția de monitorizare a Presei
ANCD – Alianța Națională Creștin Democrată
AP NATO – Adunarea Parlamentară a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliul Europei
APCEMN – Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice la Marea Neagră
APEM – Adunarea Parlamentară Euro-Mediteraneeană
APF – Adunarea Parlamentară a Francofoniei
AUEO – Adunarea Uniunii Europei Occidentale
BEC – Biroului Electoral Central
CDR – Convenția Democrată din România
CFSN – Consiliul Frontului Salvării Naționale
CPUN – Consiliul Provizoriu de Uniune Națională
CSCE – Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa
FDSN – Frontului Democrat al Salvării Naționale
FER – Federația Ecologistă din România
FSN – Frontul Salvării Naționale
LADO – Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului
NATO – Organizația Atlanticului de Nord
OADO – Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului
OCEMN – Organizației Cooperării Economice a Mării Negre
OECD – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OSCE – Adunarea Parlamentară a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa
OUG – Ordonanțe de Urgență
PAC – Partidul Alianței Civice
PD – Partidul Democrat
PDAR – Partidul Democrat Agrar din România
PER – Partidul Ecologist Român
PNL – Partidul Național Liberal
PNT-CD – Partidul Național Țărănesc-Creștin Democrat
PRM – Partidul România Mare
PSD – Partidul Social Democrat
PSDR – Partidul Social Democrat Român
PUNR – Partidul Unității Naționale Române
PUR – Partidul Umanist din România
UDMR – Uniunea Democrată Maghiară din România
UE – Uniunea Europeană
UFD – Uniunea Forțelor de Dreapta
UIP – Uniunea Interparlamentară
USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD – Uniunea Socială Democrată

INTRODUCERE

Actualitatea temei. Prăbușirea în decembrie 1989 a regimului comunist a însemnat pentru România debutul unor transformări politice, economice și sociale, având toate un numitor comun – democrația. Parlamentul este instituția centrală a unui regim democratic și organismul de exercitare a puterii legislative. Existența și funcționarea acestuia reprezintă o condiție de bază a democrației în România.

Experiența de edificare a unei societăți democratice, care în România a avut propria sa dinamică ne demonstrează că această devenire este marcată de numeroase contradicții și de puternice eforturi întru realizarea scopului propus. Anume această complexitate a și condiționat necesitatea efectuării unei analize temeinice a constituirii și activității Parlamentului României, a fenomenelor politice, a factorilor ce determină desfășurarea proceselor politice. Importanța dimensiunii Parlamentului este reliefată și validată în elaborările științifice ale cercetătorilor din diferite domenii, motiv care imprimă un suport substanțial pentru determinarea rolului și locului Parlamentului în viața politică, în procesele europene și mondiale.

Necesitatea elaborării unei astfel de lucrări este dictată atât de argumentele care se cer invocate pentru aprecierea fenomenelor noi ce au însoțit etapa de tranziție, cât și de pluralitatea de probleme pe care acestea le-au generat în majoritatea țărilor post-comuniste pornite pe calea democrației, inclusiv în România. Procesul de renovare a societății este marcat de crize care afectează sferele vieții sociale, de tensiuni sociale și instabilitate politică. De aceea, problema constituirii și activității Parlamentului României se distinge prin actualitate și relevanță, investigațiile fiind de importanță teoretico-științifică (definirea Parlamentului), aplicativă (susținerea proceselor de reforme democratice, modernizarea funcționării Legislativului) și conceptuală (familiarizarea cu alegerile parlamentare, cu activitatea Parlamentului în domeniul politicii interne și externe și securității internaționale).

Puterea politică devine un subiect de mare atracție atât pentru știința istorică, politică, juridică, dar și pentru practica guvernării. Această pentru că atât știința cât și practica, mai mult decât în alte domenii, nu pot să se rezume numai la descrierea și reflectarea fenomenului, ci, pe fondul unei responsabilități sociale, ele manifestă un deosebit interes pentru a identifica și propune soluții în scopul ameliorării actului de guvernare.

Astăzi, când venirea la putere este foarte tehnologizată, când ea poate fi cucerită nu numai în virtutea meritului sau concurenței cinstite, dar și în baza speculațiilor, cunoașterea vieții politice, a naturii instituțiilor politice, a puterii în general este esențială nu doar pentru cercetător, dar și pentru omul de rând.

Interesul sporit față de problematica instituțiilor politice și, în primul rând, a Parlamentului este dictat și de necesitatea de a concepe și de a explica unele aspecte ale activității Legislativului, ale comportamentului politic în diferite segmente tempore.

Studierea instituției de prim rang a României – Parlamentul este actuală pentru a înțelege rolul pe care acesta îl are în procesul de integrare europeană a României și pentru a analiza în ce măsură instituția reprezintă în continuare un for dedicat dezbaterilor și luării deciziilor în această privință.

Tema de cercetare este actuală și reieșind din faptul că Parlamentul are un rol esențial în evoluția statului de drept, după cum a avut un rol hotărâtor în democratizarea statului. Evoluția democratică a sistemului politic, realizarea în complex a reformelor social-economice, afirmarea tot mai activă a României în relațiile cu alte state ale lumii și cu organismele internaționale presupun o nouă viziune asupra Parlamentului, întrucât instituțiile politice determină imaginea României pe arena internațională.

Multidimensionalitatea reformelor în perioada de tranziție indică la oportunitatea efectuării cercetărilor științifice, care ar fundamenta necesitatea schimbărilor în activitatea Parlamentului, ar analiza eficacitatea transformărilor produse și în această bază ar elabora măsuri, recomandări întru ameliorarea acestei activități.

În această ordine de argumente subliniem că actualitatea investigației noastre este determinată și de necesitatea de a scoate în evidență atât realizările tranziției, cât și erorile comise de cei care guvernează reformele, autorul oferind în același timp sugestii cu privire la corectarea lor, ceea ce ar face ca democrația în România să fie acceptată mai puțin dureros.

Așadar, autorul a intenționat să realizeze o lucrare complexă ce vizează probleme cardinale ale vieții politice și anume constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008, lucrare care lipsește deocamdată în literatura de specialitate din țară (deși unele aspecte ale temei au fost parțial elucidate de cercetători), fapt ce a și determinat alegerea temei de investigație.

Analiza situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de studiu.

Pentru elucidarea fundamentului științific al lucrării, am avut drept punct de pornire, investigațiile autorilor cărora le aparțin contribuții esențiale în studiul diferitelor aspecte ale fenomenului parlamentarismului în România post-decembristă.

Cercetătorul P. Kopecky interpretează reprezentativitatea parlamentelor din țările fost-comuniste, într-un studiu dedicat evoluției politice a statelor din centrul și estul Europei. [1, p.133-152]. Autorul cercetează originile parlamentarismului și caracteristicile acestuia în fiecare din țările post-comuniste, gradul de reprezentativitate care caracterizează fiecare parlament în

parte, relațiile dintre Legislativ și Executiv, structura internă a fiecărui for legislativ, dar și procedurile specifice după care acestea acționează.

Un alt studiu ce abordează tema instituției Parlamentului, este cel al autorului St. Roper, care realizează o prezentare cronologică a ceea ce a semnat forul legislativ al țării, insistând asupra lipsei de credibilitate a acestuia în anii '90, cauzată de corupție, inactivitate și instabilitate a alianțelor politice și electorale. [2] Sunt comentate obstacolele pe care viața parlamentară post-decembristă le-a întâlnit de-a lungul perioadei de tranziție.

Reprezentarea politică este văzută ca principiu fundamental al democrațiilor moderne în lucrarea autorului F. Millard, „Elections, Parties and Representation in Post-Communist Europe” [3]. Conform opiniilor autorului, reprezentativitatea sub aspect legislativ, este determinată de mai mulți factori, precum: organizarea partidelor politice, selectarea candidaților, modul de prezentare al acestora în fața electoratului, performanța parlamentarilor, interacțiunea dintre aceștia, și mai ales asumarea răspunderii în fața electoratului.

În acest context evidențiem selectiv unele lucrări ale cercetătorilor români, în care tezele, generalizările, concluziile ce se conțin în acestea, constituie punctele de reper în explicarea anumitor aspecte ale constituirii și activității Parlamentului României în perioada post-decembristă.

Remarcăm lucrarea „Renașterea parlamentarismului în România“, ai cărei autori sunt M. Enache și M. Constantinescu [4], care prezintă contextul politic al reapariției unei adevărate adunări legislative în România și factorii care au favorizat-o. Ilustrative în acest sens sunt lucrările unor renumiți cercetători de drept parlamentar ca: I. Muraru, [5] V. Duculescu [6] și C. Călinoiu. [7]

Funcționarea Parlamentului a fost analizată de către Șt. Deaconu și M. Cuc, [8] într-un studiu dedicat în exclusivitate instituției parlamentare. Materialele prezintă noile prevederi regulamentare statuate prin noile Regulamente de funcționare ale celor două Camere, adoptate după alegerile din noiembrie 2000. Acestea, dând curs unor prevederi constituționale, cuprindeau norme ce privesc statutul parlamentarului, organizarea internă a Parlamentului, desfășurarea lucrărilor parlamentare, precum și dispoziții referitoare la controlul parlamentar.

De menționat că în Republica Moldova n-a fost elaborat nici un studiu monografic consacrat acestei probleme. Cu toate acestea, diferite aspecte ce țin de activitatea Parlamentului României și-au găsit elucidare în mai multe studii ale autorilor C. Solomon, A. Piroșca [9], V. Juc, Y. Josanu, I. Rusandu [10] și alții.

Problemele principale înaintate cu titlul de ipoteze sunt:

1. Sistemul electoral, determină, în ultimă instanță modalitatea de selectare a elitelor parlamentare contemporane;
2. Menirea Parlamentului nu se reduce la adoptarea legilor, acesta joacă un rol activ în viața politică, realizează controlul parlamentar care cuprinde activități, organe de stat, acte normative;
3. Diplomația parlamentară este cel mai potrivit și adecvat instrument de realizare a obiectivelor de politică externă și apărare a interesului național.

Scopul și obiectivele tezei rezidă în elaborarea unei viziuni conceptuale cuprinzătoare asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008, în evidențierea particularităților, problemelor, tendințelor și perspectivelor în activitatea Legislativului, precum și în elaborarea anumitor concluzii și, mai ales, a unor recomandări utile întru eficientizarea activității acestuia.

Urmărind activitatea acestui obiectiv de bază, ne-am propus soluționarea următoarelor **sarcini**: realizarea unui studiu istoriografic și documentar al elaborărilor științifice la temă, demers necesar pentru a cunoaște și înțelege adecvat constituirea și activitatea Parlamentului României; definirea reperelor teoretico-metodologice de cercetare a funcționării Legislativului; examinarea legislației electorale ca o bază politico-juridică a constituirii Parlamentului; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației pluraliste - alegerile parlamentare; analiza constituirii și evoluției structural-funcționale a Legislativului; abordarea evoluției legislative a Parlamentului și a controlului parlamentar; elucidarea activității Parlamentului în domeniul politicii externe și securității internaționale.

Metodologia cercetării științifice. În cadrul investigației s-a efectuat o abordare metodologică complexă cu caracter interdisciplinar al studiilor bibliografice, istoriografice, conceptual-teoretice și analitico-aplicative. Metodologia a inclus abordări, principii și metode de cercetare a constituirii și activității Parlamentului României și anume: analiza și sinteza, metoda comparativă, content analiza (analiza conținutului documentelor), metoda inducției și deducției, metoda analogiei și altele. Autorul a valorificat principiile de bază ale metodologiei științei istorice ca: principiul științific; principiul libertății academice proprie gândirii democratice; principiul obiectivității; principiul istorismului; principiul umanismului și altele.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării efectuate constă în următoarele: reprezintă primul studiu cuprinzător, interdisciplinar și multidisciplinar asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008; a fost elaborat cadrul conceptual-teoretic pentru realizarea investigațiilor racordat la realitățile noi ale societății românești; se face o evaluare științifică a procesului de democratizare și a activității parlamentare cu scopul de a

conștientiza complexitatea problemelor cu care se confruntă societatea în tranziție și pentru a indica unele modalități de depășire a barierelor în calea democratizării societății și a activității Parlamentului; se face o analiză de sinteză privind evoluția activității Parlamentului României și rolul acestuia în transformările social-economice și politice înregistrate; se evidențiază activitatea Legislativului în domeniul politicii externe și securității naționale; este argumentat faptul că funcționarea normală a societății, respectiv stabilitatea în societate, depind în mare parte de nivelul culturii politice atât a elitei politice, cât și a categoriilor sociale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Semnificația teoretică a cercetărilor efectuate rezidă în abordarea constituirii și activității Parlamentului României, în rezultatele și concluziile obținute în urma conceptualizării fenomenului de agendă din perspectivă teoretică. Abordarea din perspectivă interdisciplinară și pluridisciplinară în plan analitico-epistemologic a conceptelor fundamentale a contribuit la extinderea demersului științific ce vizează Parlamentul României. Astfel, lucrarea poate servi drept model de analiză a constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect aplicativ, această abordare teoretico-științifică și rezultatele obținute contribuie la familiarizarea opiniei publice cu constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008. Materialele tezei pot fi utilizate de factorii de decizie politică și factorii economici în procesul de activitate și în elaborarea unor strategii de politici care ar permite realizarea obiectivelor de politică internă și externă. Teza completează setul de elaborări științifice consacrate Parlamentului României în perioada de tranziție, asigură factorilor decizionali, din cadrul autorităților puterii de stat, experții din centrele analitice și cercetătorii științifici din instituțiile universitar-academice cu informații pentru fundamentarea și promovarea politicilor de activitate a Parlamentului. Materialele tezei pot servi drept reper pentru elaborări științifice noi în materia subiectelor abordate. Autorul apreciază utilitatea lucrării și prin faptul că atrage atenția asupra unui ansamblu de probleme ce țin de activitatea Legislativului. Rezultatele cercetării pot fi utilizate în calitate de suport la cursurile universitare „Istoria românilor”, „Istoria politică a României”, „Politica externă a României la etapa contemporană”, în cadrul cursurilor speciale ținute la instituțiile superioare de învățământ din România și Republica Moldova, ele

pot fi utile profesorilor, doctoranzilor, studenților, liceenilor, tuturor celor ce se interesează de viața politică în România la etapa contemporană.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în următoarele:

1. Legislația electorală este baza politico-juridică a constituirii Parlamentului;
2. Alegerile parlamentare în condițiile pluripartitismului și pluralismului politic au generat în România apariția unor noi procese și fenomene politice și au contribuit la schimbarea configurației politice a Parlamentului;
3. Activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe și relațiilor internaționale facilitează relațiile de cooperare și colaborare dintre România și alte state.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările au fost expuse în 8 publicații științifice de specialitate publicate în România și Republica Moldova: Piroșca A. Colaborarea interparlamentară dintre România și Republica Moldova (1991-2001). În: Scientific and Technical Bulletin. Arad: Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad, 2009, nr.15. p. 98-107; Piroșca A. Mecanismul funcționării Parlamentului României. În: Studia Universitatis. Chișinău: USM, 2010, nr. 10. p. 24-31; Piroșca A. The importance of political culture in post-communist Romania. În: Agora. Arad: Univ. „Aurel Vlaicu”, 2011, nr.1. p. 82-87; Piroșca A. Alegerile parlamentare în România (1990- 2004). În: Convergențe spirituale Iași-Chișinău. Iași: Liga Culturală Română, 2011, nr. 2. p. 74-80; Piroșca A. Parlamentul României și opoziția parlamentară. În: Istorie și Politică, Chișinău: ULIM, 2011, nr. 2, p. 116-122; Piroșca A. Colaborarea și aprofundarea relațiilor interparlamentare. În: Istorie și politică. Chișinău: ULIM, 2012, nr. 2, p. 172-186; Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare din Republica Moldova și România. În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) Nr. 3(LVIII), Chișinău, 2012, p.106-128; Solomon C., Piroșca A. Evoluția parlamentarismului în România. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 3 (172), Chișinău, 2016, p. 52-64.

Aprobarea rezultatelor științifice. Investigația se înscrie în direcțiile de cercetare aprobate în cadrul Universității de Stat din Moldova. Teza a fost elaborată și discutată la Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie a Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova. Concepțiile de bază elaborate pe parcursul investigației au fost expuse în cadrul a 8 conferințe internaționale, printre care menționăm: Piroșca A. Activitatea Parlamentului în contextul aderării României la Uniunea Europeană. În: Materialele Conferinței Interuniversitare Integrarea europeană și filosofia româna: cazul Al. S. Sturza. Chișinău: USM, mai 2009. p. 192-197; Piroșca A. Alegerile parlamentare din anul 1992 în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice a masteranzilor și doctoranzilor Cercetare și

inovare- perspective de evoluție și integrare europeană. Chișinău: USM, septembrie 2009. p. 33-34; Piroșca A. Sistemul electoral din Romania. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice Dezvoltarea cercetării științifice, promovarea și cultivarea creativității și inovării în procesul instruirii academice. Chișinău: USM, mai 2010. p. 58-59; Piroșca Alina. Aspecte ale alegerilor parlamentare în România (1990-2008). În: Materialele Conferinței Internaționale Integrarea europeană și tradițiile românești: de la Al. S. Sturza la Em. Cioran. Chișinău: USM, mai 2011, p. 276-286; Piroșca A. Opoziția în Parlamentul României (2000-2004). În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău: USM, septembrie 2011.p. 33-35; Piroșca A. Alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008 din România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2012, p. 66-68; Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2013, p. 242-245; Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.

Sumarul capitolelor tezei. Teza a fost structurată în baza scopului și obiectivelor, propuse spre cercetarea constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008 și este alcătuită din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

În *INTRODUCERE* se argumentează actualitatea și importanța temei investigate, este stabilit scopul și sunt determinate obiectivele cercetării, se motivează gradul și caracterul științific-novator al rezultatelor obținute, problema științifică soluționată precum și importanța teoretică, valoarea aplicativă a lucrării se indică aprobarea rezultatelor și este prezentat sumarul capitolelor tezei.

Primul capitol, intitulat *ABORDĂRI ISTORIOGRAFICE ȘI TEORETICO-ȘTIINȚIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI*, se axează pe analiza și sinteza istoriografică a viziunilor și abordările cercetărilor din diverse domenii științifice privind constituirea și activitatea Parlamentului, a surselor documentare care ne-au servit drept izvoare importante pentru investigație

În baza analizei istoriografice au fost selectate și sistematizate cele mai relevante concepții și abordări științifice pentru a argumenta necesitatea examinării interdisciplinare și pluridisciplinare a constituirii și activității Legislativului.

Astfel, examinând gradul de cercetare a problemei propuse spre investigație am constatat că au fost obținute realizări modeste. Se resimte lipsa unui studiu aprofundat, de sinteză privind constituirea și activitatea Parlamentului.

De asemenea sunt examinate idei și concepte, paradigme, abordări și principii de cercetare, metode și tehnici care au format cadrul teoretico-metodologic al studiului în cauză.

În capitolul II, intitulat *CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA STRUCTURAL-FUNCȚIONALĂ A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI* se abordează legislația electorală ca bază politico-juridică a constituirii și activității Parlamentului, etapele desfășurării alegerilor parlamentare. Se cercetează desfășurarea alegerilor ca formă majoră a democrației pluraliste, văzute atât prin prisma percepțiilor actorilor electorali, cât și prin cea a monitorizărilor efectuate de observatorii naționali și internaționali. De asemenea, se analizează configurația politică a Legislativului în anii 1990-2008 și impactul acesteia asupra vieții politice. Se elucidează structura, organizarea și mecanismul funcționării Parlamentului, caracterul procedurii legislative, interacțiunea cu alte instituții politice.

În capitolul III, intitulat *DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI* este cercetată evoluția legislativă a Parlamentului, se evidențiază faptul că dezbaterile și adoptarea prin vot a proiectelor de legi și a inițiativelor legislative reprezintă activitatea de bază a Legislativului. Sunt analizate cele mai importante forme și mijloace de control parlamentar prin care deputații și senatorii, cu atât mai mult cei din opoziția parlamentară, monitorizează politic activitatea Guvernului și verifică modul de aplicare a legilor în sfera autorităților și instituțiilor publice supuse controlului.

De asemenea, se cercetează activitatea Legislativului în domeniul politicii externe ținând cont de faptul că acesta dispune de importante prerogative în acest domeniu. Totodată, se abordează conceptul de diplomatie parlamentară, colaborarea interparlamentară și importanța acesteia pentru realizarea obiectivelor de politică externă a statului.

Concluzii generale și recomandări. Se rezumă concluziile de bază ale cercetării, sunt formulate recomandările principale privind eficientizarea activității Parlamentului României la etapa contemporană și realizarea cu succes a rolului de instituție centrală a unui regim democratic.

1. ABORDĂRI ISTORIOGRAFICE ȘI TEORETICO-ȘTIINȚIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI

Acest capitol reprezintă prin conținut suportul istoriografic, documentar și conceptual-teoretic necesar pentru valorificarea științifică a problemelor abordate în lucrare. Obiectul de cercetare a primului subcapitol include unele abordări științifice definitorii la temă și se întreprinde o radiografie a situației în domeniul constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008. Al doilea subcapitol este consacrat fundamentării bazei teoretico-metodologice pentru investigația științifică a activității Legislativului, și sunt examinate concepte, paradigme, abordări și principii de cercetare, metode și tehnici care au format cadrul metodologic al studiului în cauză.

1.1 Istoriografia constituirii și activității Parlamentului

Instituția Parlamentului a constituit și constituie încă, obiectul unor remarcabile cercetări din partea politologilor, sociologilor, juriștilor și nu în ultimul rând a istoricilor. Interesul față de Parlament, de rolul pe care acesta îl îndeplinește în societate, față de mijloacele prin care contribuie la elaborarea legilor și la edificarea unei autentice ordini de drept, este firesc și legitim, dacă luăm în considerare faptul că astăzi în lume, respectul pentru democrația reprezentativă poate fi considerat o realitate.

Apărute cu multe secole în urmă, Adunările reprezentative, mai largi sau mai restrânse, au promovat ideea de democrație, au oprit tendințele totalitare, au contribuit la formarea unei conștiințe naționale, care a evoluat paralel cu drepturile omului și ale popoarelor, cu cerințele fundamentării raporturilor politice pe adevărate principii de egalitate și reprezentativitate.

Marele principiu al separației puterilor în stat a demonstrat cu vigoare forța și puterea Parlamentului, rolul acestuia pentru societățile democratice, importanța respectării intacte a prerogativelor sale în condițiile unei armonioase colaborări cu toate celelalte puteri ale statului. Respectând egalitatea puterilor statului, nu putem să nu constatăm că, prin sarcinile deosebite ce îi revin, puterea legiuitoare dispune de anumite posibilități de afirmare, care îi sunt proprii și care o plasează în fruntea tuturor instituțiilor statului.

Reluarea vieții parlamentare democratice în România, a reprezentat o consecință directă a transformărilor pe care le-a deschis în viața țării, revoluția din decembrie 1989. Pentru elucidarea fundamentului științific al lucrării, am avut drept punct de pornire, investigațiile autorilor căroră

le aparțin contribuții esențiale în studiul diferitelor aspecte ale fenomenului parlamentarismului în România post-decembristă.

Referitor la analiza materialului folosit în investigarea constituirii și activității Parlamentului României se pot de limita 4 categorii de informații folosite:

- I. Analiza istoriografiei străine privind constituirea și activitatea României;
- II. Analiza istoriografiei din România referitoare la constituirea și activitatea Legislativului;
- III. Analiza istoriografiei din Republica Moldova privind diferite aspecte ale activității Parlamentului României;
- IV. Sursele istorice ale temei de cercetare.

Un cercetător renumit, S. Huntington, realizează o adevărată proiecție a tot ceea ce însemna schimbare prin revoluție, investigând factorii care pot influența pozitiv sau negativ, societatea aflată în curs de modernizare. „Vidul de putere și de autoritate care se manifestă în atât de multe țări în curs de modernizare poate fi umplut doar temporar de o conducere carismatică sau de o forță militară”, este de părere autorul. Însă numai organizațiile politice îl pot umple permanent. Într-o astfel de situație, elitele recunoscute intră în competiție unele cu altele pentru organizarea maselor prin sistemul politic existent, sau elite disidente le organizează pentru răsturnarea acestui sistem. „În lumea în curs de modernizare, cine organizează politica, va stăpâni în viitor”, concluzionează autorul. [11, p. 12]

Construcția noilor instituții democratice și încercările tranziției de la un regim comunist către unul democratic, sunt explicate de către M. Sanborne, în studiul său dedicat în exclusivitate României. [12] Viața de zi cu zi a românilor este prezentată atât sub aspect politico- social, cât și a luptei permanente de a depăși stadiul de tranziție către o societate cu adevărat democratică.

Un studiu care nu e dedicat exclusiv României, dar care surprinde aceeași perioadă post-decembristă aparține istoricilor R. Bideleux și I. Jeffries. [13] Autorii realizează o radiografie a zonei balcanice, incluzând și spațiul carpato-dunăreano-pontic. Prezentarea României este realizată insistând îndeosebi asupra transformărilor de ordin politic și instituțional. Rezultatele scrutinelor desfășurate după 1989, sunt văzute ca îndeplinind un rol determinant în evoluția democratică a României.

Sistemele electorale sunt dezbătute în lucrarea autorilor M. Gallagher și P. Mitchell, „The Politics of Electoral System”, [14] în care se realizează o analiză a acestora, studiind demersul electoral în state europene și nu numai. Miza cercetării o constituie dovedirea importanței sistemelor electorale în demersul reprezentativității politice și exemplificarea acestora, prin urmărirea întregului proces electoral din aceste țări și evaluarea rezultatelor scutinurilor.

În lucrarea cercetătorilor Birch S., și alții „Embodying Democracy” [15] este un alt studiu asupra sistemelor electorale. Lucrarea, spre deosebire de cea a lui G. și Mitchell, cercetează tema, numai în state foste comuniste, printre care și România. Sunt descriși factorii care au favorizat tipologia instituțiilor electorale în primii zece ani de după comunism, element important al procesului post-comunist de reformă. Este evidențiat rolul instituției legislative, precum și componența acesteia, pentru fiecare legislatură în parte.

Întrucât mecanismul de accedere la putere sunt partidele politice, acestea își intensifică activitatea pentru mobilizarea alegătorilor în timpul campaniilor electorale, intenționând să obțină susținerea lor.

Familiile politice europene, la care partidele politice românești au tins în permanență să adere, sunt prezentate în lucrarea profesorului P. Bréchon. [16] Partidele sunt înfățișate ca mediatori între națiune și putere, între indivizi și scena politică. Ele exprimă conflictele și tensiunile societății, dar contribuie și la reducerea și pacificarea acestora. Această dublă fațetă, este de părere autorul, explică fragilitatea partidelor, care pot fi astfel ușor de acuzat că își trădează alegătorii. Lucrarea prezintă într-o manieră sistematică, diferitele tradiții în studiul partidelor politice; totodată analizează și evoluția formelor partizane din Europa, demonstrând că dincolo de evidența disocierii legăturilor dintre partide și societate, se desfășoară în contrapartidă, o întărire a relațiilor lor cu statele. Sunt furnizate informații prețioase cu privire la sociologia alegătorilor, aderenților și militanților și nu în ultimul rând a elitelor.

Profesorul M. Duverger, realizează un studiu asupra partidelor politice, studiu care a stârnit multe controverse. [17] Totuși tipologia partidelor politice, stabilită de M. Duverger, este în continuare folosită, în ciuda faptului că au existat autori care nu au fost de acord cu opiniile sale. Clasificarea făcută partidelor politice are la bază structura și viața internă a acestora. Una dintre problemele controversate a fost tocmai această clasificare a partidelor politice, în „partide de cadre” și „partide de masă”. Primele, au un număr mic de aderenți, sprijinindu-se în special pe elite și luând în considerare prestigiul și puterea banului. Partidele de masă au apărut, în opinia autorului, odată cu votul universal, candidații acestor partide făcând parte din rândul maselor, singurii capabili să le apere interesele. Autorul realizează o muncă imensă de definire și clasificare, care permite nu numai sesizarea mai bună a autonomiei și organizării partidelor, dar și observarea evoluției lor în diverse situații instituționale.

Un punct de vedere pertinent asupra tematicii partidelor politice îi aparține cercetătorului G. Sartori. În volumul său, intitulat, „Parties and Party System. A framework for Analysis”, [18] schițează ceea ce astăzi este recunoscut a fi cea mai cuprinzătoare și autorizată abordare a clasificării sistemului de partide. Autorul oferă o trecere în revistă extinsă a conceptului și

principiile partidelor politice, dezvăluind în același timp o critică ascutită asupra competiției dintre partide. Cercetătorul combină în mod inteligent aspectele teoretice cu argumente analitice sofisticate, toate fundamentate pe o substanțială bază empirică națională. Lucrarea este una clasică de științe politice, fiind considerată primordială în domeniu.

Reînvierea sistemului partitist în Europa de Est, după 1989, este cercetată de P. Lewis, în „Political Parties in Post- Communist Eastern Europe”. [19] Este prima carte care surprinde evoluția partidelor politice din Europa răsăriteană, pe parcursul întregii perioade post-comuniste. Informațiile sunt prezentate într-o manieră comparativă, evidențiindu-se caracteristicile fiecărui stat în parte. Raportându-se la România, autorul realizează o clasificare a partidelor politice, surprinde condițiile în care se dezvoltă noul sistem de partide, prezintă legislația electorală în baza căreia se organizează alegerile parlamentare și nu în ultimul rând, întocmește statistici având ca temă alegerile legislative. Paul Lewis dă și o definiție a partidului modern, însă lasă pe cei ce trăiesc în aceasta lume a tranziției, să constate dacă partidele post-decembriste îndeplinesc sau nu aceste criterii.

Problematika Parlamentului constituie obiectul unor investigații multiaspectuale ale cercetătorilor din România.

Astfel, lucrarea „Renașterea parlamentarismului în România”, ai cărei autori sunt M. Enache, M. Constantinescu, [4] prezintă contextul politic al reapariției unei adevărate adunări legislative în România și factorii care au favorizat-o. În acest sens, autorii identifică drept principal factor, instituirea pluralismului politic și emiterea unei legislații incipiente, temporare, care să permită organizarea de alegeri libere în România. Se analizează prevederile Decretelor – Legi emise de către forul executiv al vremii, Consiliului Frontului Salvării Naționale (CFSN), decrete – legi care priveau crearea cadrului juridic necesar manifestării pluripartidismului: înregistrarea și funcționarea partidelor politice (ceea ce va duce la apariția unor noi forțe politice pe eșichierul național, generând în același timp și o regrupare politică a populației, dându-se semnalul unei confruntări pluraliste pentru desemnarea reprezentanților poporului, în organele statale de exercitare a suveranității naționale), organizarea unor alegeri libere, în care confruntarea partidelor politice să ducă la determinarea electoratului pentru votarea unui organ reprezentativ, care să exercite și atribuțiile unei Adunări Constituante, în vederea elaborării și adoptării unei noi Constituții, rolul principalelor personalități politice ale vremii în luarea deciziilor în planul politicii interne și externe. Se acordă o importanță deosebită analizei structurii primului Parlament al României de după 1989, funcțiilor și obiectivelor sale esențiale (elaborarea Constituției, fiind primordială), reglementărilor ce priveau începutul și expirarea mandatului de parlamentar și nu în ultimul rând, sistemului electoral, în baza căruia urmau să fie

aleși reprezentanții poporului, pentru prima dată, într-un mod democratic, după mai bine de două decenii.

Pentru cercetarea evoluției parlamentarismului în România prezintă un interes deosebit ediția academică „Istoria Parlamentului și a vieții parlamentare din România până la 1918”, editată la București în anul 1983. [20]

Tot cercetării parlamentarismului este consacrată și lucrarea autorului T. Draganu „începuturile și dezvoltarea regimului parlamentar în România până în 1916”. [21]

Este necesar să menționăm că activitatea Parlamentului, normele și principiile sale de organizare, participarea sa la înfăptuirea puterii publice, ridică numeroase probleme juridice, prezintă elemente inedite, de specificitate, care justifică pe deplin, tratarea aspectelor ce privesc organizarea, funcțiile și prerogativele sale, ținând cont tocmai de incontestabila lor individualizare. Referitor la acest aspect, ilustrative în acest sens sunt lucrările unor renumiți profesori de drept parlamentar M. Constantinescu, I. Muraru, [22] V. Duculescu, C. Călinoiu și G. Duculescu [6], [23], [7]. Studiile acestora au devenit opere de referință pentru toți cei care se interesează de problemele dreptului constituțional în general și ale celui parlamentar în special. Având ca statornic punct de plecare prevederile Constituției și ale Regulamentelor celor două Camere [25], [26]. Autorii au preluat ștacheta ce le-a fost încredințată și au dus-o mai departe, printr-o analiză desfășurată până la cele mai mici amănunte, prin consultarea exhaustivă a largii documentații ce le-a stat la dispoziție, prin confruntarea sistematică a practicii de fiecare zi a Camerelor cu doctrina dreptului constituțional, dovedind o meritorie strădanie de a se ridica de la particular la general, de la conjunctural, la formulări de principiu. Abordarea studiului parlamentar în lumina unei asemenea optici este binevenită, cu atât mai mult cu cât scăderea, în sondajele de opinie publică, a nivelului de credibilitate a Parlamentului, a făcut să se pună în mod imperios problema modificării unor prevederi ale Constituției din 1991, modificări care au fost realizate în 2003 și care au avut drept scop îmbunătățirea structurii și modului de funcționare a supremului organ reprezentativ. Aria cuprinsă de lucrările acestor autori este vastă, debutând cu considerații teoretice privind Parlamentul ca organ reprezentativ suprem și expresie a suveranității naționale, pentru a analiza apoi, succesiv, însemnătatea și rolul Parlamentului în procesul de legiferare, relațiile dintre Parlament și alte organe ale statului, importanța, dimensiunile și limitele controlului parlamentar, organizarea și funcționarea internă a Parlamentului, dinamica relațiilor dintre partidele politice și parlamentarii acestora, rolul diplomației parlamentare. În ce privește diplomația parlamentară se arată importanța activității Parlamentului în domeniul politicii externe, prin participarea activă la reuniunile parlamentare ale organismelor de securitate regională și internațională sau de cooperare economică și

culturală, și nu în ultimul rând schimbul de vizite la nivelul grupurilor de prietenie. Tratarea problemelor teoretice este completată în mod util de numeroase documente parlamentare, texte legislative, regulamente, rapoarte, moțiuni, apeluri, declarații, hotărâri, grupate în jurul anumitei problematici, contribuind astfel, la înțelegerea funcționării practice și modului în care lucrează astăzi în România instituțiile parlamentare.

În aceeași direcție se înscrie și lucrarea L. Dragne, „Drept constituțional și instituții politice”, [27] în care se face o prezentare a istoriei constituționale a României, realizându-se în paralel și un istoric al parlamentarismului românesc. Sunt prezentate elementele structurale ale Parlamentului, rolul acestuia în conformitate cu prevederile constituționale, modalitatea de alegere a Camerei Deputaților și Senatului urmărind cu strictețe litera legii electorale, organizarea internă a forului legislativ, modalitatea de funcționare a acestuia și funcțiile pe care trebuie să le îndeplinească, în concordanță cu propriile regulamente și legislația în vigoare.

Noua reformă a procesului legislativ din România prin diferențierea unor atribuții în ceea ce se numește „prima Cameră” și cea de-a doua Cameră, considerată „Cameră de decizie” este înfățișată cu multă acuratețe, pe baza dezbaterilor și punctelor de vedere exprimate în procesul revizuirii Constituției, de către M. Bădescu, C. Andruș și C. Năstase. [28] Autorii demonstrează în mod judicios că ideea departajării prerogativelor celor două Camere va trebui dusă mai departe, în viitor, pentru a se evita orice disfuncții, paralelisme sau interferențe de atribuții între cele două Camere, respectându-se individualitatea fiecăreia și configurându-se un rol propriu al fiecăreia în edificarea procesului legislativ, ca și în desfășurarea prerogativelor constituționale. În aceeași lucrare este prezentată în detaliu organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare în conformitate cu noua legislație în vigoare, adoptată în 2008. [29]

O prezentare a sistemului parlamentar românesc este realizată de către B. Selejan- Guțan, în lucrarea „Drept constituțional și instituții politice”. [30] Autorul prezintă originile regimului parlamentar, trăsăturile specifice, definirea acestuia și evoluția sa istorică, evidențiind în același timp rolul legislativului în activitatea politică a democrațiilor actuale. Nu în ultimul rând este prezentată colaborarea și funcționarea dintre instituția parlamentară și celelalte instituții ale statului, având la bază atât legislația internă, cât și cea internațională în domeniu. Sistemul electoral românesc constituie, de asemenea parte importantă a acestei lucrări. În aceleași coordonate se înscriu și lucrările autorilor I. Corbeanu și M. Corbeanu, [31] dar și cea semnată de P. Norris. [32] Autorii realizează în același timp și o prezentare a sistemelor de vot, prezentând în paralel avantajele și dezavantajele fiecărui tip de scrutin, tocmai pentru o înțelegere cât mai profundă a sistemului de alegere a parlamentarilor români, în contextul aderării României la Uniunea Europeană.

F. Abraham dedică în lucrarea sa „România de la comunism la capitalism (1989-2004)”, un întreg capitol instituției Parlamentului. Autorul a analizat și prelucrat un bogat material bibliografic, realizând un text direct și concis, care poate constitui un adevărat „îndreptar” pentru oamenii politici și nu numai. Lucrarea prezintă extrem de detaliat reperele constituționale ale instituției parlamentare, analizează regulamentele de funcționare ale celor două Camere ale Parlamentului, realizează o prezentare amănunțită a partidelor parlamentare, punând accent pe reprezentativitate politică și trăsături socio- profesionale ale parlamentarilor, migrația parlamentară, dinamica legislativă și controlul parlamentar. Lucrarea prezintă date importante privind dinamica încrederii în instituția parlamentară, dar și importanța relației dintre aceasta și mass-media, ca mijloc de comunicare a activității parlamentare. [33]

Importante date statistice privind, încrederea de care s-a bucurat Legislativul în anii post-decembrști, precum și o analiză a întregii activități legislative și de control a acestuia în decursul perioadei menționate sunt prezentate în lucrarea autorilor C. Preda și S. Soare, lucrare dedicată regimului politic din România de după 1989. [34] Autorii se folosesc în documentare de lucrări de referință, aparținând unor importanți autori, cei mai mulți dintre aceștia, străini. Cartea conține un volum impresionant de informații referitoare la partidocrația românească de la începuturile ei și până în prezent, cuprinzând în același timp și informații referitoare la toate scrutinurile legislative din 1990 și până în 2008. Sunt cercetate cele mai importante probleme cu privire la partidele ce au evoluat pe scena politică românească și sunt abordate subiecte ce au iscat discuții la vremea lor, având în vedere aici problema partidelor istorice și a partidelor revoluționare, dar și teme cu o abordare la nivel internațional, aplicate situației reale din România.

Tematica Legislativului în spațiul Uniunii Europene (UE) este abordată de R. C. Pricope și F. A. Hrebenciuc, [35] prezentând problematica tuturor instituțiilor naționale, cât și a celor comunitare înzestrate cu prerogativa exercitării puterii legislative pe teritoriul UE. Autorii tratează o temă pe cât de interesantă, pe atât de laborioasă, identificând și tratând cu rigurozitate instituțiile legislative din cele douăzeci și șapte de state membre. Cercetarea a surprins atât caracteristicile generale ale instituției parlamentare în ansamblu, cât și specificitatea fiecărei instituții naționale și comunitare. Autorii punctează deopotrivă atât aspectele generale, cât și de detaliu ale fiecărui organ legislativ național, privitoare la modalitățile de constituire, statutul membrilor, organizare, funcții, proceduri în materie legislativă, bugetară, de relații internaționale și de control, cât și cu privire la modalitățile prin care se exercită un control din partea celorlalte organe ale puterii de stat.

Funcția de control a Parlamentului este îndeosebi utilizată de partidele aflate în opoziție. O lucrare dedicată în totalitate „instituției” opoziției, este cea a autorilor Gh. Ionescu și J. Madariaga. [36] Lucrarea insistă asupra rolului decisiv al instituțiilor democratice în dezamorsarea conflictelor, prezentând modul cum a devenit opoziția instituție distinctă în cadrul sistemelor parlamentare constituțional-pluraliste. Opoziția este analizată pe de o parte sub aspectul criticilor pe care știința istorică contemporană le-a adus actualului său mod de funcționare, iar pe de altă parte sub aspectul compromisului cu aceasta.

Tot în acest context evidențiem lucrarea apărută recent a cercetătorului M. Enache „Modalitățile controlului parlamentar”, lucrare dedicată unui sfert de secol de existență a primului Parlament al României desemnat prin alegeri libere și democratice, la 20 mai 1990. [37]

Senatul României, sub aspectul caracterului său reprezentativ și al funcțiilor sale de legiferare și control, este cercetat în studiul realizat sub coordonarea lui Al. Dumitrescu. [38] Este prezentată tradiția instituțională a Senatului în România, apariția sa ca instituție reprezentativă, funcționarea sa în diferite perioade ale istoriei, atribuțiile, configurația și activitatea sa post-decembristă.

Contextul politic al apariției și desfășurării regimului parlamentar post-decembrist este important în aprecierea traseului urmat de democrația românească. Un tablou al întregii perioade cuprinse între 1989 și 2010 este realizat de către S. Stoica în enciclopedia „România după 1989”. Autorul consideră că „în cei 23 de ani de la Revoluția din decembrie 1989, istoria și-a accelerat pulsul, născându-se o epocă distinctă, cu pecete proprie, în care reziduurile instituționale și mentale comuniste supraviețuiesc alături de trăsături specifice regimurilor democratice capitaliste, iar când din tot zbuciumul trăit de români în toți acești ani, se va fi cernut mărunțul, când din toată învolburarea prezentului se va decanta ceea ce s-a clădit durabil, se va putea înțelege mai bine ce a reprezentat această perioadă pentru istoria societății românești.” [39] Lucrarea evidențiază evenimentele cronologic, fără a emite judecăți cu valoare de adevăr. O primă secțiune oferă o selecție a evenimentelor politice, economice și sociale cu impact asupra viitorului țării, prezentate cronologic, într-o neutralitate și sobrietate fără fisură. Autorul nu politizează, scopul său fiind crearea unui echilibru între veșnica luptă între reformiști și antireformiști, între dreapta și stânga, prezentând evenimente care au marcat evoluția post-decembristă a României, petrecute atât în plan intern cât și extern. Spații ample sunt rezervate, în cea de-a doua parte, radiografiei vieții constituționale, a partidelor politice și biografiilor principalilor lideri politici ai perioadei. De remarcat împletirea destinului României cu a Republicii Moldova, prezentându-se în paralel evenimente petrecute în țara noastră cu cele

întâmplă peste Prut. Anexele sintetizează rezultatele tuturor celor șase scrutinuri parlamentare ce au avut loc din 1990 și până în 2008.

A. Mungiu-Pippidi prezintă în lucrarea sa „Politica după comunism”, reînvierea politicului în lumea de după comunism. [40] Ea definește nașterea și evoluția sistemului politic post-comunist ca reprezentând un „păcat original”. Stilul său „sfidează” pur și simplu jurnalistică pseudo-ideologică actuală. Lucrarea sa este un adevărat reportaj al României post-decembriste. Ea surprinde post-comunismul sub mai multe aspecte: al efectelor produse de reminiscențe ale fostului sistem - la nivel politic, cultural, religios, al încrederii oamenilor unul în celalalt, în partide și liderii lor, în autorități, al identității politice, al relației dintre mass-media și cultura politică, exemplificând efectele acesteia, al culturii politice a elitei intelectuale. Autorul crează un tablou al democrației românești, sub aspect politic, cultural, ideologic, sociologic, religios și nu în ultimul rând sub aspectul identității naționale, care tinde să se piardă în noul context european.

O lucrare despre Romania de după 1989 este cea a profesorului și analistului Tom Gallagher, intitulată „Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace”. [41] Autorul prezintă România ca perdantă în pariul cu tranziția către democrație. Conform opiniei sale, sfârșitul oficial al regimului comunist din România s-a produs în beneficiul unui grup restrâns de cetățeni, iar sistemul postcomunist răspundea unei largi elite, regrupată după prăbușirea sistemului autoritar care îi dăduse inițial naștere. Evenimentele din 1989, consideră autorul, au produs o democrație de fațadă, în care naționalismul a luat locul comunismului național drept sursă de legitimare și se potrivea cu tradițiile anterioare de guvernare a țării. Esența democrației, văzută de T. Gallagher ca fiind definită prin participare și sentiment al includerii cetățenilor, este încă absentă în România. Dorința de a avea o opțiune politică bazată pe personalitatea competitorilor și nu pe ceea ce susțin ei pare adânc înrădăcinată. Asta înseamnă că un sistem bazat pe respectul față de proceduri și față de instituțiile democratice poate fi lesne subminat printr-un stil de politică populist. Parlamentul și partidele politice, ligamentele democrației de fond din România, sunt scrise de obicei cele mai disprețuite instituții, indiferent cine se află la putere. Vorbăria goală despre înclinația către modernitate și atitudinea pro-occidentală, dublată de aderarea la o abordare monopolistă și autoritară a politicii, a rămas o trăsătură puternică a deceniului care a urmat revoluției din 1989, este de parere autorul. Practica de a fi de acord cu recomandările venind din partea unor organisme internaționale care se spera sa ajute România, dar în același timp de a nu se arăta nicio grabă în transpunerea lor în viață dacă stânjneau tiparele comportamentale ale elitei, a fost evidentă în anii '90 și pare a fi rămas predominantă. Analistul lansează ideea conform căreia fără atenția la nivel înalt pe care Occidentul a început să

o acorde Balcanilor după 1995, nu se poate spune dacă democrația ar fi supraviețuit în România în ultimii cinci ani ai secolului XX.

Profesorul român, C. Preda, prezintă în lucrarea sa „Occidentul nostru”, [42] perioada post-decembristă, prin prisma liberalismului, renăscut după 1989. Democrația părea să fie în acea vreme, după spusele autorului, un stil politic care excludea liberalismul. Însă evenimentele ce au urmat au arătat contrariul. Valorile democrației erau în acea perioadă într-o continuă tensiune. România trebuia să își asume anticomunismul într-o formulă națională, dar nu oarbă. Naționalismul este, după părerea autorului, cel mai important produs al post-comunismului. Tot C. Preda este autorul unui dicționar politic liberal, în care își propune să familiarizeze cetățeanul cu terminologia specifică și absolut necesară a fi cunoscută într-o societate care parcurge primele etape ale democrației. [43]

Tabloul perioadei de după 1989, a fost schițat prin intermediul unor editoriale politice, de către renumitul analist politic român, E. Hurezeanu. [44] Editorialele sale, în fapt, niște eseuri politice, adunate în lucrarea sugestiv intitulată „Între câine și lup”, transmit cât se poate de direct realitățile perioadei de tranziție. El analizează evenimentele acelor ani, într-o manieră oarecum părtinitoare, a omului ce făcuse parte din disidența comunistă, surprinzând însă toate aspectele vieții politice și sociale post-decembriste: scrutinurile electorale, activitatea oamenilor politici, lupta României pentru integrarea euro-atlantică, interesul tinerilor pentru politică, mediile de informare și jurnaliștii din România.

Tranziția spre democrație, este proiectată îndeosebi la nivel instituțional, sub forma unei reductibile sintetizări a elementelor definitorii pentru o perioadă de tranziție, de către C. Bocancea. În volumul intitulat sugestiv „Meandrele democrației. Tranziția politică la români” [45] el prezintă câteva aspecte teoretice asupra tranziției, insistând asupra tranziției instituționale și actorilor politici ai perioadei. Nu sunt uitate nici aspectele sociale caracteristice acestei etape din drumul către democrație.

Perioada de tranziție a însemnat și reformarea sistemului electoral. Evoluția acestuia, transformările prin care aceasta a trecut până a atinge standarde europene, sunt analizate în lucrările autorilor F. Costiniu și P. Șerban, „Aspecte ale evoluției sistemului electoral în România”, [46] respectiv cea a lui Gh. Iancu și Gh. Glăvan, „Sistemul electoral”. [47] Având în vedere importanța sistemului electoral în constituirea instituției centrale a democrației - Parlamentul, autorii au examinat, atât din punct de vedere juridic cât și politic, transformările acestuia din 1990 și până la adoptarea Legii 35/2008. Ei pornesc analiza de la dispozițiile constituționale cu privire la mecanismul electoral, insistă asupra prevederilor legilor nr. 68/1992 și 373/2004, pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, prezentând în amănunt întregul

demers electoral, precum și recomandări ale Institutului Național Democratic și ale Institutului Republican Internațional, privind cadrul electoral din România.

Tema electorală a fost tratată și de către prof. universitar A. Bulai, în studiul numit „Mecanisme electorale”, ce constituie rezultatul unei cercetări post-electorale, atât cantitative, cât și calitative. Lucrarea reprezintă prima cercetare sociologică post-electorală care s-a realizat în perioada post-decembristă și are calitatea de a fi una dintre puținele cărți românești, de sociologie electorală. [48]

O analiză a perioadei de tranziție este realizată în volumul „Sistemul politic românesc, un sistem entropic?” Autorii, Al. Radu, Gh. Radu, I. Porumb, prezintă din punct de vedere politic primii ani ai unei României, abia scăpate de comunism. Ei realizează o monografie a sistemului românesc de partide, partide istorice, sau nou înființate după 1989. Doctrinile acestora sunt amplu dezbătute, prezentând aspectele economice și sociale pe care le propun în evoluția post-decembristă a României, dar și mutațiile doctrinare și tactice apărute. Nu sunt uitate nici partidele etnice. Autorii constată că partidele politice din această perioadă s-au situat „sub zodia unui mercantilism politic determinat, pe de o parte, de intenționalitatea guvernării, iar pe de altă parte de insuficiența clarificărilor teoretico- doctrinare.” [49, p. 52] Un întreg capitol este rezervat stabilizării sistemului de partide, fiind prezentată organizarea primelor alegeri libere, structura eșcherului politic, implicațiile politice ale sistemului electoral. Comentând sistemul politic românesc, autorii consideră că acesta tinde să evolueze către modelul politic italian, adoptându-se sistemului electoral de tipul reprezentării proporționale.

Diplomația parlamantară, important vector al politicii externe, a constituit subiect de studiu și analiză pentru numeroși autori. Printre primele lucrări ce dezbate aspecte de drept diplomatic, se regăsesc tratatele lui R. Génét și P. Fauchille, „Traité de diplomatie et de droit diplomatique”, respectiv „Traité de droit international public”. [50] [51] Cei doi autori trasează criteriile acțiunii diplomatice în soluționarea conflictelor, modul de reprezentare și de luare a deciziilor la nivelul diplomației internaționale, reprezentarea parlamentară la discuții, tratative, la nivel multilateral, precum și luarea deciziilor, în cadrul conferințelor internaționale. Atuurile diplomației parlamentare în comparație cu diplomația clasică, sunt definite de Philippe Cahier în „Le droit diplomatique contemporain”. [52] H. Klebes realizează o analiză a diplomației parlamentare, din perspectiva rolului dobândit de aceasta la nivel european. El considera activitatea diplomatică a parlamentelor drept întruchipare a conștiinței politice și a diverselor comunități de valori. [53]

Unul dintre studiile importante sub aspectul diplomației parlamentare românești, este realizat de către Gh. Rizescu. Autorul explică rolul instituției legislative în domeniul politicii externe, examinând activitatea comisiilor de politică externă de la nivelul celor două Camere ale

Parlamentului. Este analizată diplomația parlamentară sub aspect bilateral, la nivelul grupurilor de prietenie și sub aspect multilateral, prin participarea parlamentarilor în cadrul unor delegații guvernamentale. Autorul caracterizează diplomația parlamentară ca fiind „apanajul statelor democratice”, [54, p. 176] drept pentru care dedica un întreg capitol contribuțiilor aduse de aceasta la soluționarea unor probleme internaționale. Activitatea parlamentarilor români în cadrul organismelor parlamentare europene și internaționale este amplu detaliată, nu însă fără a prezenta și domeniile în care diplomația parlamentară este încă perfectibilă.

Rolul Parlamentului în îndeplinirea obiectivelor de politică externă ale României, îndeosebi cele de aderare la NATO și UE, au constituit subiectul multor lucrări de specialitate. Agenția Națională de Presă ROMPRES, a realizat un volum, „România – NATO (1990-2008)”, [55] în care a urmărit etapele parcurse de România pentru aderarea la NATO. Informația este prezentată cronologic, punctându-se fiecare acțiune a Parlamentului, care a facilitat îndeplinirea acestui deziderat: adoptarea unor proiecte de lege, apeluri către parlamentele altor state membre NATO, activități în comisiile de politică externă și de apărare.

Un suport istoriografic important privind constituirea și activitatea Parlamentului României au fost publicațiile cuprinse în revistele științifice din România și Republica Moldova, precum: „Sfera Politicii”, „Scientific and Tehnical Buletin”, „Studia Politica”, „Dreptul”, „Angora”, „Convergențe spirituale Iași-Chișinău”, „Studia Universitatis”, „MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică)”, „Istorie și Politică” etc.

Astfel, C. Ionescu, analizează activitatea Parlamentului detaliind semnificația fiecărui act specific acestuia. [56] Cercetătorul prezintă câteva considerații generale referitoare la cadrul juridic al adoptării acestor acte, realizează o clasificare a documentelor emise de Parlament, explică și definește conceptele de „lege”, „hotărâre” și „moțiune”, precum și caracterul politic al actelor emise de forul legislativ al țării.

Tema controlului parlamentar, caracteristică importantă a democrației, este surprinsă în detaliu în articolele realizate de D. Simedru și I. Huiu „Dimensiunea funcției de control parlamentar asupra Executivului” [57] și „Moțiunea ca mecanism democratic” [58, p. 45-48], ambele publicate în revista „Sfera Politicii”. Articolele descriu dimensiunea de informare, punitivă și de verificare și anchetă a funcției de control a Parlamentului, insistându-se asupra moțiunilor, ce sunt descrise dintr-o perspectivă tehnico-legală și politică. Este prezentată legislația ce stă la baza utilizării moțiunilor în practica parlamentară românească. Sunt în egală măsură evidențiate deficiențele modului în care este înțeles și aplicat controlul parlamentar în România, prin comparație atât cu statele occidentale, cât și cu cele comuniste.

Al. Radu analizează modelul parlamentar românesc din perspectiva istorică și politologică. Cercetătorul consideră că „după două decenii de regim parlamentar, instituția Parlamentului, definită prin Constituție ca fiind organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării, pare să traverseze o criză puternică. Instituția parlamentară este supusă nu numai criticilor venite dinspre societatea civilă, ci oarecum surprinzător celor venite dinspre clasa politică”. [59, p. 37] Modalitatea la care s-a recurs, după 1990, pentru constituirea Parlamentului, și anume reprezentarea proporțională, este criticată pentru fragmentarea politică pe care o introduce în interiorul adunării legislative, fiind deficitară chiar la capitolul proporționalității electorale, iar corelată cu alte elemente ale sistemului politic, poate favoriza o supraapreciere a rolului partidelor politice. Autorul consideră că singura soluție potrivită pentru un astfel de moment istoric și politic în același timp, este o revoluție instituțională, singura capabilă să contureze un model al parlamentarismului românesc postdecembrist.

Funcționarea Parlamentului a fost analizată de către Șt. Deaconu și M. Cuc, într-un număr al revistei „Sfera Politicii”, dedicate în exclusivitate instituției parlamentare. Articolul semnat de aceștia [60, p. 12-18] prezintă noile prevederi regulamentare statuate prin noile Regulamente de funcționare ale celor două Camere, adoptate după alegerile din noiembrie 2000. Acestea, dând curs unor prevederi constituționale, cuprindeau norme ce privesc statutul parlamentarului, organizarea internă a Parlamentului, desfășurarea lucrărilor parlamentare, precum și dispoziții referitoare la controlul parlamentar. Modificările și completările aduse vechilor regulamente, privesc în special următoarele domenii: imunitatea parlamentarilor, măsuri privind organizarea grupurilor parlamentare, comisiilor permanente și sporirea operativității acestora, desfășurarea procesului legislativ, reglementarea procedurii de urgență, controlul constituționalității și mai ales controlul parlamentar.

Instituția Parlamentului, văzută din perspectiva unei adevărate tribune a poporului, este amplu cercetată de către prof. M. Constantinescu și M. Amzulescu. [61, p. 78-85] Ei realizează un scurt istoric al parlamentarismului, explicând și motivul pentru care Parlamentul este instituția reprezentativă a statului. Este realizată și o antiteză între sistemul bicameral și cel unicameral și sunt prezentate situațiile în care cele două Camere ale Parlamentului au caracter decizional.

Un articol de o complexitate deosebită, este cel al autorului I. Ionescu, care studiază activitatea partidelor parlamentare, în special a celor ce constituie opoziția parlamentară, element de noutate al scenei politice post-comuniste și definitoriu pentru regimul democratic proiectat în 1990. Cercetarea are drept obiect răspunsul la întrebarea „până la ce punct al activității parlamentare a partidelor se face delimitarea între polul ce reprezintă puterea și cel reprezentat de opoziție”. [62, p. 287] Obiectivele cercetării sunt: identificarea partidelor politice care au

constituit efectiv polul opoziției în perioada post-decembristă, analiza structurii opoziției parlamentare, raportată la dinamica sistemului partizan din România, dar și identificarea vitalității și „greutății” opoziției pe scena parlamentarismului. Articolul devine cu atât mai semnificativ, dacă avem în vedere raritatea studiilor asupra activității efective a partidelor parlamentare, atât a celor ce reprezintă puterea, cât și a celor din opoziție, studiul furnizând un tablou dinamic de poziționare a partidelor de o parte sau de alta a puterii, de altfel mult mai exact decât analizând declarațiile lor politice. Un astfel de tip de analiză permite observarea manierei în care angajamentele susținute politic sunt traduse în luări de poziție la nivel legislativ. Este investigată activitatea parlamentară, punând în antiteza democrațiile deja consolidate, cu statele aflate în spațiul post-comunist, insistându-se asupra cazului României. Studiul oferă posibilitatea de a urmări evoluția partidelor politice parlamentare și a sistemului politic românesc, pentru a identifica diversele etape ale procesului de maturizare, înscrisă în analiza comparativă care ține seama de particularitățile sistemelor politice post-comuniste.

Puterea legislativă este considerată de către D. Pavel a fi „punctul slab al democrației consensuale românești”. [63, p. 3-17] Articolul acestuia examinează cauzele crizei puterii legislative din România. El identifică aceste cauze ca fiind de natură instituțională, istorică, logică și epistemologică, caracterizând România drept o democrație consensuală, în care problemele apar de la neimplinirea obiectivelor consensuale.

Respectarea tradiției istorice, privind opțiunea pentru un Parlament bicameral, este prezentată de B. Dima, în articolul „Parlament bicameral versus parlament unicameral”. [64, p. 18-36] Este discutată dilema constituțională de a alege între un sistem parlamentar bicameral sau unul unicameral, prezentându-se avantajele și dezavantajele fiecăruia dintre acestea. Revizuirea Constituției, în 2003, a adus unele modificări parlamentarismului bicameral, considerat redundant, ineficient și greoi, însă esența problemei a rămas nerezolvată: atât senatorii cât și deputații sunt aleși pe baza aceluiași sistem electoral, de către aceiași cetățeni, pe o perioadă de timp identică și reprezentând aceeași populație. Aceste trăsături ale sistemului reprezentativ românesc, fac din Parlamentul României o structură unică printre Parlamentele Uniunii Europene.

Tema partidelor politice post-decembriste este abordată și de G. Scurtu, într-un articol din revista „Clio”, [65, p. 130-154] în care face o prezentare a primelor zile ale renașterii multipartitismului în România. Articolul este conceput sub forma unui mic dicționar al doctrinelor și programelor politice de la acea vreme, urmărindu-se în același timp și tradiția istorică a fiecărui partid politic în parte, dar și lupta acestora pentru integrarea în familiile europene cărora le corespundeau. La final este realizată și o scurtă prezentare a campaniei

electorale pentru alegerile parlamentare, desfășurate în 1990, cât și rezultatele acesteia, tocmai pentru a evidenția pe de o parte, credibilitatea de care se bucura fiecare formațiune politică în rândul electoratului, iar pe de altă parte, imaginea pe care instituția Parlamentului democratic, reușise să și-o construiască într-un timp atât de scurt.

Rolul Parlamentului României în procesul de integrare în structurile europene și euroatlantice este punctat prin intermediul articolelor unor participanți activi în cadrul diplomației de tip parlamentar, articole publicate într-un studiu consacrat aderării României la NATO și UE. [66, p. 149-162], [67, p. 197-200]

Aceași temă este abordată de către S. Tănăsescu în articolul publicat într-un număr al AUB- Drept, „Le rôle du Parlement roumain dans le processus d' intégration européenne”. [68, p. 1-9] Autorul explică rolul forului reprezentativ român în procesul de negociere pentru adeziunea la UE, atât prin prisma activității sale de control, cât mai ales prin nevoia de adaptare a legislației naționale, la ceea ce înseamnă „acquis comunitar”, în acest sens rolul Parlamentului fiind fundamental. Se scoate în evidență importanța activității parlamentare atât în etapa de adeziune, cât și odată dobândită calitatea României de stat membru cu drepturi depline al UE, așa cum prevede art. 148 din Constituție.

Remarcăm că unele aspecte ale problemei investigate au fost analizate și în teze de doctorat. Prezintă interes teza de doctorat a autorului R. Popescu. Răspunderea Parlamentului în dreptul constituțional. [69] În lucrare este analizat raportul de reprezentare ce se stabilește între națiune și reprezentanții săi, raport ce determină conținutul și limitele mandatului primit în conformitate cu dispozițiile constituționale, depășirea acestora atrăgând răspunderea politică, morală și juridică a Parlamentului în fața corpului electoral și în raporturile cu autoritățile publice.

Evidențiem în acest context teza de doctorat „De la propunerea legislativă la adoptarea legilor: Votul în Parlamentul României între 2006-2010”, susținută în 2013 la București de R. Cristea. [70] Este o analiză a voturilor parlamentarilor pe parcursul a cinci ani, elaborată pe o bază de date, care cuprinde proiectele de legi și propunerile legislative adoptate și respinse de Parlamentul României în anii 2006-2010.

O lucrare importantă consacrată activității Parlamentului României la etapa contemporană este teza de doctorat „Mentalități și instituții românești în procesul unificării europene”, elaborată de D. Domuța. [71] Autorul analizează într-un capitol aparte activitatea Parlamentului în perioada tranziției, rolul acesteia în perioada postaderare la Uniunea Europeană, în ce măsură instituția reprezintă un factor dedicat dezbaterilor și luării deciziilor în procesul de integrare europeană.

Menționăm în acest context teza de doctor în științe politice „Partidele politice din România post-decembristă: realități și probleme”, elaborată în cadrul Academiei de Științe a Moldovei de V. Enea. [72] Autorul cercetează activitatea, concurența și colaborarea partidelor politice românești pe parcursul a 17 ani de tranziție. Diferite aspecte ce țin de istoriografia, constituirea și activitatea Parlamentului României și-au găsit elucidare în mai multe studii publicate în Republica Moldova. Evidențiem în context lucrările autorilor C. Solomon, A. Piroșca [73], A. Piroșca [74], în care se analizează evoluția parlamentarismului în România, constituirea și mecanismul funcționării Parlamentului României.

Prezintă interes și lucrarea cercetătorilor V. Juc, I. Josanu, I. Rusandu [10]. Lucrarea cuprinde analiza evoluției țărilor sud-est europene spre democrație și economia de piață. Se cercetează evoluția instituțiilor politice din România, sistemul electoral și alegerile parlamentare din anii 1990, 1992, 1996, 2000 și 2004.

În procesul elaborării lucrării au fost utilizate mai multe tipuri de *surse* primare divizate în cinci categorii:

1. Documente publicate. Aceste izvoare sunt reprezentate prin Constituție (Art. 61-79), care prevede organizarea și funcționarea Parlamentului, statutul deputaților și senatorilor, precum și legiferarea Parlamentului.

Drept documente importante pentru investigație ne-au servit Decretele-lege nr. 81/1990 și respectiv 82/1990, care au restructurat Consiliul Frontului Salvării Naționale (CFSN), înlocuindu-l cu Consiliul Provizoriu de Unitate Națională (CPUN), care a fost prima formă a unui regim parlamentar în România post-decembristă, precum și Decretul-lege nr.92/1990, publicat în Monitorul Oficial nr. 35 din 18 martie 1990, care institua un sistem electoral de tip proporțional pe liste, fără prag electoral și avea caracter temporar până la elaborarea unei Constituții și a unei noi legi electorale.

Activitatea Parlamentului României este surprinsă sub diverse aspecte, până la cele mai mici amanunte, în cele cinci volume editate de către Monitorul Oficial al României, sub egida Secretariatului General al Camerei Deputaților. [75]; [76]; [77]; [78]; [79] Volumele prezintă activitatea pe legislaturi a Camerei Deputaților, suprinzând organizarea Camerei și a serviciilor acesteia, procesul legislativ urmărind procedura de adoptare a unei legi, funcția de control parlamentar, relațiile internaționale stabilite de parlamentari în cadrul atribuțiilor de politică externă, mediatizarea activității parlamentare și activitatea de relații publice, centrul internațional de conferințe și nu în ultimul rând publicațiile legislative tipărite prin intermediul Regiei Autonome „Monitorul Oficial”. Cele cinci volume constituie importante surse de informare, realizând statistici cu privire la inițiativele legislative, sursa acestora, domeniile de referință ale

acestora, adoptarea și promulgarea legilor, precum și caracterul acestora. Activitatea de control parlamentar este amplu prezentată prin descrierea actelor în baza cărora este pusă în aplicare, dar și a actelor emise în baza acestei funcții. Sunt realizate scheme comparative între legislaturi, atât cât privește domeniul legislativ, cât și cel al activității de control. Politiciile externe a Camerei Deputaților i se rezervă un spațiu larg, pentru a surprinde întreaga activitate a comisiilor de politică externă, mai ales în contextul aspirațiilor de integrare europeană și euro-atlantică. Este prezentată acțiunea parlamentarilor români în cadrul adunărilor parlamentare ale tuturor organizațiilor internaționale, la care România este stat asociat sau membru cu drepturi depline. Vizitele a numeroși oameni politici și discursurile ținute de aceștia în fața Parlamentului, sunt parte importantă a capitolelelor dedicate relațiilor internaționale ale Legislativului. În volumele dedicate legislaturilor 2000-2004, respectiv 2004-2008 se prezintă etapele la care forul legislativ a fost parte activă, în procesul de aderare la NATO și Uniunea Europeană. În acest sens a fost editat, de către Monitorul Oficial, un volum aparte, ce vizează exclusiv activitatea legislativă a Parlamentului pentru integrarea României în UE. [80]

Monitorul Oficial a editat lucrări consacrate Camerei superioare a Parlamentului, examinând activitatea acesteia în fiecare legislatură. [81]; [82] Este astfel evidențiat locul Senatului în sistemul parlamentar românesc, structura și organizarea acestuia, componența grupurilor parlamentare și a comisiilor alcătuite la nivel de Senat, procedura legislativă în cadrul Senatului, atribuțiile de control parlamentar și colaborarea dintre Parlament și Guvern, statutul senatorului și activitatea internațională a Senatului României.

Utile pentru cercetare au fost legile, decretele, hotărârile și alte acte privind activitatea Parlamentului și publicate în Monitorul Oficial, [83]; [46]; Declarațiile Parlamentului, [84] [85] Camerei Deputaților, [86] Senatului, [81] Raporturile privind: alegerile parlamentare și prezidențiale, organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat publicate de Autoritatea Electorală Permanentă. [87]

Documente prețioase au servit Regulamentului Camerei Deputaților, [25] Regulamentului Senatului, [26] Regulamentele de Organizare și funcționare a comisiilor Camerei Deputaților și Senatului, [7] precum și documentele privind activitatea Camerei Deputaților [75] și Senatului [81].

Drept surse importante au servit moțiunile discutate în Camera Deputaților și Senat în ședințe separate sau comune, colectate din stenogramele dezbaterilor parlamentare și listele de moțiuni făcute publice de către Camerele Parlamentului. Aceasta ne-a permis să construim o bază de date a moțiunilor de cenzură și simple introduse între 1990-2008.

Izvoare importante sunt și Tratatetele privind relațiile de prietenie și colaborare dintre România și alte state ale lumii [88].

2. Discursurile conducătorilor de stat și a Parlamentului, lucrările, memoriile acestora. Drept surse de cercetare au servit și diferite declarații ale șefilor de stat și ale conducerii Parlamentului [89], memoriile ale șefilor de stat [90], lucrări ale conducătorilor de stat și a Parlamentului [91] [92], materiale ale vizitelor delegațiilor parlamentare române în alte țări și ale vizitelor în România ale conducerii Parlamentelor din alte state. [93] [94] [95]. Utilitatea acestor surse constă în faptul că sunt izvoare directe, în urma cercetării cărora aflăm despre desfășurarea alegerilor, activitatea Camerei Deputaților și Senatului, legile promulgate de parlament, activitatea legislativă pentru integrarea României în UE etc.

3. Surse statistice. Un izvor important pentru cercetarea noastră ne-au servit datele statistice electorale publicate și cele obținute de la Biroul Electoral Central, Autoritatea Electorală Permanentă și Direcția Județeană de Statistică Constanța.

4. Materialele din presa periodică din România. Importante informații au fost depistate și în ziarele „România Liberă”, „Evenimentul Zilei”, „Național”, „Timpul”, „Evenimentul”, „Arena” etc. în sursele media sunt informații importante cu privire la contextul politic și socioeconomic în care s-a derulat activitatea Parlamentului.

5. Surse web. În prezent această rețea a devenit un instrument de lucru eficient, oferind informații utile atât din țară, cât și de peste hotare. Astfel, putem lua cunoștință cu diferite documente și acte normative plasate pe pagina web. Cel mai des accesate site-uri au fost: www.cdep.ro [96] în cadrul căruia sunt publicate legile promulgate de Parlament; tot pe această pagină sunt incluse buletinele de informare legislativă anuale în care este prezentată situația legislativă. Pagina dată include listele de moțiuni făcute publice de către Camerele Parlamentului. Un alt site destul de accesat este www.monitoruljuridic.ro [97], care ne-a servit drept sursă utilă pentru cercetarea Tratatelor privind relațiile de prietenie și colaborare dintre România și alte țări.

1.2 Aspecte teoretico-metodologice de investigație a activității Parlamentului României

Suportul teoretico-științific al lucrării a derivat din obiectivele și sarcinile ei. Pilonul lui I-au constituit, în primul rând, lucrările cercetătorilor străini și români în domeniul parlamentarismului.

Analiza multiplelor opinii, concepții teoretico-științifice privind metodele de cercetare a problemelor științei istorice contemporane, inclusiv a Parlamentului României, confirmă faptul

că metodologia „nu este un simplu slogan al științei contemporane” [98, p. 13], ci constituie „baza fundamentală a fiecărei lucrări științifice”. [99, p. 1-32]

Or, metodologia este o totalitate a principiilor, normelor, metodelor de cunoaștere și activitate practică”, „o învățătură, o teorie despre căile de obținere a cunoștințelor adecvate și a efectului practic optim. [100, p. 244]

Metodologia istoriei se concentrează asupra analizei bazei teoretice, principiilor filosofice și, totodată, asupra metodelor, cunoștințelor noi științifice. Metodologia științei este legată de astfel de științe ca semiotica, teoria deciziei și a jocurilor, teoria informației și teoria cunoașterii. Toate aceste științe se află într-o conexiune directă cu metodologia generală, fie ca discipline în baza cărora se desfășoară cercetările metodologice, fie ca părți componente a metodologiei științei în general.

Dacă logica științei, ca disciplină aplică la analiza cunoștințelor științifice noțiuni și aparatul tehnic al logicii formale, obiectul metodologic al științei include întregul proces de investigare, totalitatea ei generală, experimentează obiectul investigației științifice, determină sarcinile și scopul lucrării, metodele și procedeele indispensabile pentru dezvoltarea sarcinilor stabilite; indică succesiunea activităților cercetătorului în procesul de soluționare a problemei științifice.

Preocupările contemporane ale științei istorice cuprind toate problemele teoretice și metodele de cercetare practică. Acestea dispun de forme și metode specifice de cercetare.

Metodologia științei istorice se concentrează asupra analizei bazei teoretice, principiilor filozofice și, totodată, asupra metodelor și cunoștințelor științifice noi. Totuși, trebuie de făcut distincție dintre metodologie și metodă, ele fiind două părți componente ale metodologiei generale.

În etapa premergătoare investigației noastre au fost puse la punct aspectele teoretice și metodologice, precum și cele ce țin de organizarea și realizarea efectivă a cercetării.

Primul aspect a fost identificarea problemelor teoretice ce țin de fundamentarea cadrului teoretic pe care se sprijină și din care se alimentează investigația propriu-zisă. În această etapă s-a delimitat teoretic obiectul de cercetare, s-au stabilit ipotezele de lucru și au fost operaționalizate conceptele prin stabilirea modului în care se realizează legătura dintre universul teoretic-conceptual și realitatea empirică.

În cadrul acestei lucrări ne propunem să analizăm constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008.

În cercetare un loc aparte îl ocupă procesul de formulare a ipotezelor de lucru. O ipoteză de lucru este răspunsul prezumat la întrebarea: ce orientează o cercetare? În formularea ipotezelor

cercetătorul s-a condus de legitățile ce determină plauzibilitatea ipotezelor: coerența externă și coerența internă (să nu conțină elemente contradictorii).

Ipotezele de lucru ale studiului nostru sunt:

1. Sistemul electoral determină, în ultimă instanță, modalitatea de selectare a elitelor parlamentare contemporane;
2. Rolul Parlamentului nu se reduce la adoptarea legilor, acesta joacă un rol activ în viața politică, realizează controlul parlamentar care cuprinde activități, organe de stat, acte normative;
3. Diplomația parlamentară este cel mai potrivit și adecvat instrument de realizare a obiectivelor de politică externă și apărare a interesului național.

În cadrul investigației au fost utilizate un complex de metode teoretice și practice, datorită cărora a fost posibilă cercetarea problemei constituirii și activității Parlamentului României într-o perspectivă multidimensională și interdisciplinară. Multidisciplinaritatea ne-a permis analiza problemelor din perspective diferite, folosind metodele și cunoștințele furnizate de mai multe discipline. Interdisciplinaritatea ca perspectivă de cercetare a presupus transferul de modele teoretice și metodologice din disciplinele conexe, oferind o cunoaștere mai nuanțată a fenomenului studiat.

Aceste perspective sunt complimentare și au fost utilizate pentru o înțelegere mai bună a activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Suportul teoretico-științific al tezei îl constituie investigațiile autorilor cărora le aparțin contribuții esențiale în studiul diferitelor aspecte ale fenomenului parlamentarismului în România post-decembristă. În acest context evidențiem lucrările cercetătorilor P. Kopecky, [1, p. 133-152] St. Roper, [2, p. 159-177] F. Millard, [3, p. 28] care au cercetat originile parlamentarismului, au realizat o prezentare cronologică a ceea ce a semnat forul legislativ al României și au subliniat că reprezentarea politică este un principiu fundamental al democrației moderne.

Prezintă un deosebit interes lucrarea autorului M. Duverger, [17] în care este stabilită tipologia partidelor politice folosită până în prezent de cercetători. Clasificarea făcută partidelor politice are la bază structura și viața internă a acestora.

O opinie pertinentă asupra tematicii partidelor politice aparține cercetătorului G. Sartori, [18] în care face o clasificare cuprinzătoare a sistemului de partide. Autorul combină aspectele teoretice cu argumente analitice, toate fundamentate pe o vază solidă empirică.

O importanță deosebită, sub aspect metodologic și teoretic, au avut pentru elaborarea tezei lucrările cercetătorilor români M. Enache și M. Constantinescu, [4, p. 6] I. Muraru, [101] V.

Duculescu, [6] C. Călinoiu. [7] Tezele, generalizările, concluziile ce se conțin în lucrările acestor autori au constituit punctele de reper în explicarea anumitor aspecte ale constituirii și activității Parlamentului României în perioada anilor 1990-2008.

Având în vedere importanța sistemului electoral în constituirea Parlamentului cercetătorii F. Costiniu și P. Șerban, [46] au analizat, atât din punct de vedere juridic cât și politic, transformările acestuia din 1990 până în 2008.

Tema electorală a fost analizată și de savantul în domeniu A. Bulai. [48] Este o lucrare sociologică realizată după alegerile parlamentare din 1992, fiind rezultatul unei cercetări post-electorale atât cantitative cât și calitative.

Drept instrumente de studiu au fost utilizate și integrate diverse metode de cercetare atât generale, cât și specifice pentru științele sociale, dar în primul rând acelea ce vizează direct știința istorică contemporană, ele valorificând un complex de principii metodologice, teoretice și empirice, care în ansamblul lor, constituie suportul metodologic multidimensional adecvat științei contemporane. Autorul a valorificat principiile de bază ale metodologiei științei istorice contemporane:

Principiul științific – care reprezintă un proces creativ-formativ, în continuă dezvoltare, ne-a ajutat să studiem și să însușim știința istorică, categoriile ei în baza noilor descoperiri ale științei contemporane și să stabilim cum s-au desfășurat cu adevărat procesele politice, aducând argumente științifice în sprijinul afirmațiilor noastre.

Respingerea dictatului și monopolului ideologiei de partid asupra adevărului științific. Acest principiu presupune o orientare conceptuală în cercetarea diverselor probleme din domeniul științelor socio-umanistice.

Principiul libertății academice propriu gândirii democratice. Acest principiu permite cercetătorului dreptul și datoria de a căuta adevărul oriunde îl conduce cercetarea liberă de restricții politice, religioase sau de altă natură. Libertatea academică este recunoscută ca element major al unei societăți libere.

Dialectica contrariilor – principiu metodologic general ne-a ajutat să studiem activitatea Parlamentului de la începutul apariției acestei instituții politice și evoluția acesteia în anii 1990-2008. Principiul dialectic ne-a permis să pătrundem în obiectul cercetării, în legile cunoașterii, care se folosesc în orice cercetare științifică. Principiul dialecticii este unul fundamental în baza căruia își află începuturile metodele folosite pentru studierea istoriei.

Raționalismul – principiu metodologic de cercetare, curent în teoria cunoașterii, ne-a permis să înțelegem și să oglindim corect, autentic cele mai importante aspecte ale activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Istorismul – principiu metodologic de cercetare ce include bazele analizei istorice (studierea problemelor într-o consecutivitate logică), ne-a facilitat analiza și cercetarea evoluției în timp a Parlamentului precum și schimbările structural-funcționale pe care acesta le-a avut în procesul constituirii și evoluției sale istorice.

Principiul obiectivității – ne-a ajutat să explicăm nepărtinitor evenimentele, fenomenele politice și, totodată, să scoatem în vileag cauzele care le-au generat. Aplicarea acestui principiu ne-a determinat să explicăm și să reflectăm evenimentele politice corect, indiferent de opțiunile noastre politice.

Umanismul, ca principiu metodologic – ne-a permis să oglindim evenimentele, procesele politice prin prisma interesului omului, ale societății în ansamblu.

În ceea ce privește metodele de cercetare, menționăm că pentru a realiza scopul investigației au fost utilizate mai multe metode.

Una dintre metodele de bază a fost **sinteza**, utilizată pentru a evidenția cele mai importante concepții, strategii și instrumente de implementare și realizare a diplomației publice. De asemenea, pentru generalizarea, trasarea concluziilor și elaborarea recomandărilor s-a apelat la inducție și deducție.

În timp ce inducția reprezintă calea prin care cunoașterea trece de la reflectarea individualului la cea a generalului, **deducția** este un proces cu mișcare inversă, care consistă în derivarea riguroasă a unei propoziții (concluzia) din alte propoziții date (premise).

De asemenea, a fost utilizată **analogia** fiind respectate cele două condiții care conferă un grad înalt de probabilitatea concluziilor rezultate din analogie: un număr cât mai mare de cazuri de coincidență a însușirilor și lipsa cazurilor contradictorii care dezminț această coexistență.

Metoda comparativă a dat posibilitate de a face uz de categoria general-particular, în sensul că activitatea Parlamentului României este supusă comparației cu acțiunile exercitate de alți actori statali, pe de o parte, iar pe de alta, sunt supuse evaluării particularitățile și perspectivele activității Legislativului în contextul integrării europene.

Metoda comparativă a fost aplicată în capitolul I și a permis reflectarea unor elaborări științifice la temă, a compara opiniile autorilor, acest exercițiu intelectual fiind necesar pentru a cunoaște și înțelege mai bine activitatea Parlamentului și deci, comportă nu doar o conotație teoretică, în asemenea caz dovedindu-se a fi justificată aplicabilitatea metodei comparative. Această metodă a fost aplicată și în capitolul II, pentru a compara evoluția structural-funcțională a Parlamentului în anii 1990-2008, precum și pentru a compara particularitățile și specificul scrutinelor electorale din anii 1990, 1992, 1996, 2000, 2004, 2008. Pentru analiza comparativă a scrutinelor electorale am utilizat în special date și statistici electorale obținute de la Biroul

Electoral Central și Autoritatea Electorală Permanentă. Metoda comparativă a fost utilizată și în capitolul III al tezei pentru a evidenția asemănările și deosebirile evoluției legislative și de control a Parlamentului în cele șase legislaturi. Această metodă ne-a permis furnizarea unui context mai larg de analiză, identificarea elementelor comune ale problemelor studiate și ale particularităților acestora.

Metoda structural-funcțională a fost aplicată pe larg pentru a analiza activitatea Parlamentului în domeniul politicii interne și externe, fiind determinate mecanismele de cooperare multilaterală a acestuia.

Metoda istoriografică. Această metodă a permis reliefa și evaluarea unor elaborări științifice la temă, acest exercițiu intelectual fiind necesar pentru a cunoaște și înțelege mai bine procesul de constituire și activitate a Parlamentului și deci, comportă nu doar o conotație teoretică, în asemenea caz dovedindu-se a fi justificată aplicabilitatea metodei comparative, exprimată prin contrapunerea diferitor supoziții asupra subiectului supus cercetării, dar se distinge și printr-o vădită încărcătură gnoseologică.

Metoda instituțională. Această metodă a oferit posibilitatea de a urmări importanța Decretelor-lege din anul 1990 privind constituirea Parlamentului, a evidenția importanța legislației electorale ca o bază politico-juridică a constituirii și activității Parlamentului. Această metodă ne-a permis să analizăm procesul de instituționalizare și evoluția sistemului politic democratic în România.

Metoda descriptiv-istorică a fost folosită pentru a cerceta evoluția istorică a parlamentarismului în România de la începutul secolului XIX până în perioada contemporană, fiind reliefate evenimentele definitorii care au marcat conținutul și derularea parlamentarismului.

Analiza de conținut presupune colectarea și structurarea informațiilor într-un format care le permite cercetătorilor să facă inferențe despre caracteristicile și interesul mesajelor și al artefactelor comunicării sociale. [102, p. 21] Obiectivul oricărei analize de conținut întemeiată pe paradigma pozitivistă – este numărarea categoriilor-cheie și urmărește producerea unor concluzii generale. Analiza de conținut ne-a permis studierea actelor normative care descriu cadrul instituțional al constituirii și activității Parlamentului. Această metodă a fost utilizată în capitolul II, la analiza legislației electorale, analiza Regulamentelor Camerelor, precum și în capitolul III la analiza activității Parlamentului în domeniul politicii interne și externe. De asemenea, analiza de conținut ne-a permis să analizăm textele actelor normativ-legislative. În ceea ce privește analiza datelor de conținut, ea este organizată separat pentru fiecare legislatură pentru a putea surprinde cu mai multă acuratețe activitatea Parlamentară.

Metoda analizei de conținut a presupus folosirea procedurilor obiective și sistematice, dar și proceduri de interpretare, realizând astfel o cercetare a activității Parlamentului în perioada de tranziție. Complexitatea temei ne-a permis folosirea analizei conceptuale și analizei relaționale în capitolul I al lucrării. Analiza conceptuală a fost utilizată pentru a stabili prezența și frecvența conceptelor în lucrările analizate, foarte utilă în elaborarea istoriografiei problemei supuse analizei.

Metoda analizei de conținut a documentelor ne-a fost utilă în cercetarea documentelor adoptate de Camera deputaților, Senat și Parlament în domeniul politic, social-economic al politicii externe. Studiul se referă la examinarea detaliată a documentelor prin intermediul unei game variate de practici sociale.

În analiza documentelor au fost respectate trei etape:

1. Selectarea documentelor. Această etapă a fost facilitată de afișarea multor documente pe Internet;
2. Evaluarea documentelor. La această etapă a fost evaluată măsura în care aceste documente au fost utile pentru cercetarea noastră și dacă acestea ne oferă sau nu informațiile necesare. În cadrul acestei etape s-a renunțat la documentele care nu erau necesare studiului.
3. Selectarea documentelor. Au fost analizate actele normativ-legislative care se referă la tema de cercetare.

Conținutul documentelor constituie baza legislativ-normativă pentru activitatea Parlamentului. Cele mai importante documente sunt: Constituția României, Regulamentul Camerei Deputaților, Regulamentul Senatului, Rapoartele asupra desfășurării alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat, Actele Parlamentului României, Tratatetele de prietenie și colaborare dintre România și alte state etc.

Subliniem că sunt ierarhizate documentele oficiale publicate în perioada supusă analizei, care au avut o însemnătate prioritară față de celelalte surse-aprecieri date de unii politicieni, lideri ai partidelor politice anumitor evenimente.

De asemenea a fost utilizată **metoda analizei site-urilor** în toate capitolele lucrării, pentru a demonstra actualitatea subiectelor. Utilizarea acestei metode a fost determinată și de lipsa unor informații în varianta tipărită cu privire la unele evenimente.

Observația ca metodă a permis apropierea științifică directă de subiectul supus cercetării. Această metodă presupune înregistrări ale faptelor sociale în raport cu o anumită problematică de cercetare. Observația este procedeul științific care presupune examinarea metodologică a activității Parlamentului.

De asemenea în cadrul elaborării lucrării au fost realizate interviuri, discuții cu o serie de parlamentari din legislatura 2004-2008, fapt ce ne-a permis elucidarea unor aspecte ale problemei de cercetare.

Aplicarea, în cadrul unui grup de 30 de persoane din 4 județe: Constanța, Tulcea, Ilfov, Galați a două chestionare și realizarea unor discuții cu aceștia au reprezentat o metodă cu ajutorul căreia am cercetat atitudinile politice și care ne-au oferit o serie de informații utile pentru încercarea de a identifica motivațiile votului, rolul candidaților, sau al liderilor în formarea sau influențarea preferințelor electorale.

În general, teza reprezintă prin conținut o elaborare științifică realizată în baza principiului interdisciplinarității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Scopul cercetării este elaborarea unei viziuni conceptuale cuprinzătoare privind constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008, în evidențierea particularităților, problemelor, tendințelor și perspectivelor în activitatea Legislativului, precum și în elaborarea anumitor concluzii și, mai ales, a unor recomandări utile în eficientizarea activității acestuia.

Cercetarea a fost direcționată spre conceptualizarea activității Parlamentului României în anii 1990-2008, analiza imaginii acestei instituții politice, identificarea provocărilor și tendințelor la care este supus Parlamentul României în contextul integrării europene.

Activitatea investigațională a problemei în conformitate cu tema, scopul și obiectivele cercetării ne-a permis soluționarea **problemei științifice**: elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României, determinarea locului și rolului acestuia în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar în domeniul politicii interne și externe și impactul activității acestuia asupra proceselor social-economice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate națională.

1.3 Concluzii la capitolul 1

În baza investigației efectuate putem afirma că Parlamentul reprezintă un subiect care și-a găsit elucidare în literatura de specialitate. Problema Parlamentului României a fost supusă unor cercetări științifice în lucrările istoricilor, politologilor, sociologilor, savanților din domeniul dreptului atât din occident cât și din țările post-comuniste, inclusiv din România. Prezentarea rezumativă a cercetărilor existente în domeniu, confirmă importanța problemei abordate. Cu toate că problematica investigației antrenează un larg spectru de exigență pluridimensională și intersectează potențialul mai multor discipline, cum ar fi: istoria, științele politice, sociologia,

dreptul, activitatea Parlamentului în anii 1990-2008 rămâne a fi un subiect deschis spre cercetare în literatura de specialitate.

Activitatea Parlamentului reprezintă un subiect de o dimensiune și o complexitate atât de mare, încât poate fi abordat doar dintr-o perspectivă sistemică și generală a domeniilor de activitate. De aceea, în prezentul capitol scopul a fost de a aduce în prim-plan sursele teoretico-metodologice care abordează activitatea Legislativului, accentul fiind pus pe particularitățile activității Parlamentului bicameral.

În lucrările analizate în acest capitol, problema în cauză este tratată doar tangențial, doar unele aspecte ale problemei care ne preocupă și nu problema în ansamblu.

Constatăm că unele subiecte abordate în cadrul lucrării nu au o acoperire istoriografică. Dintre acestea menționăm: legislația electorală, evoluția structural-funcțională a Parlamentului, scrutinele electorale și configurația politică a Legislativului, activitatea Parlamentului în domeniul politicii interne. În afara atenției specialiștilor au rămas și aspectele cu privire la activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe, colaborarea interparlamentară.

În procesul elaborării tezei am optat pentru o amplă prezentare a cercetărilor existente în domeniu, ce a condus la identificarea particularităților activității Parlamentului. Coexistența logică, claritatea și distincția cadrului conceptual cu care se operează din punct de vedere teoretic, semnaleză prezența documentării științifice, atât ca proces, cât și ca metodă, fapt ce a condus la elaborarea unei scheme complexe a mecanismului de funcționarea Legislativului. Plasarea investigațiilor într-o anumită succesiune, oferă noi posibilități privind înțelegerea schemei conceptuale, datelor empirice și problemei științifice soluționate.

Astfel, complexitatea cadrului metodologic aplicat în procesul de elaborare a unui studiu, precum este cel de față, realizat la intersecția mai multor domenii, asigură o dezvoltare multiaspectuală a argumentelor invocate.

2. CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA STRUCTURAL – FUNCȚIONALĂ A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI

Schimbarea regimului totalitar nu a însemnat trecerea directă la un sistem democratic. Acesta putea fi realizat numai prin construirea unui sistem legislativ specific, care să creeze condițiile apariției și funcționării instituțiilor democratice.

Instituția centrală a democrației este Parlamentul [103, p. 161], iar raporturile pe care acesta le are cu puterea executivă caracterizează un stat de drept democratic ori dictatorial. S-a acordat astfel, pe parcursul perioadei post-decembriste, o atenție deosebită elaborării unei legislații cât mai eficiente cu privire la modul de constituire și de funcționare, după criteriile democratice a Parlamentului României.

2.1 Legislația electorală – bază politico-juridică a constituirii Parlamentului

Tranziția la un sistem legislativ de tip democratic a cuprins mai multe etape. Prima etapă a fost cea în care organismul puterii revoluționare, Consiliul Frontului Salvării Naționale (CFSN), îndeplinea și prerogativele unui Parlament: numea și revoca guvernul și primul ministru, emitea decrete cu putere de lege, numea și revoca președinții Curții Supreme de Justiție, reglementa sistemul electoral, aproba bugetul de stat, notifica și denunța tratatele internaționale etc. Consiliul Frontului Salvării Naționale exercita astfel, funcția legislativă în stat și era compus din 145 de membri. A fost constituit un Birou Executiv al CFSN compus din 11 membri și condus de un președinte. Activitatea Consiliului se desfășura atât în sesiuni cât și în cadrul celor 12 comisii de lucru. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea sesiunilor Consiliului Frontului cuprindea reguli, unele chiar cu valoare constituțională, care au prefigurat viitoarea organizare a puterii legislative din România. [22, p. 11-12]

Frontul Salvării Naționale (FSN) - organism politic al CFSN - a susținut că va guverna țara provizoriu, până la realizarea primelor alegeri libere. La 24 ianuarie 1990 însă, FSN își anunță intenția de a avea proprii candidați la viitoarele alegeri. În aceste condiții, partidele istorice: Partidul Național Țărănesc-Creștin Democrat (PNȚ-CD), Partidul Național Liberal (PNL), Partidul Social Democrat Român (PSDR) și-au exprimat nemulțumirea organizând o amplă manifestație de protest. Acordul între FSN și protestatari s-a semnat la 1 februarie 1990 și a fost reprezentat de constituirea Consiliului Provizoriu de Uniune Națională (CPUN). Acesta era prima formă a unui regim parlamentar în România post-decembristă. În urma negocierilor s-a

stabilit că jumătate dintre membrii CPUN să fie reprezentați ai FSN, iar partidele constituite până la data încheierii acordului urmau să aibă câte trei reprezentanți.

Componența CPUN, stabilită prin Decretul-lege nr. 81/1990, a fost considerată provizorie, astfel că numărul membrilor a fost din nou fixat ulterior, prin Decretul-lege nr. 82/1990. Cele două decrete-lege 81/1990, respectiv 82/1990, nu au făcut decât să restructureze CFSN (organizat prin Decretul-lege nr. 2/1989), înlocuind-ul cu CPUN. În aceste condiții, încă de la data primei întruniri (9 februarie 1990) și până la 20 mai 1990, data constituirii primului Parlament al României post-revolutionare, CPUN a funcționat în condițiile prevăzute de Decretul-lege nr.2/1989. La puțin timp după constituirea sa, CPUN a adoptat Decretul-lege nr. 92/1990 pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României. [49, p. 82] Acest decret-lege institua în locul CPUN, instituție cu caracter unicameral, un Parlament format din două camere: Camera Deputaților și Senatul. Motivațiile acestei decizii au fost multiple, începând cu ideea unui atent control parlamentar și până la evitarea „câștigării unei omnipotențe dictatoriale” [22, p. 44-45] de către Parlament, fără să se uite și tradiția legislativă a României. CPUN a stabilit legislația pentru organizarea primelor alegeri libere din perioada post-comunistă. Acestea au fost realizate în baza Decretului-lege nr. 92/1990, publicat în Monitorul Oficial nr. 35 din 18 martie 1990, care institua un sistem electoral de tip proporțional, pe liste, fără prag electoral. [6, p. 302] Având în vedere dispozițiile sale, Decretul nr. 92/1990, avea următoarele caracteristici:

- era un act constituțional, deoarece stabilea cadrul general al regimului politic parlamentar din România post-decembristă;
- constituia o lege electorală bazată pe pluralism politic, vot universal, egal, direct și secret, liber exprimat, pe reprezentarea în Parlament a tuturor categoriilor sociale, inclusiv a minorităților naționale, toate în sistemul reprezentării proporționale;
- răspundea nevoilor electorale ale momentului, permițând tuturor partidelor politice să accedă la reprezentare parlamentară;
- prevedea organizarea simultană a alegerilor parlamentare cu cele prezidențiale;
- avea caracter temporar, până la elaborarea unei Constituții și a unei noi legi electorale. [4, p. 91-92]

În conformitate cu prevederile Decretului, „reprezentarea populației de la toate naționalitățile în Parlament se asigură pe baza sistemului de repartizare proporțională a mandatelor rezultate în urma votării” (art. 4) și „fiecare județ și Municipiul București constituie o circumscripție electorală” (art.13), se stabilea tipul sistemului electoral. [43, p. 106] Cât privește repartizarea mandatelor, art. 71 și art. 72 arătau că numărul de mandate ce revin fiecărei liste de candidați se stabilește în funcție de coeficientul electoral, determinat prin împărțirea numărului

total de voturi valabil exprimate, pentru toate listele de candidați, la numărul mandatelor ce se atribuie în fiecare circumscripție. Dacă rămân mandate nedistribuite, biroul electoral de circumscripție va repartiza mandatele rămase, listelor de candidați, în ordinea descrescătoare a voturilor rămase neutilizate, prin aplicarea coeficientului electoral. Modalitatea de înscriere a candidaților pentru alegeri era scrutinul de listă, în varianta listelor blocate (art.11 „candidaturile pentru Parlament se propun pe liste de candidați, care pot cuprinde cel mult numărul de deputați sau senatori ce trebuie aleși în fiecare circumscripție electorală”). [49, p. 82-83]

Noul sistem electoral [104, p. 173] a favorizat o largă reprezentativitate, ceea ce în condițiile unei vieți politice necristalizate înseamnă fragmentare politică (au putut intra în Camera Deputaților 18 partide și alianțe politice, iar în Senat 7). A rezultat un Parlament dominat de FSN, dar în care existau numeroase partide ce nu erau în mod esențial diferite. Introducerea unui sistem electoral de tip majoritar și a unui prag electoral ar fi mărit și mai mult disproporția dintre FSN și restul partidelor politice. Scrutinul proporțional [32, p. 51-55] a fost utilizat în majoritatea statelor post-comuniste, tocmai pentru un start în competiția politică de pe poziții de egalitate.

Alegerile parlamentare din 1992 au avut loc în baza unei noi legi electorale de tip proporțional [105, p. 203] cu liste blocate, Legea nr. 68/1990, publicată în Monitorul Oficial nr. 164 din 16 iulie 1992. Această nouă lege a introdus un prag electoral de 3%, [106, p. 454] iar repartiția mandatelor se făcea în două etape: mai întâi la nivelul fiecărei circumscripții electorale, apoi la nivelul național, conform metodei d'Hondt, prin care fiecărui partid participant la alegeri îi corespunde o medie a voturilor stabilită prin împărțirea voturilor de distribuit la 1, 2, 3...n mandate ce sunt de acordat, partidul care obține cea mai mare medie obținând mandatul. [49, p. 150-151] Aceeași lege stabilea și norma de reprezentare, de un deputat la 70.000 de locuitori (la precedentele alegeri fusese de un deputat la 60.000 de locuitori) și de un senator la 160.000 de locuitori. [46, p. 81] Modificarea normei de reprezentare parlamentară a condus la redimensionarea Camerelor, prin reducerea locurilor în Camera Deputaților (de la 396 la 328) și creșterea numărului de locuri în Senat (de la 119 la 143), în total mandatele parlamentare reducându-se cu 8,5% și ajungând la 471 de mandate. [59, p. 38]

Sistemul electoral a rămas în linii mari același până la alegerile din 2000, [107, p. 217-246] când prin ordonanță guvernamentală s-a decis creșterea pragului electoral de la 3% la 5%. În cazul alianțelor, la pragul de 5% se adaugă, pentru al doilea partid, membru în alianță, 3% din voturile valabil exprimate la nivelul întregii țări, iar pentru fiecare membru al alianței politice, începând cu al treilea partid, câte 1% din voturile valabil exprimate pe întreaga țară, dar nu mai mult de 10%. [23, p. 228-229]

În 2004 a fost adoptată o nouă lege electorală, care păstra pragul electoral de 5%, și anume Legea 373/2004, în Monitorul Oficial nr.887 din 29 Septembrie 2004. [47] Pe lângă pragul de 5% legea prevedea validarea alegerilor indiferent de numărul de alegători prezenți la vot și înființarea pentru prima dată în sistemul electoral românesc a Adunării Electorale Permanente, instituție administrativă autonomă, cu personalitate juridică și cu competență generală, care asigură aplicarea unitară, în intervalul dintre două perioade electorale, a dispozițiilor legale privind organizarea și desfășurarea alegerilor, asigurându-și condițiile logistice necesare aplicării dispozițiilor legale privitoare la exercitarea dreptului de vot. [107]

Transformarea voturilor în mandate parlamentare era condiționată de magnitudinea circumscripțiilor și de pragul electoral. Sistemul electoral românesc conținea două magnitudini medii, una pentru Senat ($MS=140 \text{ mandate}/42 \text{ circumscripții} = 3,33$) și una pentru Camera Deputaților ($MCD = 341 \text{ mandate}/42 \text{ circumscripții} = 7,78$). Calculând pragurile implicite - $P=75\%/(M+1)$, unde P este pragul, iar M magnitudinea medie - pentru Senat (17%) și Camera Deputaților (8,5%), se constată că acestea sunt mai mari decât pragurile electorale explicite. [106, p. 219] Magnitudinea medie la nivel ridicat, favorizează partidele mari.

Pragul electoral de 3% și apoi de 5% a dus la o selecție a partidelor participante la alegeri. Aplicarea metodei d'Hondt oferea mai multe avantaje partidelor mari, care câștigă în urma redistribuirii voturilor la nivel național.

Apăreau astfel două tipuri de mandate parlamentare, unele obținute prin vot direct și altele prin redistribuire. Scrutinul de tip proporțional cu liste blocate avea influența asupra organizării interne a partidelor. Competiția electorală se purta între partidele de la nivel național, imaginea liderilor naționali fiind esențială pentru comportamentul electoral. Dacă în scrutinurile uninominale candidații se pot desprinde de imaginea partidului, se individualizează în raport cu liderii centrali, votul pe listă are efectul de a determina centralizarea partidelor. [33, p. 324]

În România, în prezent, sistemul de alegere al deputaților și senatorilor este reglementat atât prin Constituție (art.62 alin.1 și 2), [109, p. 24] cât și prin prevederile Legii nr. 35/2008, legea votului uninominal, publicată în Monitorul Oficial nr.196 din martie 2008. Potrivit acestei legi, alegerile parlamentare în România se desfășoară cu respectarea caracterului universal, [110, p. 18] egal, direct, secret și liber exprimat al votului. [111, p. 113-115] Cetățenii români au drept de vot și dreptul de a fi aleși, indiferent de rasă, sex, naționalitate, origine etnică, limbă vorbită, religie, opinie politică, avere sau origine socială (art.3 alin.2). Cetățenii români cu domiciliul în străinătate beneficiază de aceleași drepturi privind participarea la alegeri ca orice cetățean român. Fiecare alegător are dreptul la un singur vot pentru alegerea Camerei Deputaților și un singur vot

pentru alegerea Senatului. Votul se exprimă personal. Votul exercitat în cadrul alegerilor este secret. Participarea cetățenilor la alegeri se face pe baza liberului consimțământ al acestora.

Organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare în România privește parcurgerea următoarelor etape:

A. Stabilirea datei alegerilor

Potrivit Constituției, (art.63 alin.2), [109, p. 25] alegerile pentru Camera Deputaților și Senat se desfășoară în cel mult trei luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului. Legea nr. 35/2008 modificată și completată prevede că aducerea la cunoștință publică a datei alegerilor se face cu cel puțin 90 de zile înainte de ziua votării prin publicarea în Monitorul Oficial a hotărârii Guvernului privind data alegerilor. Alegerile parlamentare se desfășoară în cadrul unui singur tur de scrutin, cu condiția ca la primul tur să se prezinte la vot cel puțin jumătate plus unu din cetățenii cu drept de vot. În cazul organizării de alegeri parțiale, data desfășurării acestora se stabilește cu cel puțin 45 de zile înaintea votării.

B. Stabilirea numărului, delimitarea și numerotarea circumscriptiilor electorale și a colegiilor uninominale

Circumscriptiile electorale reprezintă cadrul organizatoric- teritorial în care se desfășoară operațiunile electorale. În vederea organizării alegerilor sunt constituite circumscriptiile electorale la nivelul fiecăruia dintre cele 41 de județe, o circumscriptie la nivelul municipiului București și o circumscriptie separata pentru românii cu domiciliul în afara României, numărul total de circumscriptii fiind de 43. Pentru alegerea deputaților și senatorilor, se constituie în cadrul fiecărei circumscriptii electorale, colegii uninominale. Potrivit art. 2 alin. 10 al Legii 35/2008, acestea sunt subunități ale unei circumscriptii electorale, în care este atribuit câte un singur mandat. Numărul de mandate pentru fiecare circumscriptie electorala se stabilește în funcție de *norma de reprezentare*, care reprezintă numărul de cetățeni reprezentați de un deputat sau senator. Norma de reprezentare pentru alegerea Camerei Deputaților este de un deputat la 70.000 de locuitori, iar pentru alegerea Senatului este de un senator la 160.000 de locuitori. [27, p. 101] Numărul circumscriptiilor electorale depinde de scrutinul practicat. Scrutinul uninominal, adoptat în România prin Legea 35/2008, presupune un număr mare de circumscriptii, care trebuie să fie egal cu cel al deputaților sau senatorilor care urmează să fie aleși.

C. Colegiile uninominale

Potrivit art.5 alin.1 din legea 35/2008, deputații și senatorii se aleg în colegii uninominale, prin scrutin uninominal, potrivit principiului reprezentării proporționale. În ceea ce privește constituirea colegiilor uninominale, legea 35/2008 prevede următoarele:

- numărul colegiilor uninominale pentru Camera Deputaților, respectiv pentru Senat se determină prin raportarea numărului de locuitori al fiecărei circumscripții electorale la normele de reprezentare;
- numărul de locuitori avut în vedere la calculul numărului de colegii uninominale care se delimitează în cadrul fiecărui județ este cel rezultat în urma ultimului recensământ al populației.

Delimitarea colegiilor uninominale se face ținând cont de următoarele reguli:

- circumscripția electorală poate fi compusă numai din colegii uninominale întregi;
- teritoriul cuprins de un colegiu uninominal trebuie să se afle pe teritoriul unuia și aceluiași județ sau al municipiului București;
- pe teritoriul unei localități pot fi delimitate, de regulă, doar colegii uninominale întregi;
- un colegiu uninominal poate cuprinde, de regulă, una sau mai multe localități întregi;
- în municipiul București, colegiile uninominale nu trebuie să depășească limitele administrativ-teritoriale dintre cele 6 sectoare;
- în circumscripția electorală specială pentru cetățenii români cu domiciliul în afara granițelor României se vor face 4 colegii uninominale pentru alegerea Camerei Deputaților și 2 colegii uninominale pentru alegerea Senatului; arondarea geografică a colegiilor uninominale pentru Camera Deputaților, respectiv pentru Senat va fi stabilită prin hotărâre a Guvernului, conform hotărârii unei comisii parlamentare speciale constituite pe baza proporționalității reprezentării parlamentare, în termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentului titlu;
- în cadrul unei circumscripții electorale, delimitarea colegiilor uninominale pentru alegerea Camerei Deputaților și alegerea Senatului se face astfel încât mărimea acestora calculată în număr de locuitori, să fie de așa natură încât cel mai mare colegiu uninominal să fie cu cel mult 30% mai mare decât cel mai mic colegiu uninominal;
- întotdeauna un colegiu uninominal pentru alegerea Senatului este format din-un număr întreg de colegii uninominale pentru alegerea Camerei Deputaților, întregi și alăturate, din cadrul aceleiași circumscripții electorale.

D. Listele electorale

Listele electorale cuprind cetățenii cu drept de vot înscriși în Registrul electoral (baza de date centralizată în care sunt înscriși toți cetățenii români, inclusiv cei cu domiciliul sau reședința în străinătate, care au împlinit vârsta de 18 ani și au drept de vot). Autoritatea Electorală Permanentă, întocmește, păstrează și actualizează în permanență Registrul electoral, până la data de 31 martie a fiecărui an (se radiază din registrul electoral persoanele decedate, persoanele care și-au pierdut cetățenia română și persoanele care au pierdut drepturile electorale).

Listele electorale sunt permanente și suplimentare. Listele electorale permanente se întocmesc pe localități și cuprind pe toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază în localitatea pentru care ele au fost întocmite. Cetățenii români cu domiciliul sau reședința în străinătate sunt înscrși în listele electorale permanente întocmite de către Autoritatea Electorală Permanentă. Orice modificare în listele electorale este comunicată de către primar judecătoriei și Autorității Electorale Permanente. În listele electorale suplimentare sunt trecute, de către președintele biroului electoral al secției de votare, persoanele care se prezintă la vot și fac dovada că domiciliază pe raza secției de votare respective, însă au fost omise din copia de pe lista electorală permanentă, membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare, persoanele care asigură ordinea în secția respectivă, cetățenii români din străinătate care fac dovada cu pașaportul, cu mențiunea privind stabilirea domiciliului în străinătate, că domiciliază într-o țară din colegiul uninominal respectiv, cetățenii români care fac dovada că au reședința într-o țară din colegiul uninominal respectiv prin prezentarea pașaportului și personalul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare. [30, p. 219-220]

E. Cărțile de alegător

Potrivit legii, exercitarea dreptului de vot în alegeri se face numai pe baza actului de identitate și a cărții de alegător. Aceasta (cu tradiție din perioada interbelică în România), a fost reintrodusă prin legea nr.68/1992. Ea este actul de identitate electoral valabil pentru toate consultările cu caracter național, potrivit numărului de scrutine prevăzute în cuprinsul său și se eliberează alegătorilor înscrși în Registrul electoral. Se folosește numai de către titular; în cazul pierderii sau distrugerii ei se poate elibera un duplicat, originalul pierdut sau distrus, fiind nul de drept.

F. Secțiile de votare

Secțiile de votare se organizează în vederea desfășurării operațiunilor electorale legate direct de exercitarea dreptului de vot. Legea stabilește modul de organizare al secțiilor de votare în art.18. Astfel, secțiile de votare se organizează:

- în localitățile cu o populație de peste 1500 de locuitori, câte o secție de votare la 1000-2000 de locuitori;
- în localitățile cu populație sub 1500 de locuitori, o singură secție de votare;
- în satele sau grupele de sate cu o populație de până la 1000 de locuitori, situate la o distanță mai mare de 3 km față de sediul secției de votare din reședința comunei, orașului, municipiului;
- pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României pentru alegătorii membri ai acestora și familiile lor, precum și pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în

străinătate sau aflați în țările respective în ziua alegerilor; aceste secții de votare aparțin de circumscripția electorală a municipiului București.

Delimitarea secțiilor de votare se stabilește în termen de 30 de zile de la stabilirea datei alegerilor de către primarii comunelor, orașelor, municipiilor sau subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor împreună cu prefectii. Secțiile de votare dintr-o circumscripție electorală se numerează începând cu localitatea de reședință a județului și continuând cu cele din municipii, celelalte orașe și apoi din comune, în ordinea alfabetică a acestora.

G. Autoritatea Electorală Permanentă – instituție administrativ autonomă, cu personalitate juridică și competență generală, care asigură aplicarea unitară în intervalul dintre două perioade electorale, a dispozițiilor legale privind organizarea și desfășurarea alegerilor sau a altor consultări cu caracter național sau local - este condusă de un președinte cu rang de ministru, ajutat de doi vicepreședinți. Președintele este numit prin Hotărâre comună a Camerelor Parlamentului, la propunerea grupurilor parlamentare, dintre personalitățile cu pregătire și experiență în domeniul juridic sau administrativ, pe o perioadă de 8 ani, ce poate fi reînnoită o singură dată. Președintele și vicepreședinții nu pot fi membri ai unui partid politic. [30, p. 120-121] Potrivit art.65 alin.1 din legea 35/2008, Autoritatea Electorală Permanentă exercită următoarele atribuții:

- elaborează propuneri referitoare la asigurarea logisticii necesare desfășurării alegerilor, pe care le transmite spre însușire Guvernului și autoritățile administrației publice locale și urmărește modul de îndeplinire a propunerilor;
- urmărește modul de stabilire a localurilor secțiilor de votare și a sediilor birourilor electorale;
- urmărește și asigură realizarea din timp a dotărilor specifice secțiilor de votare: urne și cabine de vot, tipizate, ștampile, tușiere, recipiente pentru transportul buletinelor de vot; controlează modul de păstrare a acestora între perioadele electorale;
- urmărește modul de asigurare a fondurilor necesare realizării eșalonate, din timp, a logisticii necesare desfășurării procesului electoral;
- elaborează sisteme de protecție a secțiilor de votare, a buletinelor de vot, a celorlalte documente și materiale specifice perioadei electorale;
- monitorizează și controlează modul de întocmire și actualizare a listelor electorale permanente și de păstrare a registrelor cuprinzând listele electorale permanente, precum și modul de efectuare a comunicărilor prevăzute de lege și de operare a acestora, la timp, în listele electorale;

- urmărește modul de întocmire și eliberare a cărților de alegător în concordanță cu listele electorale permanente;
- urmărește și controlează modul de asigurare a concordanței dintre conținutul listelor electorale permanente existente la primării și exemplarul aflat la judecătorii;
- asigură, în limita competențelor sale, aplicarea unitară a dispozițiilor legale referitoare la organizarea alegerilor;
- elaborează studii și propuneri vizând îmbunătățirea sistemului electoral, pe care le dă publicității și le prezintă autorităților publice, partidelor politice, precum și organizațiilor neguvernamentale interesate;
- prezintă Parlamentului, în maxim 3 luni de la încheierea alegerilor, un raport asupra organizării și desfășurării alegerilor, cuprinzând referiri la participarea la scrutin, modul de desfășurarea a acestuia, abaterile și neajunsurile, inclusiv de ordin legislativ, constatate și rezultatul consultării; raportul se dă publicității sub forma unei Cărți Albe;
- elaborează materiale și programe de informare și instruire a alegătorilor asupra sistemului electoral românesc și asupra respectării deontologiei electorale și asigură popularizarea acestora;
- elaborează programe specifice de instruire în materie electorală, pentru primării și secretarii unităților administrativ-teritoriale, precum și pentru persoanele care pot deveni membrii ai birourilor electorale, organizează desfășurarea acestor programe, împreună cu Institutul Național de Administrație și cu filialele regionale;
- elaborează programe și stabilește reguli unitare privind exercitarea votului de către persoanele neștiutoare de carte sau cu handicap și asigură popularizarea acestora;
- elaborează proiectul bugetului propriu, care se aprobă prin legea bugetului de stat;
- întocmește lista cu personalul de specialitate atestat de Institutul Național de Statistică, ce participă la centralizarea, prelucrarea datelor și constatarea rezultatului alegerilor;
- elaborează și supune Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Administrației și Internelor, calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale;
- elaborează și supune Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Administrației și Internelor, proiectele de hotărâri specifice bunei organizări și desfășurării a alegerilor;
- prezintă Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Administrației și Internelor, proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea cheltuielilor necesare pentru organizarea și desfășurarea alegerilor.

O mare parte din atribuțiile Autorității Electorale Permanente se suprapun cu atribuțiile Biroului Electoral Central (BEC), apărând paralelisme nejustificate și astfel întrebarea referitoare la adevăratul rol al Autorității Electorale Permanente.

H. Birourile electorale

În scopul bunei desfășurări a operațiunilor electorale se înființează, pentru alegeri, birouri electorale. Legea prevede trei categorii de astfel de birouri: BEC, birourile electorale de circumscripție și birourile electorale ale secției de votare. La nivelul municipiului București se organizează *oficii electorale*. [28, p. 249]

Biroul Electoral Central este format din 5 judecători ai Înaltei Curți de Casație și Justiție (desemnați în ședință publică, prin tragere la sorți), președintele și vicepreședinții Autorității Electorale Permanente și din cel mult 12 reprezentanți ai partidelor politice, alianțelor politice și alianțelor electorale, care participă la alegeri, precum și un reprezentant al minorităților naționale din Camera Deputaților.

Biroul electoral de circumscripție este alcătuit din 3 judecători (desemnați prin tragere la sorți dintre judecătorii județului, de către președintele tribunalului județean), un reprezentant al Autorității Electorale Permanente și din cel mult 9 reprezentanți ai partidelor și alianțelor politice, alianțelor electorale și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, care participă la alegeri în circumscripția electorală respectivă. [7, p. 113-114]

Biroul electoral al secției de votare este alcătuit dintr-un președinte, un locțiitor al acestuia și din 7 membrii. Președintele și locțiitorul sunt magistrați desemnați prin tragere la sorți, iar cei 7 membrii sunt reprezentanți ai partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale sau a organizațiilor minorităților naționale.

Oficiile electorale se organizează la nivelul municipiului București și sunt alcătuite dintr-un președinte și locțiitor al acestuia- magistrați, desemnați de președintele tribunalului București prin tragere la sorți- un reprezentant al Autorității Electorale Permanente și cel mult 7 reprezentanți ai partidelor și alianțelor politice, alianțelor electorale și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, care participă la alegeri în municipiul București.

Birourile și oficiile lucrează în prezența majorității membrilor lor și iau hotărâri cu votul majorității membrilor prezenți. În caz de egalitate de voturi, votul președintelui este decisiv.

I. Propunerile candidaților

Pentru Parlament, în fiecare colegiu uninominal, competitorii electorali pot avea doar o singură propunere de candidatură. Potrivit legii, un candidat poate reprezenta un singur competitor electoral. Candidaturile pot fi propuse până cel târziu cu 40 de zile înainte de data alegerilor. Candidații independenți pot participa la alegeri individual dacă sunt susținuți de 4%

din numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente ale localităților situate în circumscripția electorală în care candidează, dar nu mai puțin de 2000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4000 pentru Senat.

J. Campania electorală

În cadrul campaniei electorale sunt popularizate programele partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale și ale organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale. [112, p. 57-63] Importanța campaniei electorale este deosebită, astfel că legea 35/2008 o reglementează în mod amănunțit:

- campania electorală începe cu 30 de zile înainte de ziua votării și se încheie cu 24 de ore înainte de momentul începerii votării; [113, p. 2-3]
- în campania electorală, candidații au dreptul să-și exprime opiniile în mod liber și fără nici o discriminare, prin mitinguri, adunări, mijloace mass-media; [114]
- mijloacele folosite în campania electorală nu pot contraveni ordinii de drept;
- campania electorală este interzisă în unitățile militare;
- campania electorală a partidelor și formațiunilor politice, poate fi subvenționată de bugetul de stat, fiind interzisă subvenționarea acesteia de către persoane fizice sau juridice din străinătate;
- controlul privind subvențiile de la bugetul de stat va fi efectuat în mod simultan de către Autoritatea Electorală Permanentă și Curtea de Conturi.

K. Atribuirea mandatelor

Atribuirea mandatelor la nivelul circumscripției electorale. Biroul electoral de circumscripție stabilește separat, pentru Camera Deputaților și Senat, coeficientul electoral al circumscripției electorale, prin împărțirea numărului total de voturi valabil exprimate pentru toți competitorii electorali, care întrunesc condiția prevăzută și pentru candidații independenți care au obținut majoritatea voturilor valabil exprimate în colegiul uninominal în care au candidat, la numărul de deputați respectiv de senatori, care urmează să fie aleși în acea circumscripție electorală. Pentru fiecare competitor electoral se împarte numărul total de voturi valabil exprimate, obținut prin însumarea voturilor valabil exprimate în favoarea tuturor candidaților săi din colegiile uninominale de pe raza circumscripției electorale, la coeficientul electoral, reținându-se partea întreagă, nerotunjită a câtului. Rezultatul obținut reprezintă numărul de mandate repartizate de către biroul electoral de circumscripție competitorului electoral la nivelul circumscripției electorale în prima etapă de repartizare a mandatelor. Candidaților independenți li se atribuie câte un mandat de către biroul electoral de circumscripție, dacă au obținut majoritatea voturilor valabil exprimate în colegiul uninominal în care au candidat. Voturile

rămase (cele neutilizate sau inferioare coeficientului electoral), obținute de competitorii electorali, ce întrunesc condiția prevăzută, precum și mandatele ce nu au putut fi repartizate de biroul electoral de circumscripție, se comunică de aceasta BEC, pentru a fi repartizate în a doua etapă, la nivel național.

Atribuirea resturilor la nivelul BEC însumează pentru întreaga țară, separat pentru Camera Deputaților și Senat, voturile neutilizate și pe cele inferioare coeficientului electoral al circumscripției electorale din toate circumscripțiile electorale, pentru fiecare partid politic, alianță politică sau alianță electorală, care întrunește condiția prevăzută, numărul voturilor astfel obținute de fiecare partid, alianță politică sau electorală se împarte la 1, 2, 3, 4 etc, făcându-se atâtea operații de împărțire câte mandate nu au putut fi repartizate la nivelul circumscripțiilor electorale; câturile rezultate din împărțire, indiferent de competitorul electoral de la care provin, se clasifică în ordine descrescătoare, până la concurența numărului de mandate nerepartizate; cel mai mic dintre aceste câturi constituie coeficientul electoral pe țară, pentru deputați și separat pentru senatori; fiecărui competitor electoral, care a întrunit condiția prevăzută, i se repartizează atâtea mandate de deputați, respectiv senatori, de câte ori coeficientul electoral pe țară se cuprinde în numărul total de voturi valabil exprimate pentru partidul politic, alianța politică sau electorală respectivă, rezultat prin însumarea pe țară a voturilor neutilizate și a celor inferioare coeficientului electoral al circumscripției electorale. Desfășurarea mandatelor repartizate pe circumscripții electorale se face astfel:

a) pentru fiecare partid politic, alianță politică, alianță electorală care întrunește condiția prevăzută, se împarte numărul voturilor neutilizate și al celor inferioare coeficientului electoral al circumscripției electorale, din fiecare circumscripție electorală, la numărul total al voturilor valabil exprimate pentru acel partid politic, alianță politică, alianță electorală, avut în vedere la repartizarea mandatelor pe țară; rezultatul astfel obținut pentru fiecare circumscripție electorală se înmulțește cu numărul de mandate convenite partidului politic, alianței politice sau electorale; datele obținute se ordonează descrescător la nivelul țării și separat, descrescător în cadrul fiecărei circumscripții electorale; pentru fiecare circumscripție electorală se iau în calcul primele partide politice, alianțe politice, alianțe electorale, în limita mandatelor ce au rămas de repartizat în circumscripția electorală respectivă; ultimul număr din această operațiune reprezintă *repartitorul* acelei circumscripții electorale. Apoi se trece la repartizarea mandatelor pe circumscripții electorale în ordinea partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale, precum și a circumscripțiilor electorale din lista ordonată pe țară, astfel: primul număr din lista ordonată pe țară se împarte la repartitorul circumscripției electorale de la care provine, rezultând numărul de mandate ce îi revin în circumscripția respectivă; la fel se procedează cu numerele următoare din

lista ordonată pe țară. Dacă s-a epuizat numărul de mandate convenite unui partid politic, alianță politică sau electorală, operațiunea se continuă fără acestea. Dacă numărul din lista ordonată pe țară este mai mic decât repartitorul, se acordă un mandat.

b) în cazul în care nu este posibilă acordarea mandatelor în ordinea ce rezultă din aplicarea prevederilor lit. a), BEC are în vedere circumscripția în care partidul politic, alianța politică sau alianța electorală are cel mai mare număr de candidați, iar dacă și astfel au rămas mandate nerepartizate pe circumscripții electorale, circumscripția electorală în care partidul politic, alianța politică sau electorală respectivă are cele mai multe voturi neutilizate sau cele mai multe voturi inferioare coeficientului electoral de circumscripție electorală;

c) dacă după aplicarea prevederilor alin. a) și b) au mai rămas mandate nedesfășurate pe circumscripții electorale, BEC le stabilește pe baza acordului partidelor politice, alianțelor politice și alianțelor electorale cărora li se cuvin aceste mandate, iar în lipsa unui acord, prin tragere la sorți, în termen de 24 de ore de la încheierea operațiunilor anterioare.

Atribuirea mandatelor de deputat și senator.

În fiecare colegiu uninominal pentru Camera Deputaților, respectiv Senat, se atribuie câte un singur mandat de deputat, respectiv de senator. Atribuirea mandatelor de deputat și senator se face în două etape: prima, la nivel de colegii uninominale, iar cea de-a doua la nivel de circumscripție electorală. În prima etapă, la nivelul colegiilor uninominale, se atribuie un mandat candidaților care aparțin unui competitor electoral ce a întrunit pragul electoral și care a obținut majoritatea voturilor valabil exprimate în colegiul uninominal în care a candidat. În a doua etapă, de alocare pe colegii și atribuire de mandate competitorilor electorali care au întrunit pragul electoral, biroul electoral de circumscripție va întocmi, separat pentru Camera Deputaților și Senat, o listă ordonată cu toți candidații cărora nu li s-au atribuit mandate în prima etapă, dispuși în ordinea descrescătoare a raporturilor dintre voturile valabil exprimate obținute și colegiile uninominale în care au candidat și coeficientul electoral al circumscripției electorale respective, calculate până la a opta zecimală inclusiv.

Noul mecanism electoral prevăzut de legea 35/ 2008 a fost aplicat pentru prima dată la alegerile din 30 noiembrie 2008. Este de remarcat că doar 74 de parlamentari și-au obținut mandatul întrunind peste 50% din voturi în cadrul circumscripțiilor uninominale, majoritatea parlamentarilor obținându-și mandatul prin redistribuire, existând și situații când unii parlamentari au fost aleși deși au întrunit un număr foarte mic de voturi, pentru că au beneficiat de coeficienții pe care îi aveau la nivel de țară partidele respective. S-a propus astfel, în perspectivă, o revizuire și o amendare a sistemul electoral prevăzut de legea 35/ 2008.

2.2 Alegerile parlamentare și configurația politică a Legislativului

În decursul celor 28 de ani de după revoluție, România a trecut prin experiența a șapte scrutine. Primele alegeri legislative libere s-au desfășurat la 20 mai 1990. Campania electorală care le-a precedat s-a caracterizat printr-un pluripartitism extrem. În 1990 erau suficiente 100 de persoane pentru înregistrarea unui partid. Mass-media a jucat un rol important în susținerea acestei campanii, atât prin presa scrisă, cât și prin emisiuni radio și televizate. [40, p. 137-144] Termenii politico-economici, vehiculați atât în presa scrisă cât și cea audio-vizuală (stat de drept, separație a puterilor, economie de piață, privatizare), erau noi pentru acea perioadă, fiind interpretați în funcție de cunoștințele avute de fiecare individ în parte. [65, p. 130-154] Fiecare partid a acționat în vederea propagării propriului program, organizând mitinguri și întâlniri cu alegătorii, postând afișe și împărțind broșuri. În data de 9 aprilie 1990, Partidul Național Țărănesc-Creștin și Democrat (PNȚ-CD), Partidul Național Liberal (PNL) și Partidul Social Democrat Român (PSDR) își anunță colaborarea și sprijinul reciproc la viitoarele alegeri. [39, p. 33] Încă din luna martie s-au efectuat sondaje care au arătat intențiile electoratului. Frontul Salvării Naționale (FSN) se bucura de susținerea majorității chestionate. [1, p. 139] Mulți alegători și-au susținut deputații în funcție de liderul mișcării. Numai 38.61% din cei chestionați, urmau să voteze în funcție de programul partidului, ceilalți 51,86% urmând să aleagă în funcție de personalitatea unui lider. [115, p. 89]

O particularitate a alegerilor din 20 mai 1990 a fost participarea „în masă” a populației. La urne s-au prezentat peste 80% din cetățenii cu drept de vot. Prezența masivă la urne a demonstrat dorința oamenilor de schimbare a sistemului cu partid unic. Într-un sondaj IRSOP (Institutul Român de Sondare a Opiniei Publice), realizat în ziua alegerilor, pe un eșantion de 17.000 de persoane, se arată că electoratul român din 1990 reproducea caracteristicile de vârstă ale electoratului din democrațiile tradiționale. Astfel tinerii (18-34 ani) reprezentau 35%, cei cu vârsta medie (35-65 ani) erau într-o pondere de 50%, iar vârstnicii (peste 65 ani) reprezentau 15% din electorat. [65, p. 1-2] Numărul total al alegătorilor înscriși pe listele electorale a fost de 17.200.722, iar la urne s-au prezentat 14.825.764 (86,19%). Prezența masivă la vot, a determinat ca multe circumscripții electorale să fie nevoite să-și prelungească activitatea după ora oficială de închidere, pentru a da posibilitatea tuturor cetățenilor să-și exprime opțiunea politică. Numărul total de voturi valabil exprimate pentru Camera Deputaților a fost de 13.707.159, iar pentru Senat a fost de 13.956.180. [116, p. 145] Câștigătorul alegerilor, așa cum prevestiseră și sondajele a fost FSN, care a obținut 66,31% din totalul de voturi pentru Camera Deputaților și 67,02% pentru Senat, urmat de Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR) cu 7,23% pentru Camera Deputaților și 7,20% pentru Senat și PNL care a obținut 6,41% în Camera

Deputaților și 7,06% în Senat. Celelalte partide nu au ajuns nici măcar la procentajul de 3% din voturi, iar 8 formațiuni politice obțineau locuri în Parlament fără să fi întrunit nici măcar 1% din sufragii. [19, p. 28-29] Au fost semnalate nereguli în cadrul procesului electoral, dar era clar că opțiunea politică a majorității românilor câștigase. [117, p. 91] Lipsa de experiență, atât a organizatorilor, cât și a electoratului, a creat dificultăți legate de procedura propriu-zisă de votare, dar alegerile s-au desfășurat, în ansamblu, în condiții bune. Numărul de voturi obținute de fiecare partid sau formațiune politică, în parte, a fost diferit de la o zonă geografică la alta, depinzând și de ponderea populației urbane, respectiv rurale. Totuși, privind rezultatele constatăm că victoria FSN a fost zdrobitoare. [118, p. 111-113] De remarcat faptul că electoratul maghiar s-a mobilizat puternic în jurul reprezentanților săi politici, reușind să devină astfel a doua forță politică a țării.

Din cele 71 de partide și formațiuni politice care au participat la alegeri, 18 au reușit să intre în Parlament. Aceștia li s-au adăugat 11 reprezentanți ai organizațiilor minorităților naționale care au primit câte un mandat, în conformitate cu decretul-lege nr.92/1990. Din cele 513 mandate, atât pentru Camera Deputaților cât și pentru Senat, 354 reveneau FSN, reprezentând aproape 70%, restul de 159 de mandate revenind celorlalte 26 de formațiuni politice. În aceste condiții „posibilitatea unei opoziții solide, reale, era ca și inexistentă”. [119, p. 116-139] Noul Parlament s-a caracterizat printr-o componență numerică sporită, fapt întâlnit și în alte state fost comuniste din Europa de Est și cu o structură „profund” dezechilibrată pentru un Parlament ales după regulile democrației.

Rezultatele alegerilor din 1990 au scos în evidență forțele politice ale vremii: un grup de foști adepți ai regimului ceaușist, care se deziceau de acesta, și nu aveau un program politic concret, și un grup de oameni politici, foști membrii ai partidelor istorice, care reușiseră să supraviețuiască reprimării comuniste. Parlamentul nou format, [2, p. 162-164] credea cadrul legislativ pentru o Românie post-decembristă și avea ca principală misiune realizarea unei noi Constituții. (Anexa 1)

Așa s-a constituit primul Parlament pluripartitist din România, după o perioadă foarte lungă de întrerupere. Ultimul Parlament democratic din România își încheiase activitatea în 1937, iar în Decembrie același an, avuseseră loc alegeri generale, însă Legislativul ales a fost dizolvat încă din Ianuarie 1938, înainte de a se întruni. A urmat un nou Parlament, în 1939, pentru care își depusese candidaturile o singură formațiune politică (Frontul Renașterii Naționale), acesta fiind dizolvat în iulie 1940. Abia în noiembrie 1946, au loc noi alegeri, cu participarea mai multor formațiuni politice, dar în mai puțin de un an, principalele partide de opoziție au fost nevoite să își înceteze activitatea. A urmat o lungă perioadă de alegeri pe liste

unice, cu diferite denumiri (Frontul Democrației Populare, Frontul Unității Socialiste, Frontul Democrației și Unității Socialiste), în care candidații erau avizați de conducerea Partidului Comunist Român (PCR). Având în vedere această realitate istorică, alegerile din mai 1990 au legitimat registrul democratic, prin instituționalizarea celor doi poli ai puterii: majoritatea și minoritatea parlamentară. polarizarea forțelor din noua configurație a puterii constituie o determinare calitativă a regimului politic instituit, nu numai în raport cu cel comunist - acolo unde opoziție nu există - dar și cu puterea politică provizorie de după 22 decembrie 1989. Indiferent de aspectul cantitativ al proporției dintre majoritatea și minoritatea parlamentară, instituirea regimului parlamentar pluripartitist a consfințit ireversibilitatea procesului democratizării societății românești. În prima sa legislatură, Parlamentul României a avut o semnificație deosebită, punând, prin calitatea sa de Adunare Constituantă, bazele legislative ale statului de drept.

În anul 1992, românii se prezentau pentru a doua oară la urne. Scena politică era diferită. În 1991 luase ființă Convenția Democrată din România (CDR), o alianță politică, care reunea partide care la alegerile din 1990 obținuseră doar 4,65%: PNT-CD, PNL, PSDR, Partidul Ecologist Român (PER), Partidul Alianței Civice (PAC) și UDMR. tot din CDR făceau parte și formațiunile politice și civice din cadrul Forumului Democratic Antitotalitar (Partidul Unității Democratice, Uniunea Democrat Creștină, Alianța Civică, Asociația foștilor deținuți politici din România, Solidaritatea Universitară, Asociația „21 decembrie”, Mișcarea România Viitoare, Sindicatul Politic” Fraternitatea”, Uniunea Mondială a Românilor Liberi). În cursul anului 1992, au aderat la CDR, Partidul Național Liberal - Convenția Democratică (PNL-CD), constituit din membrii PDL care nu au dorit să părăsească alianța în aprilie 1992, Partidul Național Liberal - Aripa Tânără (PNL-AT), Federația Ecologistă din România (FER). CDR a căutat să convingă electoratul că avea capacitatea de a pune România pe orbita refacerii economice și a păcii sociale. Lipseau însă din programul lor măsurile concrete privind abordarea relațiilor inter-etnice. Totuși, reunificarea Basarabiei cu România a ocupat un loc important în acest program, care promitea un stat reformat, bazat pe domnia legii, o economie de piață bazată pe privatizare la scară largă, un contract social între angajator și angajat, creșterea investițiilor străine și o mai mare responsabilitate pentru instituțiile tradiționale precum biserica, armata și învățământul. Deși campania CDR a acordat mai mare atenție realităților sociale din România decât cea din 1990, ea a supra evaluat sentimentele regaliste în rândul electoratului. Gruparea din jurul PNT-CD, compusă din candidați mai vârstnici, a dat posibilitatea Frontului Democrat al Salvării Naționale (FDSN) sa-i acuze că ar dori să se răzbune pe țară și pe cetățenii ei nevinovați pentru persecuțiile pe care le suferiseră în trecut.

În martie 1992 avusese loc Convenția Națională a FSN care hotărâse scindarea acestui partid între susținătorii lui Ion Iliescu și cei ai lui Petre Roman. Primii vor forma FDSN. Forțele progubernamentale, care se grupase în jurul FDSN, au ignorat promisiunile din campanie ale CDR. Ele au reînnoit acuzațiile împotriva opoziției din mai 1990, cum că aceasta urmărea o reîntoarcere în timp, la o epocă de exploatare economică și că nu prezenta încredere că ar fi putut fi apărătoarea intereselor naționale ale României. În același timp forțele ultra naționaliste apar pentru prima dată ca forță distinctivă, renunțând la a mai sta în umbra partidului aflat la putere. În campania electorală din 1992, din cele 80 de formațiuni politice, doar 9 au depus liste pentru ambele Camere ale Parlamentului. Acestea au fost: FDSN, CDR, FSN, Partidul Unității Naționale Române (PUNR), Partidul România Mare (PRM), PNL, Partidul Republican (PR), Mișcarea Ecologistă din România (MER). Având în vedere atât criteriul cantitativ, dar mai ales calitativ, de altfel și el important, partidele politice ale perioadei se pot împărți în două categorii: prima, foarte numeroasă, ce cuprindea partide mici și foarte mici, care urmăreau doar să se facă simțiți în atmosfera electorală și cea de-a doua categorie, reprezentată de partide mai puține ca număr, dar care reprezentau adevărata forță politică. [3, p. 25-26]

Alegerile parlamentare au avut loc la 27 septembrie 1992, în baza noii legi electorale nr. 68/1992. S-a înregistrat o prezență la vot apropiată celei din 1990, de 76,28%, din cei 16.380.663 de alegători înscriși la vot, prezentându-se la urne 12.496.430. Se constată astfel că „apetitul” electoral al românilor era încă ridicat. [120, p. 33-34] Din numărul total de voturi valabil exprimate, numai 8.765.014 - pentru Camera Deputaților- și 9.360.739 - pentru Senat- au fost pentru partidele politice, formațiunile politice și coalițiile politice care au întrunit pragul electoral și pentru candidații independenți. Acest număr de voturi se traducea în 328 de mandate de deputat, respectiv, 143 de mandate de senator. Astfel, la nivel de circumscripții electorale au fost atribuite 216 mandate de deputat și 49 de senator, iar la nivel național, prin redistribuire, 112 mandate de deputat, respectiv 94 de senator. 13 mandate au fost atribuite organizațiilor minorităților naționale. Faptul că unul din patru voturi a rămas fără reprezentare parlamentară, fie în urma buletinelor de vot anulate, fie pentru că a fost încredințat unei formațiuni politice care nu a trecut pragul electoral de 3%, a făcut ca sistemul electoral românesc să se înscrie între cele mai performante dispozitive tehnico-juridice de irosire a voturilor. [105, p. 199]

Legat de vârstă, ponderea cea mai mare a avut-o categoria 46-55 de ani peste – 32%. Pe a doua poziție s-a situat categoria de vârstă 36-45 cu o pondere de 28%. Se observă creșterea ponderii parlamentarilor cu studii umaniste – 32% - pe poziția a doua situându-se parlamentarii cu studii tehnice – 26,9%. Infirmațiile privitoare la rutele profesionale arată o pondere semnificativă a parlamentarilor proveniți din sectorul de stat – 43%. Ponderea parlamentarilor

care activaseră în domeniul artei, creației și în ziaristică a fost de 11,6%. Ponderea celor care proveneau din sectorul privat a fost de 5,6%.

Analizând rezultatele alegerilor parlamentare din 1992 se constată structura minoritară a Parlamentului, urmare a numărului ridicat de partide și al scrutinului proporțional. De data aceasta 8 formațiuni politice au reușit să obțină locuri în Parlament. Însă nici unul dintre partide nu a reușit să obțină majoritate absolută. FDSN obținea 27,71 % în Camera Deputaților și 28,29% în Senat, CDR devenea a doua forță politică a țării, totalizând puțin peste 20,01 % din voturi în Cameră și 20,16% în Senat, urmată fiind de FSN (10,19% - Camera Deputaților, 10,39% - Senat), PUNR (7,72 % - Camera Deputaților, 8,12% - Senat), UDMR (7,46% - Camera Deputaților, 7,58% - Senat), PRM (3,90% - Camera Deputaților și 3,85% - Senat), Partidul Socialist al Muncii (PSM), (3,04% - Camera Deputaților și 3,19% - Senat) și Partidul Democrat Agrar din România (PDAR), care depășea pragul electoral numai prin voturile obținute pentru Senat (3,31%). [116, p. 150] Marele învins al acestor alegeri a fost PNL (ieșit din aprilie 1992 din CDR), care a obținut un procentaj de sub 3% și nu a reușit să ajungă în Parlament. (Anexa 2)

Noul Parlament era constituit din 8 formațiuni politice (exceptând cele 13 organizații ale minorităților naționale, care primeau câte un loc în Parlament în conformitate cu Constituția și Legea electorală), CDR era însă format din mai multe partide politice, multe dintre ele care nu atingeau pragul electoral de 3%, deci se dovedea „că pragul electoral a fost un paleativ care deși a limitat numărul partidelor parlamentare, n-a contribuit la concentrarea acestora”. [49, p. 157] Fărămișarea parlamentară s-a accentuat în urma desfacerii CDR în patru grupuri parlamentare în Camera Deputaților și în două în Senat. Pentru că niciunul dintre partide nu întrunise majoritate absolută a fost necesară asocierea mai multor partide pentru realizarea majorității parlamentare. Aceasta s-a realizat între FDSN, cel ce obținuse primul loc în alegeri și PUNR, PRM și PSM, partide nou intrate în Parlament. [2, p. 165-168]

Următoarele alegeri parlamentare au avut loc în 1996. Cu o participare la vot aproximativ egală (76,01%) cu cea de la anterioarele alegeri, românii își schimbau orientarea politică către centru dreapta. [121, p. 77] Alegerile din 1996 deschid cea de-a treia perioadă în istoria politică a României post-decembriste, căci alternanța la putere schimbă nu numai actorii, dar și scena politică. [42, p. 167] Conform analizelor făcute în acele zile de IRSOP, opțiunile politice ale electoratului muncitoresc, tradiționalul susținător al stângii se modificaseră, ca urmare a lipsei de atenție, promise anterior de către reprezentanții săi politici. Partidul Democrației Sociale din România (PDSR), denumire adoptată din iulie 1993 de FDSN, principalul partid de centru-stânga, pierdea un important număr de voturi la orașe, unde corupția crescuse și nu mai putea fi ascunsă, în Moldova, unde apariția presei private a contribuit la formarea unei opinii publice ce

nu a mai putut fi atât de ușor manipulată, în Transilvania, unde scăderea în preferințe a PDSR s-a datorat discursului antimaghiar, care în acea perioadă nu se mai bucura de aderenți. Însă cea mai importantă susținere a fost pierdută de PSDR, în București. În continuare va avea simpatizanți în zonele rurale din est și sud, unde televiziunea de stat avea un rol definitoriu în formarea unei opinii politice și în orașele provinciale monoindustrializate. [41, p. 161]

În CDR se produsese importante schimbări. În februarie 1995, în urma unor neînțelegeri apărute, PSDR, PL' 93, PAC și UDMR, părăsesc Convenția. PNL își va manifesta dorința de a reintra în CDR, ceea ce va face ca la alegerile din 1996, liberalii să participe pe listele acesteia. Componenta CDR se va îmbogăți prin aderarea Partidului Alternativa României (PAR), în iulie 1996.

În septembrie 1995, Partidul Democrat (PD), rezultat prin fuziunea FSN cu Partidul Democrat, în 1993, și PDSR au format Uniunea Socială Democrată (USD). Liderii formațiunii politice nou create și-au manifestat disponibilitatea de a încheia o alianță electorală cu CDR. [13, p. 156]

Un sondaj efectuat de CURS (Centrul pentru Sociologie Urbană și Regională), arăta că în octombrie 1996, cu numai o lună înaintea alegerilor parlamentare, PDSR se bucura de sprijinul a 19% din populație, CDR de un procent de 23%, USD 12%, iar PRM beneficia de numai 3,7% din încrederea populației. [122, p. 43-49]

Scrutinul s-a desfășurat în ziua de 3 noiembrie 1996, iar din cei 17.218.654 de alegători înscriși pe listele electorale, s-au prezentat la vot 13.088.388. [116, p. 155] Din totalul de voturi valabil exprimate, 12.238.746 au fost acordate Camerei Deputaților și 12.287.671 Senatului. Fără a obține o majoritate absolută, CDR a primit cel mai mare număr de voturi (30,17% - Camera Deputaților, 30,70% - Senat). PSDR ajungea în opoziție prin cele 21,52% de voturi obținute pentru Cameră și 23,08%, pentru Senat, urmat fiind de USD (12,93% - Camera Deputaților, 13,16% - Senat), UDMR (6,64% - Camera Deputaților, 6,82% - Senat), PRM (4,46% - Cameră, 4,54% - Senat) și UNPR (4,36% - Camera Deputaților, 4,22% - Senat). [19, p. 65] Rezultatele alegerilor parlamentare din 1996, au fost dezamăgitoare pentru reprezentanții puterii. CDR și USD au avut o slabă majoritate electorală, dar ea a crescut când s-a adăugat UDMR. PSDR a pierdut o treime din susținători, voturile destinate lui, pentru Camera Deputaților coborând la 21,52%. În locul unei campanii electorale cinstită a erorilor și eșecurilor celor patru ani de guvernare, PSDR se lansase într-o campanie agresivă la adresa adversarilor, bazată pe denigrare și calomnie. Fără să țină seama de evoluția electoratului PSDR a reînviat vechile sale teme electorale, eficiente în confruntările anterioare: pericolul monarhiei, venirea moșierilor ce urmau

să confiște pământul țăranilor, a proprietarilor care urmau să-și revendice casele naționalizate, precum și teama de unguri.

Legislativul a fost alcătuit din 486 de parlamentari – dintre care 343 de deputați și 142 de senatori. Au fost 23 de parlamentari-femei: 20 în Camera Deputaților și 3 în Senat. Vârsta: ponderea cea mai mare a avut-o categoria 46-55 de ani – 32,9%. Pe a doua poziție s-a situat categoria de vârstă 36-45 de ani cu o pondere de 28,7%. Referitor la traseul profesional, a crescut ponderea celor proveniți din sectorul privat – 17,6% - și din administrația publică centrală și locală – 18,9%. Ca pondere, parlamentarii cu studii tehnice au ocupat prima poziție – 36,7% - pe locul doi situându-se cei cu studii umanistice – 31,6%.

O analiză a rezultatelor făcută de IRSOP a arătat că PDSR pierduse din cauza schimbării, convingerilor politice în rândul categoriilor sociale care reprezentaseră în 1990 și 1992, cheia succesului său electoral. Printre muncitori, cea mai numeroasă categorie socială, PDSR a scăzut până la 21%. În orașe, în interiorul cărora corupția și proasta administrare erau greu de ascuns, PDSR a obținut doar 16% din voturi. A pierdut o mare parte din sprijin, în fostele sale redute, Dâmbovița și Prahova, precum și în mari orașe din Moldova, unde presa privată a favorizat cultivarea unei opinii publice informate, care nu mai putea fi manipulată de către stat. În județele din vestul țării, declinul a fost accelerat prin faptul că acestea erau deschise influențelor de peste graniță. În zonele rurale izolate, din estul și sudul țării, și în micile orașe monoindustrializate sau cele puternic dependente de televiziunea de stat, în formarea unei opinii politice, votul pentru PDSR a rămas staționar.

Analizând rezultatele scrutinului constatăm că doar 68,59% dintre deputați și 40,55% dintre senatori au fost aleși în mod direct de populație, la nivel de circumscripție electorală. Fără a lua în calcul cei 15 reprezentanți ai minorităților naționale care dețineau câte un mandat în conformitate cu legea 68/1992, se constată că numărul parlamentarilor aleși în mod direct era de 283 din cei 486. Deși numai 6 formațiuni politice obținuseră reprezentare în Parlament, fragmentarea politică a fost o caracteristică a acestei legislaturi, ca urmare a împărțirii CDR în câte două grupuri parlamentare în fiecare din cele două Camere, lor adăugându-li-se și două grupuri parlamentare ale USD în Camera Deputaților. Efectul fărâmițării politice a fost mai accentuat de această dată, ajungându-se ca grupul parlamentar cel mai puternic al alianței victorioase să devină mai mic în Senat, sau cel mult egal, în Cameră, față de cel al formațiunii plasate a doua în urma scrutinului. [59, p. 39] Majoritatea parlamentară se va realiza prin coalizarea CDR, USD, și UDMR. [40, p. 170] (Anexa 3)

Anul 1996 a fost numit „anul schimbării”, căci pentru prima dată, după aproape șaiszeci de ani, reprezentanții puterii pierdeau alegerile. 1996 devine un an important pentru democrația

românească, un „an al refuzului” , cum îl numea O. Paler [123, p. 10-12], căci românii au refuzat păstrarea statu-quo-ului politic și au votat pentru schimbare.

Al patrulea scrutin post-decembrist se va desfășura în 2000. De data aceasta criteriile electorale fuseseră modificate prin cinci Ordonanțe de Urgență (OUG), emise de Guvern în cursul anului 2000. Cea mai importantă prin efectul său, a fost OUG nr. 129 din 30 iunie 2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 311 din 5 iulie 2000. Aceasta modifica pragul electoral de la 3% la 5% pentru partide politice sau formațiuni politice; în cazul alianțelor politice pragului de 5% i se adaugă 3% pentru al doilea partid membru al alianței, iar pentru fiecare din celelalte partide, membre ale alianței câte 1%, dar fără să depășească 10%. [15, p. 102]

Atmosfera politică a perioadei premergătoare campaniei electorale se caracterizează printr-o totală lipsă de încredere a populației în partide și Parlament. [124, p. 2-3] Acest lucru se datora în mare parte reputației pătate a politicianilor, care migrau dintr-un partid în altul, pentru a-și atinge propriile ambiții, erau acuzați de corupție, [125, p. 24-26] absentau de la ședințele Parlamentului, ajungându-se ca pentru obținerea unui vot final al unui proiect de lege, acesta să fie anunțat cu o săptămână înainte pentru a se putea obține majoritatea.

În cadrul CDR se produc unele disensiuni. [126, p. 90-95] Cauzele neînțelegerilor apărute între membrii coaliției se regăsesc în următoarele argumente:

- organismele de conducere au funcționat în principal ca foruri formale sau informale de aplanare a tensiunilor și conflictelor dintre parteneri, precum și de alocare a diverselor tipuri de resurse;
- tensiunile și conflictele s-au manifestat mai mult în rândul eșaloanelor doi și trei ale partidelor și coalițiilor, sau în cel mai rău caz între acestea și conducerile partidelor, fapt care dovedește lipsa de control a liderilor de partid asupra formațiunilor conduse de ei;
- interesele concrete față de diferite resurse și interese particulare, care s-au dovedit de multe ori mai puternice decât interesele generale ale reformei, făcând ca unii dintre partenerii coaliției să fie mai aproape de opoziție decât colegii lor de la putere;
- slaba capacitate de negociere și consens între parteneri, niciunul dintre membrii coaliției nereușind să-și impună vreo inițiativă legislativă legată de programul său politic și ideologic;
- lipsa unui protocol de guvernare, care pe lângă principiile generale ale reformei, față de care exista aparent un consens, ar fi stabilit cu exactitate principiile particulare, modalitățile de abordare a unor situații delicate, ale unor posibile conflicte de interese, a unor ieșiri necugetate, atacuri reciproce în mass-media. [127, p. 19-24]

Toate acestea au avut drept rezultat părăsirea alianței de către PAC, PAR, PER și PNL. În aceste condiții, CDR se vede nevoită să găsească soluții, care să o facă învingătoare în alegerile din toamna anului 2000. În astfel de împrejurări, CDR-2000, constituită din PNT-CD, Uniunea Forțelor de Dreapta (UFD) - denumire adoptată de PAR, după Congresul din 1999, FER, Alianța Națională Creștin Democrată (ANCD) - constituită din foști membri ai PNT-CD, ce părăsiseră partidul în 1998, și Partidul Moldovenilor (PM). CDR - 2000 se dorea a fi o alternativă viabilă la ascensiunea forțelor de centru – stânga. Calculul PNT-CD, că aceste partide mici, ar fi putut asigura voturile suplimentare necesare trecerii pragului electoral și intrării în Parlament, demonstrează că țărăniștii se rupseseră într-o oarecare măsură de realitate.

Modalitatea de acțiune a PD, în cadrul coaliției, îl făcea mai apropiat de PDSR decât de partenerii săi din CDR, principalele împotriviri ale sale fiind legate de principii morale fundamentale, care priveau corectarea abuzurilor făcute de comuniști. (Legea caselor naționalizate, modificarea Legii Fondului Funciar, Legea retrocedării proprietăților Bisericii greco-catolice).

UDMR a acționat în permanență pentru realizarea propriilor sale obiective, [128, p. 371-383] fără să ia în seamă situația în care se află coaliția din care făcea parte, a cărei credibilitate era în scădere continuă.

PNL își întărea poziția prin absorbția PAC, dobândind o aură de prestigiu, datorată infuziei de personalități venite din ceea ce fusese partidul elitelor. [129, p. 26-28] Șansele unei posibile reconcilierii cu CDR sunt anulate complet când PNL a acceptat să includă pe listele sale electorale membrii unei grupări de experți de stânga, teoreticieni ai reformei sistemului socialist, care creaseră în 1999, Inițiativa Social – Liberală. Efectul imediat al acestei apropieri a fost părăsirea partidului de către membrii vechii gărzi liberale, considerând ca inacceptabilă această asociere. De altfel, PNL a participat la guvernare alături de PNTCD, PD, UDMR, între 1996 și 2000 dar a avut miniștri și în cabinetul Stolojan. [72, p. 11]

Convingerea populației raportată la PDSR era că o conducere a social-democrației nu putea fi mai rea decât a celor ce se pregăteau să-și încheie mandatul, uitându-se activitatea din legislaturile anterioare anului 1996. În același timp se constată o deschidere a PDSR către PNL și UDMR, partidul expunând o imagine nouă, de centru, de adept al modernizării. PDSR semnează, în 1999, o alianță cu principalul partid al romilor, anterior discreditați, iar pentru viitoarele alegeri semnează o alianță electorală cu Partidul Umanist din România (PUR). Împreună formau Polul Democrat Social din România. La acesta va adera și PDSR. Pentru a-și atrage sindicatele de partea lor, social – democrații au așezat șase lideri sindicali pe locurile eligibile pe listele

electorale ale partidului. Mesajul PDSR era în general axat pe reconciliere națională, iar tonul folosit era lipsit de accente extremiste.

PRM apărea ca alternativă pentru cei care nu mai aveau încredere în nici unul dintre partidele care deținuseră la un moment dat majoritatea parlamentară și ajunseseră la guvernare. Fiind în opoziție în mai toți anii '90, PRM se putea exonera de răspundere pentru proasta guvernare ce a caracterizat acest deceniu. Manifestul partidului a fost elaborat cu grijă pentru a reflecta frustrările și speranțele românilor de rând, care se simțeau exploatați și neglijați de clasa politică. Câteva dintre măsurile promise erau următoarele: lichidarea imediată a mafiiilor autohtone și străine care operau pe teritoriul României, distrugerea rețelelor de prostituție și trafic de droguri, confiscarea marilor averi obținute prin fraudă și transferarea lor într-un Fond Național de Economii, care să aline suferința românilor ce trăiau într-o sărăcie lucie, judecarea în procese publice a persoanelor vinovate de genocid împotriva poporului român, luarea tuturor măsurilor necesare pentru repatrierea celor 4 miliarde de dolari depuse de români în bănci străine, organizarea unui referendum privind instituirea pedepsei capitale pentru pedofilie și pruncucidere, scăderea prețului la alimente, băuturi, medicamente, rechizite școlare, eradicarea violenței în rândul țiganilor, în primul rând prin educarea reprezentanților acestei comunități, dar și prin crearea de locuri de muncă pentru membrii ei, reinstituirea autorității statului român în județele Harghita și Covasna, accelerarea fenomenului istoric și reversibil de unificare pașnică cu Basarabia și Bucovina. [41, p. 298] Promovând acest program PRM va reuși să obțină poziția a doua în opțiunile românilor, dovedindu-se un contract-candidat puternic al PDSR.

Alegerile parlamentare au avut loc în data de 26 noiembrie 2000. Din cei 17.699.727 de alegători înscriși pe listele electorale, s-au prezentat la urne 11.559.458, reprezentând 65,31% (2/3) din totalul cetățenilor cu drept de vot, un procentaj mult inferior anteriorilor scrutinuri (6/7 în 1990 și 3/4 în 1992 și 1996). „Dinamica participării la vot releva o evoluție, ușor accidentată, dar în certă descreștere a interesului pentru politică în perioada post-decembristă”. [107, p. 221]

Din totalul de 481 de parlamentari care au alcătuit Parlamentul României, 341 au fost deputați și 140 senatori. Au existat 52 de femei-parlamentar – 40 în Camera Deputaților și 12 în Senat. Segmentul de vârstă dominant a fost 46-55 de ani – ponderea lui fiind 43,3%. Pe locul doi s-a situat segmentul de vârstă 56-65 – cu ponderea 25,2%. S-a remarcat, în continuare, preponderența parlamentarilor cu studii tehnice – 37,9% - urmați de cei cu studii umaniste – 28%. În legislatura 2000-2004 Constituția României a fost revizuită.

Rezultatele alegerilor au făcut ca în Parlament să intre 5 formațiuni politice. Polul Democrat Social din România a obținut primul loc cu 36,61% în voturi pentru Camera

Deputaților și 37,09% pentru Senat, urmat fiind de PRM (19,48% - Cameră, 20,01% - Senat), PD (7,03% - Camera Deputaților, 7,58% - Senat), PNL (6,89% - Camera Deputaților, 7,48% - Senat), și UDMR (6,80% - Camera Deputaților, 6,90% - Senat). [116, p. 159] Ca urmare a redistribuirii voturilor primite de partidele care nu au reușit să depășească pragul electoral, forțele politice ce s-au aflat pe primele două locuri au dobândit adevărate „prime electorale”. Astfel, procentajul PDSR din Camera Deputaților se va mări la 44,92%, iar la Senat la 46,42%, iar procentajul PRM va fi la Cameră de 24,34% și la Senat de 25,42%. Totuși, numărul de mandate din Camera Deputaților, obținute prin redistribuire, se diminuează de la 125 în 1992 și 118 în 1996, la 110. Același fenomen se constată și în Senat: de la 94 în 1992 și 85 în 1996, la 72 în 2000. Am putea crede că este astfel mai bine exprimată voința electoratului, însă nu trebuie să uităm de acele „voturi irosite”, acordate partidelor ce nu au reușit să treacă pragul electoral, iar numărul acestora crescuse semnificativ la alegerile din 2000. Putem constata, analizând voturile, ca numai unul din doi cetățeni cu drept de vot, își avea reprezentată opinia politică în Parlament și totodată faptul că, fusese irosit votul a un sfert din cetățenii prezenți la urne. Majoritatea parlamentară a fost creată prin asocierea UDMR. [130, p. 150] (Anexa 4)

Începând cu alegerile parlamentare din 2000, numărul locurilor din Parlament pentru organizațiile minorităților naționale a fost mărit la 18. În același timp, alegerile din 2000, au însemnat, din punct de vedere politic, apogeul pentru PRM [131, p. 90-94] și sfârșitul pentru CDR. [132]

Scrutinul din 28 noiembrie 2004 a avut noi particularități față de cele precedente și anume:

1. alegerile s-au desfășurat în contextul pregătirilor pentru aderarea României la Uniunea Europeană;
2. scrutinul s-a desfășurat într-un cadru legal nou, marcat de revizuirea Constituției, în 2003, și de modificări aduse legislației electorale;
3. a fost ultima oară după 1989, când alegerile parlamentare s-au desfășurat în același timp cu cele prezidențiale, deoarece conform Constituției, aprobată prin referendumul național de la 18-19 octombrie 2003, alegerile prezidențiale urmau să aibă loc din 5 în 5 ani, iar cele parlamentare din 4 în 4 ani.

Aceasta s-a datorat atât modificărilor apărute în rândul actorilor politici, cât și punerii în aplicare a unei noi legi electorale (Legea nr. 373/2004). PDSR își schimbă, în 2001 denumirea, în Partidul Social Democrat (PSD), în urma fuziunii cu PSDR, iar pentru alegerile parlamentare decide să formeze o uniune cu PUR. [133, p. 2] La 28 septembrie 2003, PNL și PD se constituiesc într-o alianță numită „Dreptate și Adevăr” (DA), alianță politică având drept scop oferirea unei alternative de centru-dreapta la viitoarele alegeri.

Alegerile din anul 2004 au fost monitorizate de mii de observatori interni, din partea a numeroase organizații precum Asociația Pro Democrația, Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului – (OADO); Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului (LADO); Agenția de monitorizare a Presei – AMP. Printre observatorii străini acreditați s-au numărat reprezentanții Organizației de Securitate și Cooperare în Europa - Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR), Comisia Electorală Independentă din Irak (IECI), Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului din Republica Moldova (LADOM), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Institutul Democratic Național pentru Afaceri Internaționale.

Misiunea OSCE/ODIHR pentru Evaluarea alegerilor, formată din 15 experți electorali internaționali, și-a concentrat atenția asupra cadrului legal al desfășurării alegerilor, asupra administrării alegerilor, asupra campaniei electorale și rolului mass-mediei, precum și asupra participării minorităților naționale, inclusiv a romilor, la alegeri. Raportul preliminar al Misiunii tehnice de evaluare, publicat încă din 21 octombrie 2004, preciza faptul că în România sunt create condițiile pentru asigurarea unui nivel substanțial de transparență a procesului electoral și propunea trimiterea în țara noastră a unei misiuni de evaluare a alegerilor pe termen scurt, formată din 6 observatori. Având în vedere importanța acestor alegeri generale, ultimele înainte integrării de jure a României în Uniunea Europeană, Guvernul României și-a însușit sugestiile Misiunii tehnice de evaluare și a solicitat OSCE, suplimentarea numărului membrilor misiunii. Delegația OSCE, condusă de St. Nash, șeful Misiunii OSCE/ODIHR pentru Evaluarea Alegerilor, formată din 18 membri, asistați de 8 traducători, s-a aflat în România în perioada 21 noiembrie-13 decembrie 2004, ca urmare a unei invitații oficiale adresate de către Guvern. Membrii Misiunii de Evaluare a Alegerilor au avut întâlniri cu reprezentanții principalelor partide politice, ai instituțiilor implicate în organizarea alegerilor (BEC, Autoritatea Electorală Permanentă, unele ministere), precum și ai mecanismelor de verificare democratică a procesului electoral (Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea de Conturi, Curtea Constituțională, presa scrisă și audio-vizuală, organizații neguvernamentale). O parte a Misiunii s-a deplasat în circumscripțiile electorale din județele Timiș, Iași, Cluj, Brașov și Constanța.

Observatorii au concluzionat că „în general, campania a fost organizată eficient și cu profesionalism”, deși fuseseră semnalate nereguli cu privire la votul multiplu. Reprezentanții Asociației Pro Democrația au semnalat și ei nereguli, drept pentru care s-a pus problema, la un moment dat, de repetarea alegerilor. Acest lucru nu s-a mai întâmplat, căci opoziția va accepta rezultatul scrutinului. [13, p. 174-175]

Dintre cei 17.897.017 cetățeni cu drept de vot, la urne s-au prezentat doar 60,31%, electorat mai ales din mediul rural, cel din sudul și estul țării. Cauza scăderii participării se regăsește într-o frustrare generală, care s-a instalat progresiv în societatea românească, după efervescența din 1990, frustrare care a condus la alienare și cinism. [134, p. 4-9] Numărul de voturi valabil exprimate pentru Camera Deputaților a fost de 10.136.460, iar pentru Senat, 10.219.553. Alianța PSD+PUR obține primul loc cu 36,80% în Cameră și 37,17% în Senat. Alianța DA s-a situat pe locul al doilea cu 31,49% voturi pentru Camera Deputaților și 31,81% voturi pentru Senat. Au mai intrat în Parlament PRM (12,99% în Cameră, 13,65% în Senat) și UDMR (6,20% în Cameră, 6,23% în Senat). [135] Acestea au fost singurele formațiuni care au reușit să depășească pragul electoral. Dezechilibrul din interiorul Parlamentului manifestat anterior, a fost redus în urma rezultatelor acestor alegeri, când diferența dintre formațiunea politică de pe primul loc și cea situată pe locul secund a fost doar de aproximativ 6%. În Parlament au intrat doar 4 formațiuni politice. Însă partidele membre ale alianței DA vor constitui în Cameră, grupuri parlamentare distincte, iar uniunea PSD+PUR se va destrăma prin plecarea PUR, care va trece de partea alianței DA, după ce într-un prim moment, a sprijinit PSD și PRM în alegerea președinților celor două Camere. PUR va participa la alcătuirea majorității, alături de alianța DA și UDMR. (Anexa 5)

Alegerile din 2004 au creat o situație inedită în politica românească. [136, p. 10-12] Au confirmat pe de o parte statutul parlamentar al celor șase partide care intraseră în Parlament în urma scrutinului din 2000 (pentru prima dată, după 1989, nu a existat nici un partid nou venit în forul legislativ și nici un partid care să-și piardă statutul parlamentar); ceea ce s-a modificat a fost ponderea mandatelor, marele câștigător fiind PNL, iar marele perdant, PRM. Pe de altă parte, era pentru prima dată când majoritatea parlamentară se constituia în jurul formațiunii politice ce obținuse al doilea loc în alegeri, alianța DA. Majoritatea nou formată s-a dovedit a fi mai eclectică decât anterioarele, reprezentate de stânga revoluționară și național-identitară între 1990-1992, conservatorismul de stânga cu puternică tentă naționalistă din perioada 1992-1996, liberalismul de centru-dreapta, deschis occidentalizării radicale, ce a definit majoritatea legislativă a anilor 1996-2000, și social-democrația aflată în căutarea unei definiții reformiste în domeniul economic și a unei viziuni protectoare în domeniul social, între 2000-2004.

Alegerile parlamentare din 2008 au fost primele separate de alegerile prezidențiale și primele în care a funcționat votul uninominal. Alegerile din 30 noiembrie 2008, desfășurate și ele într-un context modificat sub aspect juridic (înlocuirea votului plurinominal cu cel uninominal) și politic (desfășurarea Alianței PNL-PD), au produs cel mai echilibrat Parlament minoritar din întreaga perioadă post-comunistă. Pentru ca partidele să poată să facă față

cerințelor noului tip de scrutin introdus în 2008, au relaxat criteriile de selectare a candidaților pentru alegerile parlamentare.

Al șaselea exercițiu electoral post-decembrist, defășurat la data de 30 noiembrie 2008, marcat ca prag psihologic al sfârșitului tranziției, a avut un grad sporit de imprevizibilitate. Mai mulți factori au contribuit la particularizarea momentului:

- au reprezentat primele alegeri parlamentare organizate după aderarea la UE; noul statut politic al țării a amplificat miza confruntării electorale, câștigarea puterii conferind accesul la fondurile comunitare, o resursă extrem de atractivă și de necesară în realizarea unei guvernări de succes;
- pentru prima dată, alegerile parlamentare nu s-au desfășurat în paralel cu prezidențialele, astfel partidele nu s-au mai putut identifica cu prezidențiabilii, lucru cu consecințe atât asupra modului de desfășurare a campaniei electorale, a strategiilor fiecărui competitor, cât și asupra prezenței la vot;
- arhitectura scenei politice bazată pe un echilibru tripartit relativ, a lăsat confruntarea deschisă oricărui rezultat; controlul politic dispersat al puterii și existența a doi actori politici și electorali (PSD și PD-L) cu forțe sensibil egale, au creat un background inedit pentru alegerile parlamentare din 2008;
- criza economică a creat premisele unor atitudini politice și comportamente electorale supuse unei presiuni psihologice de relativizare a ceea ce înseamnă nivel de trai, temă care a cunoscut o abordare aproape exclusiv la nivel de discurs și doar în ultima parte a campaniei electorale, însă a contribuit la crearea unui context specific de desfășurare a alegerilor parlamentare;
- modificarea legii electorale a fost elementul central și definitoriu al alegerilor parlamentare din 2008; miza existentă în jurul „votului uninominal” [137, p. 3-17] a creat un nivel de așteptare publică disproporționat în raport cu semnificația, rolul și scopul sistemului electoral. [138, p. 36-41]

Cele 470 de locuri parlamentare stabilite de lege au fost disputate de 2960 de candidați reprezentând 11 formațiuni politice (5 parlamentare), 18 organizații ale minorităților naționale și 31 de independenți. Față de 2004, când media a fost de 32 de competitori pentru un loc de deputat și 26 pentru un loc de senator, în 2008 concurența s-a redus, un mandat de parlamentar fiind disputat de numai 6 pretendenți. Din cele 11 formațiuni politice, numai 3 (alianța PSD+PC, PNL și PNG-CD) au depus numărul maxim de candidaturi: 315 pentru Camera Deputaților și 137 pentru Senat, ceea ce semnifică câte un mandat pentru fiecare din colegiile uninominale prevăzute de lege, adică un total de 452.

La alegeri erau aşteptați să participe 18.464.274 cetățeni cu drept de vot, însă numai 7.238.871 dintre aceștia și-au exprimat opțiunile electorale, respectiv 39, 20%, înregistrându-se cel mai scăzut nivel al prezenței la urne din întreaga perioadă post-decembristă. Unul din motivele slabei participări la vot, ar fi faptul că votul s-a exercitat numai în secțiile de votare arondate domiciliului. Pe de altă parte, chiar dacă acuzele de fraudă electorală nu au avut aceeași notorietate ca la scrutinul precedent, neregulile nu au lipsit, de la modul defectuos al organizării unor secții de votare, până la încălcări ale legislației și necorelări între datele oficiale comunicate de BEC. Inițial, rezultatele parțiale comunicate de BEC au răsturnat previziunile exit-poll-urilor, însă numărarea tuturor voturilor a confirmat victoria PSD+PC în fața PD-L, chiar dacă la diferență minoră. În favoarea PSD+PC au votat 2.279.449 de români(33,10%), pentru Camera Deputaților, respectiv 2.352.968 (34,16%) pentru Senat, în timp ce PD-L a atras 2.228.860 de voturi (32,36%) în cazul Camerei Deputaților și 2.312.358 (33,57%) pentru Senat. Această ierarhie se va inversa însă în urma redistribuirii mandatelor. Pe prima poziție a trecut PD-L cu 115(34,43%) mandate de deputat și 51 (37, 23%) de senator, fața de cei 114 deputați (34,13%) și 49 senatori (35,77%) ai alianței PSD+ PC. În ce privește PNL, acesta și-a păstrat poziția a treia, atât ca vot popular, cât și ca vot politic, primind 1.279.063 voturi pentru Camera Deputaților (18, 57%), respectiv 1.291.029 voturi pentru Senat (18,74%), adică 65 de deputați și 28 de senatori. Ultima poziție parlamentară a revenit UDMR, care a obținut 452.508 voturi (6,17%) pentru Camera Deputaților și 440.449(6,39%) pentru Senat, fiind reprezentat de 22 deputați și 9 senatori. [139, p. 14-21] (Anexa 6)

Media de vârstă în Camera Deputaților a fost de ani (cel mai tânăr deputat – 26 de ani; cel mai vârstnic deputat – 77 de ani) iar în Senat, de 50-60 de ani (cel mai tânăr senator – 34 de ani; cel mai vârstnic senator – 79 de ani). În Camera Deputaților, cei mai numeroși au fost parlamentarii-juriști, urmați de cei specializați în științe economice și de cei cu pregătire tehnică. Dintre deputați, 42% aveau titlul de doctor în științe; 54% erau licențiați sau absolvenți de master; 3 deputați aveau doar diplomă de bacalaureat. Dintre senatori, 40% aveau titlul de doctor în științe; 37% aveau alte forme de studii universitare. Comparativ cu mandatul anterior s-a remarcat, pe de o parte, creșterea nivelului studiilor – pe de altă parte, scăderea ponderii parlamentarilor specializați sectorial (cel mai multe legi necesitând o aprofundată cunoaștere a problemelor de fond). A existat un nucleu (reduc numeric – 15 senatori și deputați) format din parlamentari profesioniști – „veterani” ai Parlamentului, cu experiență și competență recunoscute, prezenți în Legislativ din 1990 sau 1992.

Răsturnarea ierarhiei electorale din fruntea clasamentului și algoritmul de alocare a mandatelor, au determinat o reacție critică cvasi-generală la adresa noului sistem electoral.

Astfel, din alocarea a 115 din cele 453 de mandate parlamentare, adică 25% din cazuri, locurile din forul legislativ nu au fost ocupate de candidații plasați pe primele locuri în colegiile uninominale unde au candidat. Uninominalul i-a defavorizat pe independenți, nici unul dintre aceștia neintrând în Parlament. Dacă independenții au trebuit să strângă o majoritate de voturi în colegiile electorale pentru a-și obține mandatele, candidații partidelor s-au calificat prin redistribuirea voturilor. Redistribuirea a restabilit partidele ca principali jucători electorali, deoarece colegiile unde nici un candidat independent nu a obținut majoritate de voturi, au mers la candidații partidelor, chiar și când aceștia au obținut mult mai puține voturi. Uninominalul a privilegiat partidele mari și cele cu bază de susținere concentrată în teritoriu, ci nu partidele noi și mici, cu susținerea dispersată. Astfel, de multe ori, candidatul care a obținut cele mai multe voturi în colegiu, a reprezentat un alt partid politic decât candidatul care a obținut mandatul, dacă acesta din urmă a reprezentat un partid mai puternic la nivel național sau județean. 120 de candidați care au adunat o pluralitate de voturi în colegii nu au intrat în Parlament, deoarece mandatele lor au fost redistribuite candidaților unor partide mai puternice. [140, p. 3-13] Deși alegerile „pe listă” deveniseră în imaginarul colectiv un fel de „țap ispășitor” al eșecurilor tranziției, schimbarea sistemului electoral nu a produs pretinsa reformă morală a clasei politice, s-a sperat însă într-o responsabilizare a aleșilor. [141, p. 22-28]

După alegerile din 2008 a fost posibilă discutarea oricărei coaliții de guvernare dintre forțele politice altădată antagonice. S-a ajuns chiar la o coaliție PSD și PD-L, formațiunea care ani de zile a avut înscris în statut tabuul de a nu forma coaliție cu PSD. PSD a fost multă vreme singurul partid mare din România, [142, p. 55-59] prin partid mare înțelegând acela care obține la trei scrutinuri consecutive, peste 15 % din voturi, de unul singur, nu pe listele unei coaliții. Între 1990 și 2004, singurul care a îndeplinit această cerință a fost PSD, toate celelalte partide experimentând mai multe formule de alianțe politico-electorale (ex. Convenția Democratică sau Alianța DA). Alegerile parlamentare din 2008 [143, p. 64-65] au marcat mai multe mutații cruciale:

- sfârșitul hegemoniei unui singur partid mare;
- competiția politică nu a mai fost una dintre un singur partid mare și celelalte partide mici, ci între trei partide mari;
- eliminarea partidelor mici din Parlament;
- trecerea de la pluralismul extrem la pluralismul moderat;
- trecerea de la multipartitism la tripartitism, bazat pe competiția politică și electorală dintre trei partide mari.

Clivajul definitoriu al politicii post-comuniste din România nu a fost nici urban-rural, nici proletari-proprietari, ci clivajul dintre actualul PSD (fost FDSN/PDSR) și celelalte partide. Coordonatele acestui clivaj au fost definite imediat după prăbușirea regimului comunist totalitar și până la alegerile din 2004. Modul specific în care s-a desfășurat conflictul politic autohton a influențat decisiv configurația sistemului de partide [18] și a sistemului politic. Există, conform lui M. Duverger, două variabile independente- cheie, care determină sistemul de partide din orice țară democratică : natura conflictului dintr-o societate și tipul de sistem electoral. [17, p. 226] În România post-comunistă, emergența pluripartidismului a debutat cu un proces exploziv, care a concentrat energiile creatoare ale românilor, grăbiți parcă să-și ia revanșa împotriva partidului unic. A contribuit la boom-ul partidist și exigențele formale pentru înființarea unui partid politic, stabilite de puterea revoluționară, caracterizat adesea drept „mecanism adecvat exploziei pluripartidismului”. [45, p. 163] Chiar și în aceste condiții, excesul cantitativist inițial, consecință directă a sfârșitului perioadei prelungite de suprimare forțată a partidelor, [45, p. 164] a tins treptat să se diminueze. Sugestiv în acest sens este și evoluția numărului formațiunilor politice, care au participat la alegerile parlamentare, conform statisticilor BEC. Astfel, pentru ocuparea mandatelor de deputați, la scrutinul din 1990 au participat 71 de formațiuni politice; doi ani mai târziu numărul lor a ajuns la 79, iar în 1996 a scăzut la 64. După o ușoară creștere consemnată la alegerile din 2000, când au depus candidaturi 68 de competitori electorali, numărul acestora a scăzut puternic ajungând la numai 29 în 2008, după ce în 2004 au fost consemnate candidaturi din partea a 53 de formațiuni politice. Începând cu alegerile din 2000, numărul minorităților recunoscute legal a fost fixat la 18, astfel că, în fapt numărul partidelor care au depus liste electorale a fost mai mic. [144]

Privind în ansamblu fenomenul electoral românesc după evenimentele din decembrie 1989, odată cu reinstaurarea democrației în România, constatăm o tendință de scădere în timp a interesului alegătorilor, tendință evidențiată de prezența din ce în ce mai scăzută la vot. Exemplificăm în tabelul de mai jos prezența la vot a românilor la alegerile parlamentare.

Prezența la vot la alegerile parlamentare în perioada 1990-2008*

Anul	1990	1992	1996	2000	2004	2008
Procentul de participare la vot	86,19	76,29	76,01	65,01	58,93	39,26

*Tabelul a fost alcătuit de autor în baza rezultatelor participării la vot a cetățenilor în scrutinele electorale parlamentare

Din studiile realizate cu privire la acest aspect rezultă că există o tendință la nivel mondial de creștere a absenteismului. Explicațiile date de unii cercetători se referă la o criză a valorilor

democrației, trăgând un semnal de alarmă cu privire la implicațiile pe care le poate avea o asemenea criză.

În România, fără îndoială caracteristicile individului îi influențează comportamentul inclusiv pe cel electoral. Din cercetări a rezultat că cetățenii mai educați, mai bine informați, mai bine poziționați pe scara socială participă cu o mai mare frecvență la vot. Ei au mai puține griji materiale, iar conștiința civică este în cazul lor mai puternică. Având în vedere că starea materială a populației României a suferit un declin, aceasta ar putea constitui posibile explicații pentru scăderea prezenței la vot. Realizarea intereselor alegătorilor se reflectă slab în comportamentul parlamentarilor, ei având grijă mai mult de interesele personale, de lupta insistentă pentru putere. La imaginea proastă a parlamentarilor contribuie și numeroase scandaluri de corupție în care au fost implicați cei care ocupă un loc în Legislativ sunt tentați de această funcție după ce fac avere.

Pledăm pentru educație politică la toate nivelurile educaționale, pentru creșterea gradului de informare în rândul cetățenilor (un cetățean informat votează în cunoștință de cauză și este mai greu de manipulat) și pentru creșterea prin educație a conștiinței și a responsabilității civice. Educația politică și civică poate determina trezirea conștiinței individuale a cetățenilor, care trebuie să încerce să facă, atât cât poate, ceva pentru comunitate, pentru țara în care trăiește, fie și numai muncind, informându-se și votând.

Pe de altă parte, și clasa politică, cei care doresc să fie votați și aleși trebuie să ofere un program politic și economic serios, bine fundamentat, coerent, care să includă modalități de relansare economică, dar și măsuri dure de scădere a corupției și a hoției. Ei trebuie să fie conștienți că nu sunt entități, separate de cetățeni, ci se află în raporturi de principal-agent cu aceștia, că rolul lor este de a lucra pentru binele țării și trebuie să păstreze în permanență legătura cu alegătorii pentru a le afla dorințele și nemulțumirile. Acest lucru este valabil și pentru partidele politice în ansamblul lor.

Și, nu în ultimul rând pledăm pentru prezența liber consimțită la vot, căci absenteismul este un mare pericol, el face imposibilă funcționarea democrației. Cu cât procentul celor care votează este mai mic, cu atât rezultatul alegerilor reflectă mai puțin dorințele cetățenilor. Iar dacă cei care votează sunt și slab informați, și puțin educați, rezultatul va fi cu atât mai puțin satisfăcător.

2.3 Organizarea și funcționarea Parlamentului

Parlamentul reprezintă instituția politică de bază a unui stat, deci, o dată cu evoluția, dezvoltarea multilaterală a statului, trebuie să evoluționeze și parlamentarismul axându-se pe modele contemporane de organizare a activității autorității legislative.

La prima vedere s-ar părea că multe chestiuni ce țin de organizarea activității Parlamentului, de mecanismul funcționării lui sunt simple de înțeles și ușor de realizat. În realitate însă situația este cu totul alta. Studiind atent această problemă, vom observa că procedurile legate de organizarea funcționării Parlamentului sunt conectate la unele teorii, doctrine, tradiții europene. Aducem doar un exemplu în acest context. Astfel, suspendarea mandatului de deputat și senator se află în strânsă legătură cu teoria nulității mandatului imperativ – principiu stipulat și în Constituția României. Aceasta înseamnă că mandatul deputatului nu poate fi retras. După ce Curtea Constituțională a validat mandatele, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului.

Suspendarea mandatului de deputat și senator poate avea loc în cazurile prevăzute de lege. Legea privind Statutul deputaților și al senatorilor precizează în articolele 23 și 24 condițiile și procedurile pentru ridicarea imunității Parlamentare. Deputații și senatorii pot fi urmăriți și trimiși în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte și numai după ascultarea lor. Urmărirea și trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă înalta Curte de Casație și Justiție.

Aceasta și multe alte probleme, fiind puțin cunoscute sau ignorate, pot genera unele confuzii, chiar și consecințe negative atât pe plan intern, cât și pe plan extern. Pentru a le evita, Constituția fixează reglementarea prin care structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilește prin Regulamentele Camerelor.

Ținând cont de importanța temei de cercetare, de tradițiile parlamentarismului în România considerăm necesar, binevenit să analizăm sumar evoluția acestuia începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până în anul 1990, când a fost ales un Parlament democrat.

La 2 mai 1864, Al. I. Cuza a promulgat Statutul dezvoltator al Convenției de la Paris (Statutul lui Cuza), recunoscându-se statutul de lege fundamentală a României a Convenției încheiată între Curtea Suzerană și între puterile garante. Principalul element de noutate din punct de vedere al organizării legislative a fost crearea unei Adunări Ponderatoare, ca parte a puterii publice, și care împreună cu Domnul și Adunarea Electivă exercitau puterea legiuitoare. Adunarea electivă juca rolul Camerei Deputaților, iar Adunarea Ponderatoare cel al Senatului.

Adică se organiza o nouă Cameră: Senatul, trecându-se astfel la sistemul parlamentar bicameral. Acestuia i se acordau largi prerogative. Să pregătească și să verifice legile, să primească petiții, să vegheze asupra respectării Constituției. [145, p. 53]. Statutul dezvoltator al Convenției de la Paris poate fi considerat drept prima Constituție a României. Sistemul bicameral a fost sursa și baza regimului parlamentar consfințit prin Constituțiile viitoare, 1866, 1923, 1938, 1991.

Constituția de la 1866 a confirmat organizarea bicamerală a Parlamentului denumit Reprezentanță Națională, formată din Camera Deputaților și Senat. Art. 32 din Constituție consfințea mandatul reprezentativ, în lumina căruia membrii reprezentanței reprezentau națiunea română în ansamblul ei, nu numai județele ori localitățile de unde proveneau. Constituția stipula că „În exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului”. Constituția din 1923, în art. 32 reia aceleași dispoziții cu privire la exercitarea puterii legislative.

Constituția din 1938, indică în art. 31 că puterea legislativă se exercită de către rege prin Reprezentanța Națională care se împarte în două adunări: Senatul și Adunarea Deputaților. Prin urmare și această Constituție a menținut sistemul bicameral, dar puterea legislativă nu se mai exercita colectiv.

Inițiativa legilor era dată regelui, fiecare din cele două adunări putea să propună din proprie inițiativă numai legi în interesul obștesc al statului spre deosebire de Constituțiile din 1866 și 1923, unde inițiativa legislativă aparținea fiecăreia din cele trei ramuri ale puterii legislative (art. 33 și respectiv art. 35).

Constituțiile din 1866, 1923 și 1938, sunt singurele în istoria constituțională a României care au folosit termenul de Reprezentanță Națională când s-au referit la cele două corpuri legiuitoare.

În 1946, printr-un act normativ s-a renunțat la bicameralism în favoarea unicameralismului. Constituțiile din 1948, 1952 și 1965 au consacrat în art. 38, respectiv art. 23 și art. 42 sistemul unicameral, „unicul organ legislativ” fiind Marea Adunare Națională. [27, p. 98]

Studiile comparate internaționale arată că aproape o treime dintre statele lumii au sisteme parlamentare bicamerale, iar două treimi unicamerale. [146, p. 189-190] Bicameralismul este clasificat în funcție de trei criterii: modul de alegere a celor două Camere, puterile formale constituționale pe care le au acestea, durata mandatului fiecărei adunări. În relații cu aceste criterii putem caracteriza și sistemul parlamentar românesc.

Noțiunea de Parlament este folosită pentru prima dată în Decretul-lege nr. 92/1990, publicat în Monitorul Oficial al României nr.35 din 18 martie 1990, pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României. [22, p. 44-45]

Prin decret se stabilea că Parlamentul României este alcătuit din Adunarea Deputaților și Senat (art.3), care se aleg prin vot universal, egal, direct și secret liber exprimat.

Ulterior, denumirea de Parlament este consacrată și prin Constituția din 1991 [109], care în art. 58, alin. (2) prevedea că Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

Eficiența instituției parlamentare este determinată de mai mulți factori. În primul rând depinde de raporturile dintre majoritate și minoritate, de stabilitatea politică a raporturilor dintre putere și opoziție. Este determinată de mecanismele și regulile organizării și funcționării Parlamentului. De aceea, considerăm necesar să analizăm Constituția României, regulamentele Camerelor, pentru a pune în evidență mecanismele interne care determină procesul parlamentar.

Principiile mecanismului parlamentar se conțin în Constituția României, care stabilește normele legale în care are loc alegerea parlamentarilor, durata mandatului, condițiile în care se pot întruni Camerele, competențele fiecăreia, structura internă (Președintele, Birouri permanente, Grupuri parlamentare), categoriile de legi, modul în care are loc legiferarea, intrarea în vigoare a legii.

În România, Camerele sunt alese simultan potrivit aceleiași metode, rezultând aceeași majoritate guvernamentală în cele două Camere.

În virtutea separării puterilor în stat, Legea fundamentală stabilește principiul autonomiei regulamentare și financiare ale celor două Camere art. 64, al. (1). Primul regulament al Camerei Deputaților a fost elaborat în urma întrunirii Adunării Constituante din 1990, care a stabilit structura internă, organizarea și modul de lucru al Parlamentului. Ulterior, acest regulament a cunoscut mai multe modificări, cele mai importante fiind realizate în 1994, 2001 și 2003. În total s-au realizat 11 modificări ale regulamentului Camerei Deputaților, prin revizuirii, contestarea la Curtea Constituțională sau adoptarea unuia nou. [33, p. 169]

Organizarea internă a Parlamentului României cuprinde potrivit art. 64 din Constituție: *Birourile permanente, grupurile parlamentare și comisiile parlamentare*. Constituția stabilește principiile generale ale acestor formațiuni, iar reglementările de detaliu sunt stabilite de regulamentele celor două Camere. Regulamentele sunt adoptate de Camera Deputaților și Senat și obligatoriu sunt publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Regulamentele parlamentare pot face obiectul controlului de constituționalitate potrivit art. 146 din Constituție.

Birourile permanente sunt organe interne ale Camerelor care au o serie de atribuții privind organizarea și desfășurarea lucrărilor acestora. Articolul 64 alin. (2) din Constituție prevede că fiecare Cameră își alege un Birou permanent. Componenta acestor birouri este stabilită de regulamente: un președinte, vice-președinți, secretari și chestori. Președinții

Camerelor se aleg pe durata mandatului Camerelor, iar ceilalți membri ai Biroului permanent sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii Birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului, la cererea grupului parlamentar care ia propus.

Birourile permanente ale celor două Camere se formează în urma negocierii dintre liderii grupurilor parlamentare în conformitate cu configurația politică a acestora. Fac propuneri pentru desfășurarea sesiunilor ordinare și extraordinare care vor fi adoptate de fiecare Cameră, pregătesc și asigură desfășurarea în bune condiții a lucrărilor Camerelor, întocmesc proiectele ordinii de zi, organizează relațiile Camerelor cu Parlametele altor state. În plus, Președintele Biroului permanent al Senatului asigură interimatul funcției de Președinte al României.

Reglementările în această privință se găsesc în regulamentele Camerelor. De exemplu, Regulamentul Camerei Deputaților prevede, în art. 20 că după constituirea legală a Camerei deputaților se aleg Președintele Camerei Deputaților și apoi ceilalți membri ai Biroului permanent al acesteia. Președintele Camerei deputaților este și Președintele Biroului permanent, din care mai fac parte 4 vice-președinți, 4 secretari și 4 chestori.

Potrivit art.21 din același regulament Președintele Camerei Deputaților este ales pe durata mandatului Camerei, prin vot secret, cu buletine de vot prin care sunt înscrise numele și prenumele tuturor candidaților propuși de grupurile parlamentare. Fiecare grup parlamentar poate face o singură propunere. Este declarat ales Președinte al Camerei deputaților candidatul care a întrunit votul majorității deputaților.

Biroul permanent al Camerei Deputaților are următoarele atribuții:

- a) propune Camerei data începerii și data încheierii sesiunilor parlamentare;
- b) solicită președintelui Camerei convocarea unei sesiuni extraordinare;
- c) supune aprobării Camerei Deputaților regulamentul acesteia, precum și propunerile de modificare;
- d) prezintă Camerei Deputaților spre aprobare proiectul de buget al acesteia și contul de încheiere a exercițiului bugetar. Proiectul de buget se distribuie către deputați împreună cu nota de fundamentare și anexele acestuia, cu cel puțin 7 zile înainte de data supunerii spre aprobare plenului Camerei;
- e) pregătește și asigură desfășurarea în bune condiții a lucrărilor Camerei Deputaților;
- f) primește sub formă electronică și asigură difuzarea pe site-ul Camerei Deputaților a proiectelor de legi, propunerilor legislative, proiectelor de hotărâri ale Camerei Deputaților, amendamentelor primite de la Guvern și rapoartelor comisiilor parlamentare, în ordinea depunerii acestora la Secretariatul general al Camerei

Deputaților. Documentele menționate pot fi transmise și pe suport hârtie, la solicitarea scrisă a deputaților, formulată la începutul fiecărei sesiuni;

- g) hotărăște, în cazul inițiativelor legislative, reținerea lor spre dezbateră și adoptare ca primă Cameră sesizată sau trimiterea la Senat a celor pentru care Camera Deputaților este Cameră decizională;
- h) difuzează la casetele deputaților programul de lucru, ordinea de zi, informarea cu privire la inițiativele legislative înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților, proiectele de hotărâri ale Camerei Deputaților, legile adoptate cu privire la care deputații pot sesiza Curtea Constituțională, precum și alte documente care nu sunt menționate la lit. f);
- i) întocmește proiectul ordinii de zi a ședințelor Camerei Deputaților și al programului de lucru al acesteia, pe care le transmite Comitetului liderilor grupurilor parlamentare spre dezbateră și aprobare;
- j) rezolvă orice sesizare privind situația de incompatibilitate, vacantare, blocaj, obstrucționare sau comportament abuziv din partea biroului comisiei sau a unui grup de deputați al unei comisii permanente, nerezolvată de comisia respectivă;
- k) organizează relațiile Camerei cu parlamentele altor state și cu organizațiile parlamentare pe baza consultării, în funcție de natura acțiunilor avute în vedere, a Comitetului director al Grupului Român al Uniunii Interparlamentare, a grupurilor parlamentare, a Comisiei de politică externă și a altor comisii permanente, informând Camera Deputaților asupra măsurilor stabilite, inclusiv cu privire la componența nominală a delegațiilor;
- l) supune spre aprobare Camerei Deputaților componența delegațiilor permanente la organizațiile parlamentare mondiale sau regionale, pe baza consultării grupurilor parlamentare și cu respectarea configurației politice inițiale a Camerei;
- m) avizează și supune aprobării plenului Camerei structura organizatorică, statul de funcții și regulamentul serviciilor Camerei Deputaților;
- n) conduce și controlează serviciile Camerei Deputaților;
- o) aprobă regulamentul privind paza și accesul persoanelor în sediul Camerei Deputaților;
- p) propune Camerei Deputaților numirea secretarului general și a secretarului general adjunct;
- q) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de regulament, alte dispoziții legale sau însărcinări date de Camera Deputaților. [147]

Reguli similare sunt prevăzute de Regulamentul Senatului, privind Biroul permanent al acestuia. [26]

Grupurile parlamentare sunt structuri organizatorice interne ale Camerelor, alcătuite pe criterii de afinitate politică a deputaților, respectiv senatorilor. Scopul lor este de a asigura „legătura dintre acțiunea instituțională a Parlamentului și cea partizantă”. [22, p. 98]

Potrivit art. 64 alin. (3) din Constituția României, deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare. Modul de alcătuire și rolul grupurilor parlamentare sunt reglementate în detaliu de regulamentele Camerelor.

Potrivit dispozițiilor regulamentare, un grup parlamentar se poate constitui din cel puțin 10 deputați sau cel puțin 7 senatori, care au fost aleși pe listele aceluiași partid politic, ale aceleiași organizații a cetățenilor aparținând minorităților naționale, alianțe politice sau alianțe electorale.

Un deputat sau un senator nu poate face parte din mai mult de un grup parlamentar. De asemenea, deputații unui partid politic sau ai unei formațiuni politice nu pot constitui decât un singur grup parlamentar. Fiecare grup parlamentar își desemnează un lider, care prezintă Camerei denumirea acestuia, precum și componența lui numerică și nominală.

Grupurile parlamentare reflectă configurația politică a Camerei și îndeplinesc un rol important în activitatea fiecărei Camere atât cu privire la constituirea organelor de lucru și de conducere, cât și cu privire la poziția politică a deputaților, respectiv senatorilor față de proiectele de lege sau propunerile legislative supuse dezbaterii Camerelor.

Grupurile parlamentare, prin liderii acestora, exercită, în principal următoarele atribuții: fac propuneri pentru alegerea membrilor Biroului permanent al Camerei și a comisiilor parlamentare, fac propuneri de amendamente la proiectele de legi sau la propunerile legislative: pot sesiza Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea regulamentelor Camerelor Parlamentului; fac propuneri privind modificarea ordinii de zi a ședințelor ș.a.

Comisiile parlamentare. Constituția României precizează în art. 64 alin. (4) că fiecare Cameră își constituie comisii permanente și poate constitui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele pot să-și constituie și comisii comune.

Comisiile parlamentare [148] sunt structuri interne de lucru ale celor două Camere legislative și au drept scop pregătirea activității de legiferare, a documentelor de lucru pentru lucrările în plen, precum și realizarea funcției de control parlamentar. Practic, cea mai mare parte a activității parlamentare se desfășoară în cadrul comisiilor.

Comisiile parlamentare pot fi clasificate în raport de durata funcționării lor în comisii *permanente* și comisii *temporare*. Comisiile permanente sunt alese pe toată durata legislaturii, iar

comisiile temporare sunt constituite pe o perioadă determinată, pentru soluționarea unei anumite probleme.

După criteriul obiectivului de activitate, există comisii *speciale*, comisii de *anchetă* și comisii de *mediere*. De asemenea, există comisii comune și comisii proprii ale fiecărei Camere.

Comisiile parlamentare se alcătuiesc tot după principiul configurației politice a fiecărei Camere. Pentru fiecare comisie numărul de locuri care revine fiecărui grup parlamentar sau deputaților independenți se stabilește de Cameră. La propunerea Biroului permanent. Propunerile de membri ai comisiilor se vor face, în termenul stabilit de președintele Camerei, de către grupurile parlamentare, în limita locurilor stabilite potrivit algoritmului politic. Membrii comisiilor sunt desemnați prin acordul liderilor grupurilor parlamentare, cu respectarea configurației politice a camerei.

Cele mai importante comisii parlamentare sunt comisiile permanente. Acestea sunt alcătuite, pe lângă principiul configurației politice, și pe criteriul specializării pe domenii, pentru a asigura o activitate cât mai eficientă în pregătirea lucrărilor Camerelor. De exemplu, Camera Deputaților după alegerile din noiembrie 2008 avea următoarele comisii permanente:

1. Comisia pentru politică economică, reformă și privatizare;
2. Comisia pentru buget, finanțe și bănci;
3. Comisia pentru industrii și servicii;
4. Comisia pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară și servicii specifice;
5. Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale;
6. Comisia pentru administrație publică, amenajarea teritoriului și echilibru ecologic;
7. Comisia pentru muncă și protecție socială;
8. Comisia pentru sănătate și familie;
9. Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport;
10. Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă;
11. Comisia juridică, de disciplină și imunități;
12. Comisia pentru apărare, ordine publică și siguranță națională;
13. Comisia pentru politică externă;
14. Comisia pentru cercetarea abuzurilor, corupției și pentru petiții;
15. Comisia pentru regulament;
16. Comisia pentru tehnologia informației și comunicațiilor;
17. Comisia pentru egalitatea de șanse pentru femei și bărbați.

Competența comisiilor permanente este stabilită, în detaliu, de regulamentele Camerelor. Principala atribuție a acestora este examinarea proiectelor de legi, a propunerilor legislative și a

amendamentelor, în vederea elaborării rapoartelor sau avizelor. De asemenea, comisiile dezbate și hotărăsc asupra altor probleme trimise de Biroul permanent și pot efectua anchete parlamentare. Fiecare comisie își constituie un birou al comisiei, format din președinte, vicepreședinți și secretari, cu atribuții specifice, stabilite de regulamente.

Comisiile speciale sau temporare sunt înființate pe o durată determinată de timp, pentru a examina o anumită problemă și a face recomandări și propuneri Camerei. Articolul 72 din Regulamentul camerei Deputaților prevede, de exemplu, că aceasta poate constitui comisii speciale pentru avizarea unor acte legislative complexe, pentru elaborarea unor propuneri legislative sau pentru alte scopuri, indicate în hotărârea de înființare a comisiei. Propunerile legislative astfel elaborate nu se mai supun examinării altor comisii. Comisiile speciale astfel constituite au același statut ca și comisiile permanente.

Pentru probleme de interes comun pentru ambele Camere, acestea își pot constitui comisii comune, care pot fi permanente sau temporare. De exemplu, comisia pentru revizuirea Constituției a fost o astfel de comisie mixtă.

Comisiile de anchetă se constituie cu statut de comisie specială și temporară, având ca particularitate obiectul de activitate: desfășurarea unei anchete asupra unei probleme determinate. Fiecare din Camere poate înființa o comisie de anchetă, la cererea unei trimi dintre membrii săi.

Comisia de anchetă poate invita orice persoană care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauză care formează obiectul activității comisiei. La cererea comisiei de anchetă, orice persoană care cunoaște fapte sau împrejurări în legătură cu obiectul cercetării sau care deține un mijloc de probă este obligată să le aducă la cunoștință, sau să le înfățișeze. Instituțiile și organizațiile sunt obligate, în condițiile legii, să răspundă la solicitările comisiei de anchetă în termenul stabilit de acesta. Când, pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări în vederea aflării adevărului, sunt necesare cunoștințele unor experți, comisia de anchetă dispune efectuarea de expertize.

Dispozițiile legii referitoare la invitarea, prezentarea și ascultarea martorilor, precum și cele privitoare la prezentarea și predarea obiectelor ori înscrisurilor sau efectuarea expertizelor se aplică în mod corespunzător și în cazul comisiilor de anchetă. Mărturia mincinoasă se sancționează.

Comisiile de mediere mai subzistă, în actuala reglementare constituțională, doar pentru legile constituționale. Anterior revizuirii din 2003, comisiile de mediere erau prevăzute și în procedura legislativă obișnuită. Comisiile de mediere au fost menținute o perioadă, pentru legile ce se aflau în curs de dezbateră la data adoptării legii de revizuire a Constituției.

Funcționarea Parlamentului. Funcționarea eficientă a instituției parlamentare este esențială pentru calitatea unei democrații, deoarece prin acesta poporul își exprimă suveranitatea, creând astfel acele condiții psihologice pentru asigurarea reprezentativității voinței națiunii.

Reguli privitoare la funcționarea adunărilor parlamentare se găsesc înscrise atât în Constituție, cât și în regulamentele de funcționare [101, p. 392] Înțelegerea funcționării Parlamentului implică înțelegerea noțiunilor de mandat, sesiune și ședință a camerelor, precum și a corelațiilor ce există între acestea.

Parlamentul se alege pe o perioadă de 4 ani denumită mandat sau legislatură, prin care se înțelege perioada de timp pentru care a fost ales Parlamentul sau Camerele și pentru care acestea își exercită împuternicirile.

Mandatul Parlamentului începe la data întrunirii legale după alegeri (în cel mult 20 de zile de la alegeri, la convocarea Președintelui României, conform art. 63. alin. (3) din Constituție), dată la care încetează și mandatul vechiului Parlament. Pe perioada acestei prelungiri a mandatului vechiului Legislativ, nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice. Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

Principala formă de lucru a celor două camere ale Parlamentului este *sesiunea parlamentară*.

Sesiunile Parlamentului sunt perioadele de timp din cursul unui an, în care Camerele își desfășoară activitatea. Sesiunile Parlamentului României sunt de două tipuri: **ordinare** și **extraordinare**. Sesiunile ordinare sunt cele prevăzute expres de Constituție pentru întrunirea obișnuită a Camerelor.

Articolul 66 alin. (1) din Constituție prevede două sesiuni ordinare pe an: din februarie până în iunie și din septembrie până în decembrie.

Camerele se întrunesc în sesiuni extraordinare ori de câte ori este necesar, în afara perioadelor sesiunilor ordinare, la cererea Președintelui României, a Biroului permanent al fiecărei Camere sau a cel puțin o treime din numărul deputaților sau al senatorilor. Convocarea sesiunilor se face de către președinții Camerelor.

Convocarea Parlamentului de drept are loc în următoarele cazuri expres prevăzute de Constituție:

- a) în cazul Parlamentului nou ales care se întrunește la convocarea Președintelui României în cel mult 20 de zile de la alegeri art. 63 alin. (3);
- b) în cazul producerii unei agresiuni armate îndreptate împotriva țării art. 92 alin. (3);
- c) în caz de mobilizare sau de război art. 92 alin. (4);

- d) în caz de instituire a stării de asediu sau a stării de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale art. 93 alin. (1);
- e) în cazul dezbaterii ordonanțelor de urgență ale Guvernului. Constituția prevede că în situații excepționale Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență. Acestea intră în vigoare numai după depunerea lor spre aprobare la Parlament. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune el se convoacă în mod obligatoriu în cinci zile de la depunere art. 115 alin. (4 și 5).

Ședințele Camerelor sunt formele de desfășurare a activității curente a acestora, în plen. Ședințele pot fi separate și comune. Articolul 65 alin. (2) din Constituție enumeră situațiile în care Camerele se întrunesc în ședințe comune. Ședințele camerelor sunt publice, în afara cazurilor în care, la cererea Președintelui României sau a unui grup de parlamentari, se hotărăște, cu votul majorității deputaților prezenți, ca anumite ședințe să fie secrete. Proiectul ordinii de zi a ședințelor și proiectul programului de lucru sunt săptămânale și se aprobă de Comitetul ordinii de zi până la sfârșitul fiecărei săptămâni de lucru a camerei. Modificarea ordinii de zi sau a programului de lucru se aprobă de Comitetul ordinii de zi, la cererea Biroului permanent, în cazuri excepționale. Ordinea de zi și programul de lucru aprobate se transmit deputaților și grupurilor parlamentare până în ultima zi de lucru a Camerei.

Regulile privind desfășurarea ședințelor camerelor sunt stabilite de regulamentele acestora. Dezbaterile parlamentare se înregistrează pe bandă magnetică, se stenografiază și se publică în Monitorul Oficial al României partea a II-a. [30, p. 202]

Procedura legislativă este cea mai importantă operațiune în activitatea Parlamentului, deoarece în rezultatul acestui proces are loc elaborarea legilor de către „unica autoritate legiuitoare a țării”. Elaborarea unei legi ține de un proces complex esențialmente funcțional, [149, p. 137] în care rolul principal îl joacă Parlamentul, dar și alte autorități implicate în anumite faze. De fapt, până la apariția legii trebuie să existe o etapă de eforturi. [22, p. 206] În teoria dreptului parlamentar această „etapă de eforturi” se divizează în diferite faze, etape. Astfel, Michel Ameller, specialist în domeniu, divizează structura procedurii legislative în două faze: una preparatorie, care aparține diferitelor comisii și alta de discuții și decizie, care derulează în exclusivitate în plenul Parlamentului. [150, p. 180] Tudor Draganu consideră că această procedură ar cuprinde trei etape, cum ar fi: anterioară adoptării legii (inițiativa legislativă, avizarea proiectului de lege, examinarea și avizarea proiectului de lege de către comisiile parlamentare, dezbaterile proiectului de lege în Parlament); Concomitentă adoptării legii (votarea legii); forme posterioare adoptării legii (subscrierea legii și semnarea legii de către Șeful statului, publicarea legii). [151, p. 202]

Analiza viziunilor asupra acestei probleme ne demonstrează că procedura legislativă se împarte în două faze: 1) *extraparlamentară* și 2) *parlamentară*. Prima fază cuprinde etapele: Inițiativa legislativă, dezbateră proiectului de lege în Parlament. Faza a doua: votarea proiectului de lege, semnarea proiectului de lege și trimiterea spre promulgare.

Funcțiile Parlamentului. Parlamentul României îndeplinește o serie de funcții specifice îndeplinirii exercițiului suveranității naționale. Funcțiile parlamentului se clasifică în:

- legislativă;
- de informare;
- de control asupra Executivului;
- de asemenea prin investire, alegere sau numire a unor autorități publice.

Funcția legislativă este exercitată de Parlament, dar uneori unele aspecte ale acestei funcții sunt împărțite cu Executivul, care intervine prin inițiativa legislativă, promulgarea legilor și dreptul de veto.

Procedura legislativă permanentă cuprinde totalitatea regulilor pentru pregătirea dezbaterii, dezbateră și votarea unui proiect de lege, sau a unei propuneri legislative în Parlament. În conformitate cu principiul bicameralismului, procedura se desfășoară în fiecare Cameră și, dacă este cazul, în Camerele reunite, în ședință comună.

Potrivit art. 75 alin. (1) din Constituție, se supun spre dezbateră și adoptare Camerei Deputaților, ca prima Cameră sesizată, proiectele de legi și propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaționale și a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum și proiectele legilor organice. Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii și adoptării, ca prima Cameră sesizată, proiectul sau propunerea legislativă se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

Procedura legislativă include mai multe etape:

- a) inițiativa legislativă;
- b) sesizarea Camerei competente, potrivit Constituției;
- c) examinarea și avizarea proiectului de lege de către comisiile de specialitate ale Camerelor;
- d) includerea proiectului de lege pe ordinea de zi a Camerelor;
- e) dezbateră proiectului de lege în plenul fiecărei Camere;
- f) votarea proiectului de lege în fiecare Cameră;
- g) întoarcerea legii la Camera care are competență decizională în condițiile art. 75 alin 4 și 5 din Constituție;
- h) medierea (doar în cazul legilor constituționale);

- i) semnarea legii de către președinții Camerelor;
- j) promulgarea legii de către Președintele României;
- k) publicarea legii;
- l) aprobarea legii prin referendum (doar în cazul legilor constituționale).

Referitor la mediere se impune o precizare, în sensul că, în urma revizuirii Constituției României în anul 2003, medierea, ca fază a procedurii legislative, a dispărut complet cu privire la legile organice și legile ordinare, fiind menținută numai pentru legile constituționale.

În afara acestor etape ale procedurii legislative propriu-zise, menționăm și etapele prealabile acesteia, respectiv documentarea în vederea elaborării proiectului de lege sau a propunerii legislative și fundamentarea acestora pe baza documentării efectuate. Aceste etape preliminare implică doar pe autorul proiectului sau propunerii legislative.

Inițiativa legislativă reprezintă posibilitatea de a propune proiecte de legi sau propuneri legislative corelată cu obligația Parlamentului de a examina, dezbate și a se pronunța asupra acestora. [152, p. 214]

În România, inițiativa legislativă aparține Guvernului, deputaților, senatorilor precum și cetățenilor. Inițiativa legislativă a cetățenilor, denumită și *inițiativă populară*, este supusă unor condiții enunțate de textul constituțional, cetățenii trebuie să aibă drept de vot, să fie în număr de cel puțin 100.000 și să provină din cel puțin un sfert din județele țării, iar în fiecare dintre aceste județe și în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 5000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.

Inițiativele legislative ale deputaților, senatorilor și cetățenilor se exprimă prin propuneri legislative, iar inițiativa legislativă a Guvernului se exprimă prin proiecte de legi. Între proiecte de legi și propuneri legislative nu există nici o deosebire, denumirile diferite având scopul să indice inițiatorul.

Proiectele și propunerile legislative se supun dezbaterilor Parlamentului, însoțite de avizul Consiliului Legislativ, competent de a realiza verificarea îndeplinirii anumitor condiții, precum și a tehnicii legislative și a armonizării cu întregul sistem de drept.

Sesizarea Camerei competente potrivit Constituției. Această etapă a suferit importante transformări prin revizuirea Constituției din 2003. Înainte de revizuire, proiectul de lege sau propunerea legislativă putea fi depusă la oricare din cele două Camere, indiferent de natura sau de conținutul său. Constituția revizuită, în scopul unei mai puternice conturări a bicameralismului prin specializarea Camerelor, diferențiază cele două Camere cât privește competența de examinare a proiectelor de legi sau propunerilor legislative. Astfel, în funcție de obiectul de reglementare al proiectelor sau propunerilor, Constituția instituie o ordine de

sesizare, în care cele două Camere pot fi Cameră de reflecție, respectiv Cameră decizională. Camera de reflecție este prima cameră sesizată, care primește proiectul sau propunerea, urmând ca cea de-a doua Cameră – care devine astfel Camera decizională – să decidă definitiv.

Articolul 75 din Constituție conține regulile referitoare la sesizarea Camerelor.

Examinarea și avizarea proiectului de lege de către comisiile parlamentare. Biroul permanent al fiecărei Camere trimite, spre examinare și în vederea elaborării rapoartelor, proiecte de legi, propunerile legislative și amendamentele comisiei permanente sesizate în fond, în competența căreia intră materia reglementată prin proiectul sau propunerea respectivă. El poate sesiza și alte comisii pentru a-și da avizul cu privire la anumite probleme.

Activitatea comisiilor se încheie cu elaborarea unui raport asupra proiectelor sau propunerilor legislative. În raportul comisiilor sesizate în fond se face referire la toate avizele celorlalte comisii care au examinat proiectul sau propunerea respectivă, la toate amendamentele și la avizul Consiliului Legislativ. Raportul va cuprinde propuneri motivate privind admiterea fără modificări a actului examinat, respingerea acestuia sau admiterea lui cu modificări și se înaintează Biroului permanent.

Includerea proiectului de lege pe ordinea de zi a Camerelor. Orice proiect de lege sau propunere legislativă trebuie luat în discuție de Camere, după ce au fost examinate și avizate de comisiile permanente. Raportul comisiei însoțește proiectul sau propunerea.

Dezbaterea proiectului de lege în plenul Camerelor este cea mai importantă etapă a procedurii legislative.

Dezbaterile încep prin expunerea de motive făcute de inițiator, apoi este prezentat raportul comisiei parlamentare competente și în continuare, proiectul sau propunerea sunt supuse dezbaterii pe articole.

Înainte sau cu ocazia dezbaterii pe articole, deputații, senatorii, grupurile parlamentare sau Guvernul au dreptul de a prezenta amendamente la comisia sesizată în fond, până la împlinirea unui termen de 5 zile înainte de data stabilită pentru depunerea raportului. Amendamentele sunt supuse avizului comisiei permanente și cu privire la ele este ascultat și inițiatorul proiectului. Dacă se propun mai multe amendamente cu privire la același text de lege, acestea se supun votului în ordinea propunerii lor.

Votarea proiectului de lege în plenul fiecărei Camere constituie etapa finală a procedurii legislative și îi acordă proiectului calitatea de lege. Votul este actul care permite, asupra fiecărei probleme litigioase, să se degajeze o majoritate a cărei opinie, în sensul regulii democratice, anulează opinia minorității și se impune față de toți. [153, p. 168]

Parlamentul adoptă trei categorii de legi: legile constituționale, sunt cele prin care se revizuieste constituția, legile organice sunt acelea care intervin prin art. 73 alin. (3) din Constituție și legile ordinare, în sfera lor rămânând celelalte relații sociale asupra cărora Legislativul poate hotărî.

Întoarcerea legii la Camera care are competență decizională în condițiile art. 75 alin. (4) și (5) din Constituție.

În unele situații proiectul de lege sau propunerea legislativă nu este adoptată de Camera decizională sau aceasta nu este de acord cu unele prevederi ale proiectului sau propuneri legislative. În aceste condiții, legea se întoarce, dar numai pentru prevederea sau prevederile în cauză, la Camera care a adoptat-o inițial, care este obligată să se pronunțe în procedura de urgență. Camera va decide definitiv.

Aceiași procedură se aplică corespunzător și în cazul în care Camera decizională adoptă o prevedere pentru care competența decizională aparține primei Camere.

Odată adoptată, legea este semnată de Președintele Camerei sau de un vicepreședinte, dacă ședința a fost condusă de acesta. Semnătura atestă respectarea procedurii legislative.

Ultimele etape ale procedurii legislative exced cadrul de desfășurare al activității Parlamentului: *promulgarea și publicarea legii*.

Promulgarea legii este o atribuție a Președintelui României. Din punct de vedere juridic, promulgarea este actul prin care Președintele autentifică textul legii, adică atestă regularitatea adoptării sale. Conform art. 77 alin. (1) din Constituție, Președintele are la dispoziție 20 de zile pentru a face promulgarea. Înainte de promulgare Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată reexaminarea legii.

Dacă Președintele a cerut reexaminarea legii sau dacă a inițiat controlul de constituționalitate, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare sau de la primirea deciziei Curții Constituționale, prin care s-a confirmat constituționalitatea acesteia.

Publicarea legii este operațiunea de care este legată intrarea sa în vigoare. În principiu, legea intră în vigoare la data publicării. Însă există și excepții de la această regulă: legea poate intra în vigoare la o dată ulterioară, prevăzută în textul său. Constituția României prevede, în art. 78, că legea se publică în Monitorul Oficial al României și intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o dată ulterioară prevăzută în textul ei.

De menționat că o categorie aparte de hotărâri ale Parlamentului o reprezintă regulamentele parlamentare. În temeiul autonomiei lor regulamentare, potrivit art. 64 alin. (1), Camerele își stabilesc normele de organizare și funcționare prin regulament propriu.

Parlamentul are un loc și un rol deosebit în sistemul statal. De aceea și competența lui trebuie să răspundă necesității de a exprima voința poporului care l-a ales și pe care-l reprezintă direct, nemijlocit.

Constituția României fixează reglementarea prin care organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilește prin regulamentele Camerelor. În perioada respectivă Legislativul a funcționat în corespundere cu regulamentele parlamentare.

Instituția parlamentară a avut un rol pozitiv în instituirea și consolidarea democrației jucând rolul unui mecanism de control al conflictelor, specifice unei societăți în tranziție. Însă, așa cum democrația nu constituie un sistem „perfect”, nici Parlamentul – emanație a ei și instrument al vieții democratice – nu poate fi perfect, fiind examinat critic pentru deficiențele sale. Unele analize specifice și studii de caz semnalează slaba pregătire, în România, a parlamentarilor. În ce privește funcționarea Legislativului, s-a constatat că uneori Parlamentul devine un cadru de dezbateri sterile, inutile pentru interesele vitale ale societății și statului. Constatăm însă că multe din aceste deficiențe au fost lichidate, astăzi Parlamentul României desfășurând o activitate diversă orientată spre prosperarea țării.

2.4 Concluzii la capitolul 2

Transformările chemate să consolideze instituțiile politice ale țării au necesitat elaborarea cadrului juridic propriu unui stat suveran și independent. În vederea atingerii acestui scop, a fost desfășurată o vastă activitate de elaborare a actelor și a normelor juridice respective și de promulgare a legilor proprii României ca stat de drept.

Pe parcursul perioadei post-decembriste s-a acordat o atenție deosebită elaborării unei legislații cât mai eficiente cu privire la modul de constituire și funcționare, după criteriile democratice a parlamentului României.

Decretele-lege din anul 1990 au pus baza constituirii Parlamentului, iar legislația electorală adoptată ulterior a constituit baza politico-juridică a constituirii și activității Parlamentului. Adoptarea Constituției din 1991 și a legislației electorale ulterioare au cristalizat un sistem electoral bazat pe scrutin proporțional care a permis o largă afirmare a forțelor politice existente în Parlamentul României.

În ceea ce privește principiul fundamental al funcționării oricărei democrații, anume organizarea de alegeri libere și corecte, acesta devine subiect de controverse aprinse în fiecare campanie electorală, însoțită inevitabil de scandaluri privind fraudarea alegerilor. Vicierea funcționării procesului electoral se conjugă cu existența pe scena politică românească a unor partide cu o identitate doctrinară precară sau chiar inexistentă. Preocupările doctrinare par să fie

ultima grijă chiar și a partidelor importante (PSD, PDL, PNL) dovadă că institutele și fundațiile proprii, ce ar fi trebuit să clarifice fundamentele doctrinare, să elaboreze strategiile de acțiune politică și să pregătească noile generații de politicieni, funcționează doar formal ori și-au încetat cu totul activitatea. Această criză identitară se reflectă și în procesul greoi al recunoașterii principalelor partide românești pe plan european și internațional. Gravele vicii ale procesului electoral și calitatea precară a clasei politice post-decembriste au împiedicat consolidarea sistemului democratic în România.

Ales prin scrutin de tip „reprezentare proporțională” și cu o structură bicamerală simetrică și congruentă, Parlamentul României, este, sub aspect funcțional, consecința normelor constituționale care-i reglementează activitatea, dar cel puțin în aceeași măsură a compoziției sale politice. Din această perspectivă remarcăm, pe de o parte că nici una dintre cele șapte alegeri ale deputaților și senatorilor nu s-a ținut înainte de termenul normal, ceea ce arată că instituția legislativă se bucura de o stabilitate excepțională. Pe de altă parte, în timp ce beneficiază de o stabilitate instituțională, Parlamentul este afectat de o instabilitate cronică în ceea ce privește compoziția internă. Astfel, privind ansamblul celor șase legislaturi delimitarea dintre minoritatea și majoritatea parlamentară este mai degrabă indistinctă și fluctuantă, suficient de multe partide parlamentare neasumându-și declarat și consecvent unul sau altul dintre cele două roluri sau oscilând între poziția puterii și cea a opoziției. Totodată în condițiile în care normale interne, dar mai ales cutumele parlamentare fac posibil ca parlamentarii care părăsesc partidul din partea căruia au concurat în alegeri să acționeze în cadrul altui grup politic, chiar dacă cu statutul formal de independenți, mobilitatea în interiorul Parlamentului a ajuns deseori la cote ridicate. Trebuie subliniat că trecerea la alegerea prin vot uninominal a parlamentarilor nu poate deveni o barieră în calea acestui fenomen, atâta timp cât este folosit pentru justificarea ideii conform căreia parlamentarii sunt independenți de partidul aparținător. Luând forma unor adevărate migrații intra-parlamentare în anumite perioade, dar specifică oricărei legislaturi, mobilitatea parlamentarilor are efecte directe asupra compoziției politice a forului legislativ, și deci asupra raporturilor sale cu puterea executivă. Totuși, instabilitatea internă a Parlamentului a avut uneori rol important în dezamorsarea conflictelor politice, având rol reglator și în ceea ce privește configurația partidistă a sistemului politic, mai ales în perioada sa inițială.

În decursul celor 28 de ani de după revoluție, România a trăit experiența a șase scrutine parlamentare. Primele alegeri libere din România post-decembristă s-au desfășurat cu stângăcia caracteristică unui popor abia ieșit din lanțurile totalitarismului. Ele au pus totuși bazele unui Parlament care va crea condițiile manifestării firave a noii democrații. Democrația „originală” implementată în România după Revoluția din decembrie 1989, consemnează în fapt un eșec al

procesului de tranziție, de la sistemul totalitar la cel democratic, a cărui esență ar fi trebuit să se traducă în transferul puterii din mâinile unui lider discreționar sau ale unui grup restrâns de lideri, în sarcina unor instituții legal – rațional – birocratice, care să funcționeze în afara controlului și intervențiilor arbitrare din partea partidelor aflate într-un anumit moment istoric la guvernare.

Referitor la organizarea și funcționarea Parlamentului, menționăm că activitatea acestuia s-a desfășurat conform Constituției și Regulamentelor Camerelor. Cu toate că dezbaterile în cadrul Camerelor nu s-au soldat întotdeauna cu rezultatele scontate, deși a fost consumat mult timp cu dezbateri sterile, pe ansamblu se poate spune că viața parlamentară revine în drepturile sale, înregistrându-se dezbateri serioase, schimburi de păreri, argumente în favoarea unor sau altor teze și, nu rareori, critici la adresa unor organe centrale sau locale.

3. DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI

Adoptarea Constituției din 1991 a consacrat sistemul parlamentar bicameral, fapt ce semnifică revenirea țării la tradiția sa constituțională și politică din perioada modernă. Astfel, în contextul schimbărilor structurale, declanșate după Revoluția din 1989, Parlamentul României și-a reluat locul firesc într-o societate democratică, asumându-și misiunea legitimă și dificilă de a reconstrui întreg cadrul legislativ și instituțional al țării, condiție sine qua non pentru înfăptuirea reformelor interne și pentru integrarea României în structurile euro-atlantice.

Forța sistemului parlamentar constă în principiul suveranității naționale, în ideea că Parlamentul reprezintă poporul însuși, iar parlamentarii sunt delegații săi, care nu pot delega în nici un caz, prerogativele lor unor funcționari ai statului. Cunoscutul principiu al dreptului roman „delegata potestas non delegatur” se opune transmiterii oricăror prerogative parlamentare, către alte instituții alese sau numite. Principiul autonomiei Parlamentului garantează forului legislativ plenitudinea de acțiune și decizie în orice domeniu. Puterea Parlamentului și calitatea cu totul aparte a celor care îl alcătuiesc, au determinat elaborarea unor statute, a unui regim de imunități și inviolabilități, tocmai pentru a garanta exercitarea mandatului parlamentar. Acesta a devenit tot mai mult un mandat reprezentativ, Parlamentul reprezentând, nu o parte din suveranitatea națiunii, ci însăși această suveranitate, de unde fundamentul drepturilor și prerogativelor parlamentarilor, independența de care ei se bucură pentru a-și înfăptui mandatul în condiții optime. Deși Parlamentul a fost desemnat în mod tradițional, prin expresia de „putere legiuitoare“, în fond, atribuțiile și competențele sale sunt mult mai largi, termenul de „putere deliberativă”, fiind mult mai potrivit. Această denumire exprimă clar importanța competenței Parlamentului de a decide în toate problemele fundamentale ale statului, dar și realitatea că Parlamentul are și alte funcții, decât cea legislativă, ca de exemplu, funcția de control. [6, p. 38]

3.1 Evoluția legislativă a Parlamentului

Principalele funcții ale Parlamentului într-o democrație sunt de a legifera și de control al puterii executive. [154, p. 78-85] Legiferarea, adică dezbaterea și adoptarea prin vot a proiectelor de legi și a inițiativelor legislative, reprezintă activitatea de fond a Parlamentului României, în calitatea sa de organ reprezentativ al sistemului democratic românesc. Procesul complex de tranziție spre democrație și economie de piață, în care s-a angajat România după Revoluția din decembrie 1989 a implicat o activitate legislativă de anvergură, întrucât schimbările politice, economice și sociale nu se puteau desfășura decât într-un nou cadru constituțional și juridic.

Reconfigurarea sistemului politic pe baze democratice, înființarea instituțiilor specifice ale statului de drept și înfăptuirea reformelor structurale în plan economico-social au impus adoptarea unei noi Constituții, ca lege fundamentală, care să consacre juridic drepturile fundamentale ale omului, separația puterilor în stat și trecerea țării la un sistem democratic și pluralist. Pentru finalizarea acestui obiectiv de importanță vitală, cele două Camere ale Parlamentului, alese la 20 mai 1990, au funcționat și ca Adunare Constituantă. Atât înainte cât și după adoptarea noii Constituții prin Referendum național, la 8 decembrie 1991, Senatul și Camera Deputaților au desfășurat o activitate laborioasă în domeniul legislativ, pentru a contura un sistem coerent de reglementări și acte normative, care să orienteze procesul de schimbare structurală din România. În aceste condiții procesul de legiferare a trebuit să răspundă unui dublu obiectiv: pe de o parte, acela de a edifica un nou sistem legislativ, în deplină consonanță cu obiectivele revoluției și cu schimbările pe care le traversa societatea românească, iar pe de altă parte, acela de a modifica vechea legislație, în domeniile în care reglementările anterioare erau în contradicție cu noile principii și valori ce orientează vectorii tranziției spre democrație. Procesul legislativ s-a desfășurat pe două mari direcții:

- prima a constituit-o supunerea spre dezbateră a unor proiecte de legi ale Guvernului, proiecte care au format obiectul unor ample dezbateri parlamentare și care au fost de cele mai multe ori, substanțial îmbogățite în cadrul deliberativ al celor două Camere ale Parlamentului;
- cea de-a doua a constituit-o manifestarea inițiativei proprii a parlamentarilor, care au elaborat propuneri legislative, ce s-au concretizat și ele, în multe cazuri, în legi adoptate.

În perioada 1990-2008, activitatea legislativă cunoaște un trend ascendent. Între 1990-2000, Parlamentul a votat peste 300 de legi anual, adăugându-se acestora și alte categorii de acte normative, precum regulamente și hotărâri. După 2000, numărul de legi votate a crescut semnificativ, în 2001 ajungând la apogeu (796). S-a constatat că anii electorali nu au influențat semnificativ activitatea Guvernului în calitate de principal furnizor de inițiative legislative, însă cu siguranța în anii electorali, votul a dobândit un caracter mult mai formal. Aceasta creștere a numărului de legi promulgate se explică, pe de o parte, prin necesitatea de legislație pentru noi domenii, prin revizuirea și adaptarea legislației anterioare, iar pe de altă parte, prin creșterea numărului de acorduri și tratate internaționale, pe care România le-a semnat, iar ulterior prin aderarea la Organizația Atlanticului de Nord (NATO), în martie 2004 și intrarea în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007. La creșterea numărului de legi adoptate a contribuit și profesionalizarea corpului de parlamentari, precum și îmbunătățirea disciplinei grupurilor parlamentare și scăderea timpului acordat discuțiilor politice din plen și creșterea ponderii

timpului alocat dezbaterii legilor în comisiile de specialitate, aceasta mai ales după modificarea regulamentelor de funcționare a celor două Camere. [25] [26] Numărul de legi promulgate funcționează în strânsă legătură cu acutizarea influenței Guvernului asupra Parlamentului, prin creșterea numărului de ordonanțe sau ordonanțe de urgență. [33, p. 193-194]

Primul Parlament ales în mod liber și democratic după Revoluția din 1989, și-a desfășurat activitatea concomitent, pe două registre legislative. În primul rând, atât deputații cât și senatorii, au participat la conceperea, redactarea, dezbaterii și adoptarea noului proiect de Constituție. Elaborarea noii legi fundamentale a presupus un considerabil efort de concepție și deliberare, pentru a sintetiza, într-o formă riguroasă și accesibilă totodată, principiile și normele sistemului democratic, atribuțiile specifice ale autorităților publice și standardele din domeniul drepturilor omului. Altfel, o mare parte din activitatea Camerelor legiuitoare în prima lor legislatură a fost dedicată elaborării Constituției, document cu semnificație istorică, merit să consfințească ruptura de regimul comunist și trecerea României la un sistem politic democratic. În al doilea rând, Camera Deputaților și Senatul și-au îndeplinit și funcția de organe legislative, demarând procesul de reconstrucție a sistemului legislativ al țării, în condițiile în care societatea românească avea nevoie urgentă de legi noi pentru toate domeniile care se aflau în curs de restructurare. [64, p. 18-36]

Între 1990-1992, într-o perioadă în care majoritatea în Parlament era reprezentată la început de legislatură, de FSN (1990-1991), pentru ca mai apoi să fie realizată alături de PNL (1991-1992), iar la guvernare s-au succedat un guvern monocolor al FSN, urmat de un guvern al FSN, PNL, MER, și PDAR, activitatea parlamentară s-a materializat în adoptarea a 254 de legi, situația legislativă anuală fiind următoarea: în 1990-42 de legi, niciuna organică, 1991 - 82 de legi, niciuna organică, iar în 1992 - 130 de legi, din care 24 organice. [155] [156] [157] Legile votate în 1990, au trecut cu unanimitate de voturi, într-una dintre Camere ceea ce indică gradul înalt de consens la nivelul grupurilor parlamentare și implicit la nivelul celor două tabere, a puterii și cea a opoziției. În cazul legilor votate în 1991 (Legea nr.10, a finanțelor publice [158] și Legea nr.35 a investițiilor străine [159] s-a manifestat de asemenea unanimitate. Unanimitatea s-a manifestat și în cazul Legii nr.14 a salariilor, cât și a Legii 54 a sindicatelor. Excepție a făcut Legea nr.58 cu privire la societățile comerciale. Tensiunile dintre opoziție și putere, cât și din interiorul celor două tabere a fost fără precedent. Pe de o parte reprezentanții grupului FSN anti-roman, au atacat proiectul de lege propus de guvern. PUNR, aflat în mod tradițional în tabăra puterii, a pledat împotriva proiectului de lege și a trecut în tabăra opoziției. În 1992, existau deja legi cu caracter organic. [160, p. 19-20] În cazul acestora a existat de patru ori o situație de unanimitate, ceea ce dovedește că o parte dintre acestea au fost susținute și de opoziție. În

privința reformei economice, printre cele mai relevante acte legislative, care au fost dezbătute în această legislatură, au fost: Legea nr.18/ 1991, legea fondului funciar, un act fundamental pentru reforma proprietății în agricultură, lege prin care s-a reconstituit dreptul de proprietate asupra pământului pentru foștii proprietari sau urmașii acestuia și Legea nr.15/1990 (modificată prin Legea nr. 58/1991) privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale, act legislativ ce a consacrat descentralizarea economiei și autonomia agenților economici, pregătind societățile comerciale în vederea privatizării.

În mod firesc, numeroase legi adoptate de Parlamentul ales la 20 mai 1990, priveau înființarea și redefinirea unor instituții, reglementarea activității lor în acord cu principiile democratice: Legea nr. 38/1990 pentru organizarea și funcționarea Guvernului; Legea administrației publice locale (Legea nr. 69/1991); Legea nr. 33/ 1991 privind activitatea bancară; Legea nr. 34/1991 privind Statutul Băncii Naționale a României; Legea nr. 92/ 1992 privind organizarea judecătorească; Legea nr.51/1991 privind siguranța națională a României; Legea nr. 39/1990 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării; Legea nr. 48/ 1992, a audiovizualului; Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații; Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale; Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi.

Alte aspecte ale activității legislative au fost legate de necesitatea de a introduce reglementări noi într-o serie de domenii vitale ale societății: Legea nr. 21/1991 - Legea cetățeniei române; Legea nr. 30/1991 privind organizarea și funcționarea controlului financiar și a Gărzii financiare; Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură; Legea nr. 1/1991 privind protecția socială a șomerilor și reintegrarea lor profesională; Legea nr.11/1991 privind combaterea concurenței neloiale; Legea nr. 15/1991 privind soluționarea conflictelor de muncă; Legea nr. 53/1992 privind protecția socială a persoanelor handicapate.

Legislatura 1992-1996 a adus o majoritate parlamentară reprezentată de FDSN și PUNR, care au fost sprijinite conjunctural de PRM, PSM și PDAR și a funcționat un Guvern minoritar format din reprezentanți ai FDSN și PUNR. În cazul procesului legislativ s-a acordat prioritate proiectelor de lege inițiate de Guvern pentru a se asigura cadrul juridic necesar îndeplinirii programului de guvernare, program care a vizat stabilizarea și restructurarea economică, reforma în domeniul social, administrativ, juridic și al ordinii publice. Totalul inițiativelor legislative a fost de 998, dintre care 227 primite de la Executiv, 343 de la Senat, iar 378 au reprezentat inițiativele deputaților. Dintre acestea doar 505 au fost promulgate, lor adăugându-li-se și ordonanțele de urgență în număr de 99. Legile adoptate și promulgate conțin reglementări din diverse domenii de activitate:

- economic și financiar-bancar (33 legi)
- juridic instituțional (17 legi)
- muncă, sănătate și protecție socială (45 legi)
- administrație publică (25 legi)
- învățământ și cultură (15 legi)
- apărare națională și ordine publică (13 legi)
- acorduri, convenții și tratate internaționale (196 legi)
- alte domenii(62 legi).

Dintre aceste legi, 95 sunt organice, iar 410 sunt legi ordinare.

Legile organice emise au avut ca obiect:

- sistemul electoral;
- organizarea și funcționarea partidelor politice;
- infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
- organizarea și funcționarea Consiliului Suprem al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi;
- regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
- regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială;
- organizarea generală a învățământului;
- organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
- alte domenii, pentru care în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice. [75, p. 100]

Situația pe ani a activității legislative din această legislatură a fost următoarea: 1992 - 21 de legi (1 organică și 20 ordinare), 1993 - 95 de legi (21 organice și 74 ordinare), 1994 - 146 legi (14 organice și 132 ordinare), 1995 - 139 legi (30 organice și 109 ordinare), 1996 - 107 (28 organice și 79 ordinare). [75, p. 101]

În 1993, partidele politice aflate în afara majorității parlamentare au susținut toate legile, existând doar o excepție. A existat un singur caz de unanimitate, în ceea ce privește Legea nr.62, lege care modifica Legea audiovizualului. [161] În ceea ce privește adoptarea proiectelor de lege din 1994, nu au existat cazuri de unanimitate. În 1995, au existat două cazuri de vot în unanimitate, pentru Legea nr.134 a petrolului [162] și Legea nr.136 a asigurărilor. [163] Anul 1996 este anul cu cel mai mare număr de voci unanime pentru legile organice relevante, 7 legi reușind să obțină susținerea tuturor parlamentarilor prezenți.

Și în această legislatură, Senatul și Camera Deputaților și-au concentrat activitatea asupra unor legi care vizau procesul de constituire și de consolidare a instituțiilor specifice ale statului

de drept, în acord cu noile prevederi constituționale. Astfel, de disting ca importanță următoarele legi: Legea nr.26/1993, privind înființarea, organizarea și funcționarea Corpului gardienilor publici; Legea nr. 56/1993 – Legea Curții Supreme de Justiție; Legea 73/1993, pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ; Legea nr. 26/1994 privind organizarea și funcționarea Poliției Române; Legea nr. 41/ 1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune; Legea nr. 45/1994 - Legea Apărării Naționale a României; Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare; Legea nr.36/1995 - Legea notarilor publici și a activităților notariale; Legea nr. 74/1996 - Legea telecomunicațiilor; Legea nr. 83/1996 - Legea serviciilor poștale.

O altă componentă a activității legislative a vizat elaborarea unor reglementări care să fundamenteze reforma economică, având ca priorități introducerea mecanismelor specifice economiei de piață, restructurarea întreprinderilor și demararea procesului de privatizare. Astfel, printre cele mai importante legi dezbătute și adoptate în această legislatură, se înscrie Legea nr. 55/1995, privind accelerarea procesului de privatizare, act menit să ofere un cadru juridic transferului de proprietate în beneficiul cetățenilor și al altor agenți privați și Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului. Totodată, Parlamentul a adoptat o nouă legislație privind agricultura și raporturile de muncă în acest domeniu: Legea nr. 83/1993, privind sprijinul acordat de stat producătorilor agricoli, Legea nr. 16/1994, privind impozitul pe venitul agricol, Legea arendării nr. 16/1994, Legea îmbunătățirilor funciare nr. 80/1996, Legea apelor nr. 107/1996. Importante au fost și legile menite să creeze mediul concurențial, să restrângă pozițiile de monopol și să faciliteze investițiile, să ducă la construirea burselor de valori și a pieței de capital în România: Legea nr. 130/1993 privind taxa pe valoare adăugată, Legea nr. 52/1994, privind valorile mobiliare și bursele de valori, Legea nr. 87/1994 privind combaterea evaziunii fiscale, Legea 31/1996 privind regimul monopolului de stat, Legea nr. 72/1996 privind finanțele publice, Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale. O deosebită importanță a avut-o Legea învățământului nr. 84/1995, care a suscitad numeroase dezbateri în comisiile parlamentare și în plenul celor două Camere, precum și un interes firesc din partea opiniei publice.

Un act legislativ de o importanță deosebită pentru consolidarea principiului democratic al pluripartitismului a fost Legea nr. 27/1996, privind partidele politice, reglementare necesară pentru activitatea formațiunilor politice într-un cadru legal.

Legile cu implicații sociale au vizat reglementarea raporturilor de muncă, a situației șomerilor și a unor aspecte referitoare la protecția socială: Legea nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, Legea nr. 90/1996 privind protecția muncii, Legea nr. 130/1996 privind

contractul colectiv de munca, Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război.

În a treia legislatură, 1996-2000, componența Parlamentului a fost ceva mai mozaică, în urma destrămării CDR, în vara anului 2000, ca urmare atât a neînțelegerilor apărute între membri, dar și a rezultatelor slabe obținute la alegerile locale din vara aceluiași an. Astfel, majoritatea parlamentară a fost creată prin coalizarea CDR, USD, UDMR. În timpul acestei legislaturi, Guvernul a început să-și exercite dreptul de asumare a responsabilității în fața Parlamentului pentru anumite măsuri. Tot în această legislatură, s-au cerut de către Guvern, Parlamentului, pentru prima dată în istoria post-comunistă, patru voturi de încredere. Alegerile parlamentare din 1996 au reprezentat un semnificativ test pentru instituțiile democratice din România. Ele au confirmat viabilitatea acestora și au consacrat alternanța la guvernare. Mandatul început în 1996 a însemnat pentru Parlamentului României angajarea într-o amplă activitate legislativă, având în vedere noua etapă a reformei economice și prioritățile determinate de procesul de integrare a României în structurile europene și euroatlantice. Alinierea legislației românești la standardele UE a reprezentat un obiectiv major.

În perioada 1996-2000, au fost depuse la Camera Deputaților 2060 de inițiative legislative, din care 778 primite de la Guvern, 706 de la Senat, 576 reprezentând inițiative ale deputaților. Dintre acestea au fost adoptate și promulgate 926 legi. Acestea conțin reglementări în următoarele domenii:

- economic și financiar- bancar (29 legi)
- juridic – instituțional (45 legi)
- muncă, sănătate, protecție socială (47 legi)
- administrație publică (19 legi)
- învățământ și cultură (12 legi)
- apărare națională și ordine publică (4 legi)
- ordonanțe emise de Guvern, potrivit legii de abilitare (231 legi)
- ordonanțe de urgență (223legi)
- acorduri, convenții, tratate internaționale (212 legi)
- alte domenii (104 legi).

Dintre acestea 103 sunt legi organice, iar 823 sunt ordinare. [76, p. 93-94]

Situația pe ani a activității legislative este următoarea: 1996 - 35 legi adoptate (13 organice și 22 legi ordinare), 1997 - 221 legi adoptate (35 legi organice și 186 legi ordinare), 1998 - 261 legi adoptate (34 legi organice și 227 legi ordinare), 1999 - 210 legi adoptate (23 legi organice și 187 legi ordinare), 2000 - 233 legi adoptate (34 legi organice și 199 legi ordinare). [34, p. 39]

Parlamentul a luat în dezbateră, cu prioritate proiectele de legi menite să relanseze reforma administrației publice, să accelereze reforma economică și să clarifice sub raport juridic, regimul proprietății. În acest scop au fost adoptate legi care să redefinească atribuțiile și raporturile dintre unele organe ale administrației centrale și locale, să încurajeze investiții străine și privatizarea marilor întreprinderi de stat, să ducă la eliminarea subvențiilor de la bugetul de stat și la restrângerea activității unor întreprinderi nerentabile. Și în această legislatură, cele două camere ale Parlamentului au elaborat acte normative privind funcționarea noilor instituții ale statului de drept: Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe și Legea nr.116/1998 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române.

În domeniul reformei instituționale și administrative se pot menționa adoptarea Legii răspunderii ministeriale nr. 115/1999, modificarea Legii de organizare judecătorească și adoptarea Legii privind statutul funcționarilor publici. O lege cu de o importanță deosebită, care a fost adoptată inițial în redactări diferite, de către cele două Camere ale Parlamentului, necesitând procedura de mediere, a fost și Legea privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică. Tot în această legislatură s-a finalizat Legea nr. 109/1997 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, instituție nou înființată pentru a mijloci dialogul social, negocierile și cooperarea dintre Guvern, patronat și sindicate. Din pachetul de legi importante ce vizează regimul proprietății și accelerarea reformei economice, o importanță deosebită o au următoarele: Legea nr. 83/1997 pentru privatizarea societăților bancare la care statul este acționar, Legea nr. 141/1997 privind Codul Vamal al României, Legea nr. 54/1998 privind circulația juridică a terenurilor, Legea bancară nr. 58/1998, Legea nr. 101/1998 privind statutul Băncii Naționale a României, Legea minelor nr. 61/1998, Legea nr. 151/1998 privind dezvoltarea regională a României, Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul acesteia, Legea nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor, Legea nr. 21/1999 privind prevenirea și sancționarea spălării banilor, Legea datoriei publice nr. 81/1999. Legea nr. 213/1998 și Legea nr. 219/1998 au stârnit dezbateri aprinse, având în vedere însemnătatea lor pentru desfășurarea reformei economice.

O altă direcție a activității legislative a vizat reglementarea unor probleme de ordin social, privind sistemul de sănătate, asigurările sociale, alocațiile de stat pentru copii și alte aspecte referitoare la protecția socială: Legea nr. 119/1997 privind alocația suplimentară pentru familiile cu copii, Legea nr. 145/1997 privind asigurările sociale de sănătate, Legea nr. 100/1998 privind asistența de sănătate publică. Un capitol important al activității legislative l-a reprezentat modificarea și completarea unor legi adoptate în legislaturile anterioare. În această categorie se înscriu inițiativele de modificare și completare a Legii învățământului și Legea administrației

publice locale, care au suscitat dezbateri aprinse. Pentru reglementarea activității din sistemul de învățământ s-a adoptat în această perioadă și Legea nr. 128/1997 privind statutul cadrului didactic. De asemenea, inițiativele și proiectele legislative de modificare a Legii fondului funciar și a Legii privind locuințele, cunoscute sub numele de „legile proprietății”, au fost un prilej de îndelungi negocieri politice și confruntări parlamentare între partidele din coaliția majoritară și cele din opoziție. [164, p. 144]

Anul 1997, al acestei legislaturi are un caracter special prin raportul la evoluția votului parlamentar în timpul acesteia legislaturi, cât și a următoarei: majoritatea legilor nu au fost susținute de opoziție (9 din 16 legi), iar 3 legi au beneficiat doar de susținere moderată. Este ultimul an când se manifestă genul de opoziție „efectivă”, căci din 1998 și până în 2004, cazurile când va lipsi susținerea din partea opoziției vor fi excepții. Este de menționat că diferențele sunt semnificative între votul dat pentru aceeași lege de către deputați comparativ cu votul dat de senatori. În general o singură lege a obținut în această legislatură, susținerea numai într-una dintre Camere. Există un vot unanim pentru 8 legi, dintre care 7 au obținut susținerea în Camera Deputaților. Susținerea obținută de Legea nr. 35 cu privire la funcționarea instituției Avocatului Poporului a fost mult mai generoasă, 113 de voturi venind din partea opoziției. [165] În 1998, doar 3 legi nu au obținut sprijinul opoziției: Legea nr. 153 referitoare la Curtea Supremă de Justiție, [166] Legea nr. 189 cu privire la finanțele publice locale [167] și Legea nr. 261 ce aducea noi reglementări cu privire la alocațiile de stat pentru copii. [168] 9 legi adoptate în acest an, au beneficiat de unanimitate parlamentară. În 1999, dintre legile adoptate, numai 3 au obținut votul complet negativ din partea opoziției, 2 au avut o susținere moderată din partea acesteia, iar 7 au fost votate în unanimitate. De remarcat faptul că în acest an au existat doar 3 cazuri când deputații au votat diferit față de senatori. În noiembrie 1999, a fost adoptată Legea privind unele măsuri pentru finalizarea procesului de reconstituire a dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și a celor forestiere prevăzut prin Legea fondului funciar nr. 18/1991, act normativ de o importanță deosebită pentru înfăptuirea reformei economice. Anul 2000, este un caz special căci a fost complet opus anului 1997: numai 1 lege nu a obținut susținerea opoziției (Legea nr. 138 pentru modificarea Legii Serviciilor de Informații Externe). [169] În același timp, 2 legi nu au obținut decât o susținere moderată din partea senatorilor opoziției. Trebuie precizat că pentru prima dată în această legislatură, votul opoziției a fost necesar, pentru a trece câteva legi în Senat: Legea nr. 182 privind protejarea patrimoniului cultural mobil, [170] Legea nr. 197 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul Penal, [171] Legea nr. 219 privind egalitatea șanselor de a urma studiile în învățământul superior prin acordarea burselor sociale de studiu, [172] Legea nr. 231 pentru modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru

organizarea și exercitarea profesiei de avocat. [173] Votarea legilor oferă o imagine interesantă: dacă în 1997 majoritatea legilor nu au fost susținute de opoziție, situația se schimba progresiv până în 2000, când numai o singură lege nu va beneficia de sprijinul opoziției. Acest comportament cooperant al opoziției este specific democrațiilor consolidate, fapt care evidențiază o maturizare a vieții politice parlamentare din România, după 1996. În același timp trebuie să avem în vedere ca măsurile legislative adoptate în această legislatură au fost necesare pentru punerea în aplicare a unor reforme asociate parcurgerii unei perioade de tranziție.

Alegerile organizate în noiembrie 2000 au adus în Parlament o majoritate formată din PSD, PUR, UDMR. Guvernul a fost format din membrii ai PSD și PUR. După alegeri a fost semnat un protocol cu PNL, care accepta să susțină la nivel legislativ Guvernul și să nu depună moțiuni de cenzură împotriva lui, timp de un an. PNL va renunța la acest protocol în aprilie 2001. Singurul derapaj al majorității parlamentare a fost reprezentat de retragerea susținerii din partea PUR, în august 2003. Aceasta nu a avut consecințe dezastruoase pentru forța parlamentară a puterii, dar a distrus poziția majoritară a Polului Social Democrat. În legislatura 2000 - 2004 au fost depuse 2 937 inițiative legislative, din care 865 au provenit de la Guvern, 1103 de la Senat, iar 969 au fost inițiative ale deputaților. Dintre acestea au fost promulgate 2 600 legi. Pentru realizarea programului legislativ prioritar al Guvernului, de integrare în Uniunea Europeană (UE) și aderare la Tratatul Organizației Atlanticului de Nord (NATO), începând cu 2002, Executivul a transmis aparatului legislativ listele cu proiectele de lege considerate prioritare pentru fiecare sesiune în parte. Din programul legislativ prioritar al Guvernului în vederea integrării în UE, au fost promulgate 78 de legi în 2002, 93 legi în 2003 și 132 în 2004, iar pentru aderarea la NATO au fost adoptate și promulgate 23 de legi în 2002, 21 de legi în 2003 și 21 de legi în 2004. Legile adoptate în această legislatură au avut ca obiect domeniile:

- financiar- bancar (49 legi)
- domeniul juridic (49 legi)
- învățământ, știință și cultură (26 legi)
- industrie și servicii (23 legi)
- administrație publică (28 legi)
- muncă și protecție socială (25 legi)
- comunicații și tehnologia informației (11 legi)
- economie (23 legi)
- sănătate și familie (20 legi)
- agricol (20 legi)
- apărare (2 legi). [77, p. 31-35] [174] [175].

Situația legislativă pe ani a fost următoarea: 2001- 796 legi adoptate, din care 24 legi organice, 2002-683 legi adoptate din care 55 legi organice, 2003- 609 legi adoptate, dintre care 85 legi organice, 2004 - 602 legi adoptate dintre care 142 legi organice. [78, p. 46]

În anul 2001, dintre toate voturile acordate atât în Camera Deputaților, cât și în Senat, doar în două cazuri lipsește susținerea opoziției: votul pentru Legea nr. 90 pentru organizarea Guvernului și a ministerelor [176] (Senat) și votul pentru Legea nr. 314 pentru reglementarea situației unor societăți comerciale [177] (în Camera Deputaților). Au fost trei cazuri când susținerea opoziției a fost moderată: Legea nr. 704 cu privire la asistența judiciară internațională în materie penală [178] (în cazul celor două Camere) și Legea nr. 705 a sistemului național de asistență socială [179] (în cazul votului în Senat). Au existat șase cazuri de susținere în unanimitate a unor legi. Au fost adoptate în acest an, Legea nr. 416 privind venitul minim garantat [180] și Legea nr.123 cu privire la regimul străinilor în România. [181] În 2002, doar două legi nu au beneficiat de susținerea opoziției: Legea nr. 500 a finanțelor publice [182] și Legea nr. 504 a audiovizualului. [183] 8 legi au obținut votul unanimității. Dacă luăm în considerare, posibila susținere a PSM față de legile propuse de putere, susținerea venită din partea PNL și PD, este evidentă în cazul a două legi: Legea nr. 345, Legea taxei pe valoare adăugată [184] și Legea nr. 358, Legea arhivelor naționale. [185] În 2004, opoziția și-a manifestat susținerea pentru 9 legi, mai puternic pentru legea nr. 67 privind alegerea autorităților administratei publice locale, [186] iar asupra celorlalte într-o manieră mai moderată, 21 de legi au beneficiat de unanimitate.

În legislatura ce a urmat, 2004-2008, majoritatea parlamentară a fost deținută de Alianța „Dreptate și Adevăr”, cu aportul UDMR și PUR, la guvernare succedându-se două guverne, primul suprapus peste majoritatea parlamentară post-electorală, iar ce de-al doilea format numai din membrii PNL și UDMR. Camera Deputaților a primit 3226 propuneri legislative, dintre care 1382 au fost primite de la Guvern. Au fost adoptate un număr de 1825 legi referitoare la:

- buget – finanțe (88 legi)
- juridic (122 legi)
- învățământ, știință, cultură, tineret și sport (57 legi)
- industrie și servicii (65 legi)
- administrație publică (79 legi)
- muncă, protecție socială și sindicate (73legi)
- comunicații și tehnologia informației (17 legi)
- economie (25 legi)
- sănătate și familie (36 legi)

- agricol și mediul înconjurător (64 legi)
- apărare, ordine publică și siguranță națională (34 legi)
- politică externă (8 legi). [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193] [194].

Situația legislativă pe ani este următoarea: în 2005 au fost adoptate 486 legi, 2006-583, în 2007 - 429, iar în 2008 până în octombrie, au fost adoptate 236 legi. [79, p. 42-43]

Prioritățile legislative în această legislatură au fost legate de adoptarea reglementărilor care constituiau condiții pentru integrarea în UE, precum și ratificarea unor tratate și acorduri internaționale pentru implementarea unor programe de finanțare externă. Unul dintre cele mai importante acte normative adoptate în această legislatură a fost Legea pentru ratificarea Tratatului dintre Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germană, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale UE) și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la UE, semnat la Luxemburg, la 25 aprilie 2005. [195]

Pentru a întregi tabloul activității Parlamentului, trebuie să avem în vedere că, în fiecare an, Camerele legiuitoare au dezbătut și aprobat, în urma unor ample dispute, bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat.

3.2 Controlul parlamentar

Rolul deosebit al Parlamentului în conducerea statală presupune nu numai elaborarea de legi, stabilirea direcțiilor de activitate, formarea de organe de stat și control. Acest control este necesar deoarece Parlamentul ca organ de stat căruia poporul îi delegă funcția deliberativă trebuie să constate, direct, cum sunt respectate și aplicate Constituția și legile, cum autoritățile statale își realizează rolul ce-l au în mecanismul statal.

Controlul parlamentar cuprinde activități, organe de stat, acte normative etc. El se exercită fie direct de către întregul Parlament, fie de una din Camerele sale, fie prin alte mijloace și forme de control. Constituția României conține mai multe dispoziții referitoare la exercitarea funcției de control a Parlamentului.

Cele mai importante forme și mijloace de control parlamentar prin care deputații și senatorii, cu atât mai mult cei din opoziția parlamentară, monitorizează politic activitatea

Guvernului și verifică modul de aplicare a legilor în sfera autorităților și instituțiilor publice supuse acestui control sunt: controlul exercitat prin comisiile parlamentare, întrebările și interpelările, dreptul deputaților și senatorilor de a cere și obține informații, moțiunile simple sau moțiunile de cenzură, comisiile de anchetă, petițiile, declarațiile politice, controlul exercitat prin avocatul poporului (ombudsman) etc. *

Un rol important îl are controlul parlamentar exercitat prin dări de seamă, mesaje, rapoarte, programe. Acesta este un mijloc de control direct asupra activității autorităților statale. Potrivit Constituției, unele organe de stat și instituții au obligația de a prezenta Parlamentului sau uneia din Camerele sale mesaje, rapoarte, dări de seamă, programe. Astfel, Parlamentul României a ascultat anual mesajul Președintelui României cu privire la principalele probleme politice ale națiunii (art. 88 din Constituție); a ascultat și aprobat programele Guvernului (art. 103 din Constituție); a ascultat anual raportul Curții de Conturi (art. 140 din Constituție); a ascultat rapoartele Avocatului Poporului (art. 60 din Constituție).

O formă des utilizată în practica controlului parlamentar a fost cea a întrebărilor și interpelărilor adresate de parlamentari, membrilor Guvernului. Această formă de control are la bază art. 111 din Constituție, care consacră obligația guvernanților de a răspunde întrebărilor formulate de deputați sau de senatori.

Controlul exercitat prin întrebări și interpelări este un important mijloc de control, reglementat detaliat prin regulamentele parlamentare. Întrebările sunt cereri adresate de către deputați sau senatori organelor de stat (îndeosebi guvernului sau miniștrilor) în legătură cu activitatea analizată în Parlament sau cu orice alte probleme sociale, economice, culturale, juridice. Prin întrebări se cer anumite informații, precizări etc.

Întrebările reprezintă una din formele prin care alegatorul comunică cu Guvernul și administrația publică, deputatul fiind un purtător de cuvânt al doleanțelor, necazurilor și aspirațiilor alegatorului, cu care se întâlnește în fiecare sfârșit de săptămână.

Interpelările, reprezintă în conformitate cu Regulamentul Camerei Deputaților, cereri adresate Guvernului de către un grup parlamentar, unul sau mai mulți deputați, prin care se solicită explicații asupra politicii Executivului în problemele importante ale activității sale, interne sau externe. Interpelarea este făcută obligatoriu în scris, precizându-se obiectul acesteia; ea este înscrisă într-un registru special și se afișează la sediul Camerei Deputaților. Interpelările se dezvoltă în ziua de luni, alternativ cu ședințele consacrate întrebărilor.

---

* Nu sunt supuse controlului Parlamentar instanțele judecătorești, biserica, de exemplu, Consiliul Suprem de Apărare al Țării, Serviciul Român de Informații, Curtea de Conturi sunt supuse unui control parlamentar specializat.

Interpelările se deosebesc de întrebări atât prin importanța lor sporită, cât și prin regimul lor juridic deosebit, stabilit de către regulamentele parlamentare. De regulă, obiectul oricărei interpelări se formulează în scris și se depune președintelui Camerei care o supune atenției acesteia spre a hotărî dacă urmează a fi dezvoltată de îndată sau în care anume ședință.

Potrivit Constituției (art.112) Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările și interpelările formulate de deputați sau de senatori. Dispozițiile regulamentare privesc timpul în care se pot adresa, procedurile ce sunt urmate.

Regulamentul Senatului stabilește reguli detaliate privind interpelările și întrebările, lucru firesc față de frecvența acestora în viața parlamentară și de rolul lor în exercitarea interpelărilor se face în ziua dedicată acestora. În ședința consacrată pentru dezvoltarea interpelării se dă cuvântul interpelatorului și apoi primului-ministru sau reprezentantului său, sau ministrului. Aceștia pot, după dezvoltarea interpelării, să răspundă imediat sau să ceară o amânare pentru a răspunde. Potrivit art. 112 alin.(2) din Constituție, Camera Deputaților sau Senatul poate adopta o moțiune simplă prin care să-și exprime poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

În problema întrebărilor și interpelărilor, legislatura 1992-1996, rămâne una de referință pentru modificarea esențială a modului de raportare a parlamentarilor la autoritățile publice asupra cărora exercitau controlul parlamentar. Astfel, prin Hotărârea nr. 4 din 11 martie 1996, s-a introdus în Regulament un nou mod de operare în relația dintre Parlament și Guvern. În conformitate cu aceasta se face distincția între întrebări și interpelări, întrebările sunt divizate în orale și scrise, se instituie „ora ministerială” și obligația primului ministru și a echipei sale de a fi prezenți la adresarea întrebărilor, la prezentarea interpelărilor și la oferirea răspunsurilor. [196]

Uzând de forma de control parlamentar al întrebărilor, un număr de 485 de deputați au prezentat, în această legislatură, 1687 de întrebări membrilor Guvernului și altor organe ale administrației publice, răspuns primind numai la 1360 dintre acestea. [75, p. 167] Întrebările au provenit din întreg spectrul politic, ceea ce reprezintă o conotație de referință asupra controlului parlamentar în aceasta perioadă.

În legislatura 1992-1996, un număr de 403 deputați au adresat un număr de 949 interpelări, primind răspuns numai pentru 788. [75, p. 168]

Un număr de 204 deputați au prezentat, în legislatura 1996-2000, 1297 întrebări și au primit răspuns la 1108. Tot în această legislatură s-au făcut 980 de interpelări de către 271 deputați, primindu-se răspuns pentru 848 dintre acestea. [76, p. 230-231]

2281 de întrebări au fost adresate de 419 deputați în legislatura 2000-2004, primind răspuns 1959. Interpelările din această legislatură au fost adresate de 475 deputați și au fost în număr de 1688; răspuns au primit 1452 dintre acestea. [78, p. 38-39]

În legislatura 2004-2008 au fost înregistrate 5787 întrebări adresate de 870 deputați; au primit răspuns 3933. Cât privește interpelările din această legislatură, au fost adresate de 844 deputați și au fost în număr de 4247, primind răspuns 3304 dintre ele. [79, p. 36-38]

Controlul exercitat prin comisiile parlamentare

Acesta este un control eficient practicat destul de des. În sens larg toate comisiile parlamentare pot efectua control, dar aceste funcții sunt de regulă încredințate unor comisii de anchetă, sau comisii speciale. Aceste comisii au deseori puteri judiciare, citează martori care au obligația legală de a se prezenta în fața comisiei și de a răspunde. Controlul parlamentar s-a realizat și prin intermediul unor comisii de anchetă, ca și a unor comisii speciale.

Comisiile de anchetă nu se substituie organelor judiciare în drept. Ele au ca scop cercetarea unor împrejurări de fapt și de drept, precum și formularea unor concluzii sub forma unui raport pentru stabilirea responsabilităților și a măsurilor de remediere a situațiilor negative supuse examinării.

Deși în perioada anilor 1990-2007 au fost organizate de către Camera Deputaților (11 comisii speciale și 6 comisii de anchetă), fie de către Senat (4 și respectiv 7, în același interval de timp), fie în comun de către cele două camere (10 comisii de anchetă și 12 comisii speciale), în cele mai multe cazuri lipsește rezultatul activității acestora, respectiv și concluziile lor. În unele cazuri, chiar dacă aceste rapoarte au fost finalizate, ele nu au fost urmate de măsuri legislative sau nu au produs alte efecte.

Subiectele supuse analizei acestor comisii au fost variate: în afara unor chestiuni recurente - precum Regulamentele de funcționare ale celor două Camere sau alocarea timpilor de antenă din campaniile electorale-parlamentarii au adus în discuție conflicte sociale majore (mineriadele din 13-15 iunie 1990 și din septembrie 1991, situația cetățenilor români din județele Harghita și Covasna), probleme politico- constituționale (legi electorale, funcționarea și finațarea partidelor, revizuirea Constituției sau suspendarea Președintelui), dar și subiecte politico-mediatică cu impact politic semnificativ (conturile familiei Ceaușescu, existența unor centre CIA pe teritoriul României sau interceptarea comunicațiilor telefonice). [197]

În opinia noastră, comisia de anchetă parlamentară care nu se substituie organelor penale trebuie să își continue activitatea și să își finalizeze propriile concluzii într-un raport parlamentar distinct. În măsura în care unele elemente și probatorii din dosarul Comisiei parlamentare sunt necesare, utile, pertinente sau concludente pentru stabilirea unei situații de fapt în dosarul

organelor penale, acestea pot fi comunicate la cererea oficială a acestora. Această soluție se impune deoarece este posibil ca la finalizarea anchetei parlamentare comisia investită să desprindă și să propună unele măsuri publice și proiecte legislative derivate din cercetarea întreprinsă, altele decât cele de ordin penal specifice organelor de anchetă judiciară.

De menționat că Serviciul Român de Informații, în temeiul Legii nr.14/1992 [198], este organul de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României. El își desfășoară activitatea sub controlul nemijlocit al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

Totodată, activitatea Serviciului Român de Informații este controlată de Parlament. Anual când Parlamentul hotărăște, directorul Serviciului Român de Informații prezintă acestuia rapoarte referitoare la îndeplinirea atribuțiilor ce revin Serviciului Român de Informații.

Instituirea controlului parlamentar asupra Serviciului Român de Informații a făcut obiectul unei activități parlamentare specifice, care a avut ca obiect adoptarea unei hotărâri privind organizarea și funcționarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului, pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații. [199, p.199]

Rapoartele Serviciului Român de Informații, în legislatura 1992-1996, au fost prezentate și dezbătute în plenul celor două Camere ale Parlamentului la 23 noiembrie 1994, 22 noiembrie 1995 și 30 aprilie 1997. Astfel de rapoarte au fost prezentate și dezbătute în legislaturile: 1996-2000, 2000-2004, 2004-2008. Conținutul acestor rapoarte și măsurile propuse – constituie obiectul unor reflecții politice și reglementări normative ale celor două Camere ale Parlamentului, în scopul prevenirii unor acte și fapte de natură să lezeze siguranța națională și apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor români.

Prin rolul și importanța lor, serviciile publice de radio și televiziune în anii tranziției, au generat importante controverse politice, care au condus la elaborarea unei reglementări legale privitoare la organizarea și funcționarea lor. În acest sens, evocăm Legea nr.41/1994, privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune. [200]

Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică. Așa cum se desprinde din textul Legii Fundamentale, serviciile publice de radio și televiziune se bucură de autonomie, dar ele sunt puse sub control parlamentar, în condițiile stabilite prin lege. Exercițarea controlului parlamentar asupra serviciilor publice de radio și televiziune își află mai concretă substanță în informarea Parlamentului asupra activității pe care ele o desfășoară. În conformitate cu art. 52 al Legii nr.41/1994 Consiliul de administrație al Societății Române de Televiziune prezintă anual Parlamentului, sau când acesta hotărăște,

rapoarte asupra activității desfășurate în anul precedent și cu privire la programul de activitate pentru anul în curs.

Aceste rapoarte au reprezentat în anii 1994-2008 un mijloc eficient de informare a parlamentarilor asupra conținutului activității desfășurate de serviciile publice de radio și televiziune, constituind cea mai importantă sursă de declanșare a unor modalități de control parlamentar, prin care s-a asigurat respectarea Legii în activitatea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune.

O importanță deosebită are controlul exercitat prin Avocatul Poporului (ombusman). Instituția Ombusmanului este de origine suedeză (1766), răspândindu-se apoi și în alte țări. Ea funcționează sub diferite denumiri precum: comisarul parlamentar, apărătorul poporului, apărătorul public, avocatul poporului, procurorul parlamentar.

Constituția României din anul 1991 a introdus pentru prima dată în istoria țării, instituția Ombusmanului sub denumirea de Avocat al Poporului. Avocatul Poporului își găsește reglementarea constituțională în articolele 58-60. Rolul fundamental al Avocatului Poporului este de a apăra drepturile și libertățile cetățenești, îndeosebi în raport cu autoritățile publice și în special cu cele executive.

Avocatul Poporului este numit de către Parlament, în ședință comună pentru o durată de 5 ani. Pe durata mandatului său, Avocatul Poporului nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. El își exercită atribuțiile fie din oficiu, fie la cererea persoanelor interesate. Pentru ca activitatea să fie eficientă. Constituția obligă autoritățile publice să-i asigure sprijinul necesar.

Avocatul Poporului răspunde numai în fața Parlamentului, având obligația de a prezenta celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. În aceste rapoarte Avocatul Poporului poate face și recomandări privind legislația sau luarea unor măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

Activitatea Forului legislativ trebuie să combine competitivitatea cu cooperativitatea, iar atribuțiile sale trebuie să aibă drept fundament trei elemente: control, critică, alternativă. În ceea ce privește „alternativa”, ea trebuie văzută atât sub aspect programatic- ideologic, cât și raportată la persoane. „Critica” trebuie privită ca măsură pentru îmbunătățirea politicii guvernamentale. Pârghiile ce stau la baza controlului parlamentar, folosite îndeosebi de opoziție, sunt: *moțiunile (simple sau de cenzură), întrebările și interpelările.*

Moțiunile reprezintă corolarul controlului parlamentar [60, p. 17] și sunt cu siguranță apanajul opoziției, deși nu este exclusă posibilitatea ca reprezentanți ai partidului aflat la putere să susțină o moțiune a opoziției, îndreptată împotriva propriului Guvern, însă în România nu a

fost creat un astfel de precedent. Moțiunea de cenzură este reversul votului de încredere, ambele fiind mecanisme constituționale cu aceleași consecințe posibile.

Reglementarea legală a moțiunilor se face de către Constituție, cât și de regulamentele de funcționare ale celor două Camere. Moțiunea de cenzură face obiectul art. 113 al Legii fundamentale a României, în vreme ce moțiunile simple sunt instituționalizate la nivel constituțional în urma revizuirii Constituției, prin art. 112. Moțiunile pot fi considerate instrumente politice, de care dispun partidele parlamentare, iar semnificația lor este în strânsă legătură cu rolul pe care îl are opoziția într-o societate democratică. Existența și relevanța unei opoziții instituționalizate este un criteriu esențial în definirea unui stat ca fiind democratic. [36, p. 20] Dacă am putea măsura eficiența moțiunilor, în sensul numărului de moțiuni aprobate comparativ cu numărul celor respinse, atunci aceasta este foarte mică, aproape de zero. Dacă însă prin moțiuni se urmărește atragerea și concentrarea atenției asupra unei probleme, atenționarea puterii, criticarea nerespectării unor angajamente, precum și un anumit impact public, atunci eficiența este mult mai greu, chiar imposibil de cuantificat. Reușita demersurilor legate de moțiuni este destul de puțin probabilă, cu excepția cazurilor când Executivul și-a pierdut încrederea Parlamentului, sau s-a produs vreo schimbare de forțe în cadrul forului legislativ. În general, atât moțiunile simple cât și cele de cenzură au șanse slabe de reușită. Cu toate acestea ele sunt esențiale pentru opoziție în îndeplinirea rolului de a cenzura excesele puterii și pot avea efect psihologic, la nivelul opiniei publice, care constată că reprezentanții opoziției își fac datoria, de a sancționa puterea și de a-și reprezenta electoratul. În același timp moțiunile pot fi privite și ca documente programatice, ca expresie a programului politic al unui partid sau al unei grupări de partide. Astfel, multe dintre moțiunile dezbătute în Parlamentul României, în afara criticii Guvernului, au și amprenta ideologică a partidului sau partidelor semnatare. Din punct de vedere politic, moțiunile expun mai multe principii democratice: cel al contestării (în sensul existenței unei opoziții active, pregătită să sancționeze puterea) [201], cel al participării (în sensul unei opoziții angajate, care se implică și reacționează critic față de actele puterii), cel al reprezentării (în sensul unei opoziții care prin intermediul moțiunilor, reprezintă punctul de vedere al propriului electoral).

Inițierea unei moțiuni de cenzură a devenit aproape singurul prilej cu care premierul poate fi adus în fața Parlamentului, în scopul unei dezbateri efective pe probleme acute. Acest lucru e valabil și pentru moțiunile simple, care determină prezența celorlalți membri ai Cabinetului în fața forului legislativ, în funcție de tematica lor. În acest fel, parlamentarismul românesc este generatorul unui fenomen paradoxal și anormal pentru un sistem funcțional: în condițiile în care pe de o parte dimensiunea de informare- reprezentată de întrebări și interpelări- a funcției de

control parlamentar este atrofiată, iar pe de altă parte șansele ca o moțiune simplă sau de cenzură să fie adoptată sunt minime, între dimensiunea de informare și cea punitivă a funcției de control se produce o translație. Astfel cea de-a doua dimensiune - reprezentată de moțiuni - își pierde caracterul punitiv și își asumă rolul și sensul dimensiunii de informare. Pentru ca mecanismele menite a genera dezbateri între membrii Parlamentului și ai Cabinetului și a asigura comunicarea și informarea – interpelările și întrebările- își îndeplinesc doar în mică măsură rolul, acesta a fost preluat de mecanismele mai puternice și anume moțiunile. Astfel, instrumentele de luptă parlamentară, care implică o sancțiune sunt utilizate pentru a genera dezbateri pe care ar fi presupus-o întrebările și interpelările. Acest aspect justifică frecvența tot mai mare a moțiunilor simple, depuse atât la Camera Deputaților cât și la Senat. [202]

În legislatura 1990-1992 au fost depuse trei moțiuni simple. Cazul lor este interesant căci, pe de o parte, au fost depuse și susținute de reprezentanții FSN, partid de guvernământ, iar pe de altă parte, numai ultima e recunoscută ca o adevărată moțiune. Primele două moțiuni, depuse în mai 1991, la Camera Deputaților și Senat, cereau verificarea dosarelor diverșilor actori politici pentru a identifica colaborările cu vechea poliție politică. Au obținut susținerea Birourilor permanente ale celor două Camere. [203, p. 144]

A treia moțiune depusă în iulie 1991 la Camera Deputaților, viza gravele probleme din sistemul sanitar. Aceasta este considerată prima moțiune, dezbătută după 1989, în conformitate cu declarația președintelui Camerei Deputaților de la acea perioadă. Depusă în mod oficial de către PUNR, partid care aparținea în acel moment, majorității parlamentare, ea a fost citită de un membru al FSN, Elena Preda, viitor membru al FDSN. Moțiunea a fost adoptată cu 248 de voturi, deci și cu ajutorul semnificativ al puterii. Putem constata astfel că partidele de opoziție votează în mod favorabil puterii, corectând lipsa de disciplină, între reprezentanții majorității. [204] O dovadă în acest sens a fost situația FSN după declanșarea tensiunilor interne. Comportamentul cooperant al opoziției este favorizat de faptul că grupul parlamentar este adesea mai moderat decât partidul pe care îl reprezintă. Lipsa coerenței partidelor politice post-decembriste arată lipsa unei maturități politice care le determina caracterul fluctuant și pasional al relațiilor dintre ele.

Moțiunea de cenzură este procedura prin care Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, pune în discuție răspunderea politică a Guvernului. Efectul admiterii moțiunii de cenzură îl constituie încetarea forțată a mandatului Guvernului.

Moțiunile depuse în legislatura 1992-1996, au fost cu siguranță mult mai numeroase decât cele din legislatura precedentă, 5 moțiuni de cenzură au fost inițiate de opoziție și dezbătute de Senat și Camera Deputaților în ședințe comune: „Strategia de reformă economico-socială a

programului de guvernare”, inițiată de 122 deputați și senatori ai FSN, PNȚ-CD, UDMR, PNL-AT, PNL-CD, PER, PAC, dezbătută în ședința din 14 martie 1993 - prima moțiune de cenzură din istoria parlamentară a perioadei post- decembriste; Moțiune la raportul preliminar al comisiei de cercetare a unor cazuri de corupție, semnată de 150 deputați și senatori PD, PNȚ-CD, PER, UDMR, Grupul Liberal, PSDR și discutată la data de 31 august 1993; „Falimentul politicii economice a Guvernului și pierderea totală a credibilității”, semnată de 187 de deputații și senatori ai PNȚ-CD, PD, UDMR, PL'93, PSDR, PAC, PER, PNL-CD și dezbătută în ședința comună din 17 decembrie 1993 ; „Nerespectarea Constituției, depunerea proiectului bugetului de stat pe anul 1994 cu întârzierea de 7 luni”, semnată de 141 de senatori și deputați ai PNȚ-CD, UDMR, PL' 93, PD, PAC, PSDR, PER, PNL-CD și 2 independenți, dezbătută la 22 iunie 1994: “Stoparea privatizării, scăderea nivelului de trai, manifestația de protest de la Reșița”, inițiate de 164 deputați și senatori ai PNȚ- CD, PER, PD, UDMR, Grupul Liberal din Senat, PSDR, PAC și 3 independenți, dezbătută în ședința comună din 13 decembrie 1994. Toate au vizat, așa cum se observă, programul de guvernare. Toate au fost respinse. [205] Au fost partide de opoziție care nu au votat întotdeauna în favoarea moțiunilor, așa s-a întâmplat și în privința primei moțiuni de cenzură din perioada post-decembristă, când PAC, PSDR și unii reprezentanți ai PNȚ-CD au votat împotriva.

Instrumentul moțiunii de cenzură este democratic și rămâne un mijloc de control, de chemare la legalitate, de activare atunci când e cazul, a unor guverne letargice. În dese ocazii prilejuite de discutarea moțiunilor de cenzură s-a verificat majoritatea parlamentară, care pe măsură ce se apropia data alegerilor parlamentare devenind tot mai fragilă.

Cât privește moțiunile simple, în această legislatură au fost introduse un număr de 18 astfel de moțiuni (atât la Camera Deputaților cât și la Senat) dintre care una a fost retrasă. Alte 7 moțiuni simple au fost înregistrate la Camera Deputaților, dar nu li s-a dat curs, întrucât nu au îndeplinit condițiile prevăzute de art. 142 din Regulamentul Camerei Deputaților. Respingerea acestor moțiuni reprezintă un drept regulamentar al președintelui Camerei Deputaților, în virtutea faptului că ele vizau scopuri potrivnice unei moțiuni, nu erau semnate de cel puțin 50 de deputați, ori urmăreau obținerea finalității moțiunii de cenzură, pe o cale extra-regulamentară. Moțiunile dezbătute s-au axat pe probleme extrem de controversate privitoare la procedura de investire a miniștrilor în cazul remaniierilor regulamentare, la îndepărtarea din funcție a unor persoane acuzate de acte de corupție, la comportamentul unor deputați ai PD cu prilejul zilei de 1 decembrie 1918, la agenții informatori ai securității, la declarațiile UDMR, prin care se contestă caracterul național al statului român, la demiterea unor primari și consilieri locali. [205] Dintre moțiunile adoptate de Camera Deputaților s-a aflat moțiunea privitoare la agenții informatori ai

securității (9 decembrie 1993), semnată de 287 parlamentari și dezbătută în ședințe separate de cele două Camere, precum și moțiunea de condamnare a UDMR cu privire la contestarea caracterului național al statului român (13 februarie 1995), [206] moțiune promovată de 53 de deputați dintre care 20 aparțineau PDSR, 15 PUNR, 12 PRM, 5 PSM și un independent, adoptată cu 165 de voturi pentru și 23 împotriva [75, p. 166-167] Celelalte moțiuni susținute de parlamentarii din opoziție au fost respinse. Este dificil de identificat modelul de cooperare între partidele de opoziție pentru depunerea acestor moțiuni; însă PNT-CD, UDMR și PD par să formeze nucleul central al acestor inițiative. De remarcat că multe moțiuni au fost depuse în 1993 și 1994, ceea ce arată că nemulțumirea față de Guvern, tinde să crească către sfârșit de mandat.

În legislatura 1996-2000 au fost inițiate de către opoziție 4 moțiuni de cenzură, care au fost dezbătute în Camera Deputaților și Senat în ședințe comune: „Incapacitatea Guvernului Ciorbea de a governa țara”, inițiate de 140 deputați și senatori PDSR, PUNR și PRM, dezbătută în ședința din data de 29 mai 1997; Moțiune de cenzură referitor la Angajarea răspunderii Guvernului asupra programului de măsuri privind reforma globală, semnată de 143 deputați și senatori PDSR, PUNR și dezbătută la data de 5 iunie 1997; Moțiune de cenzură referitor la Incapacitatea Executivului de a governa țara, inițiate de 143 de deputați și senatori PDSR, PUNR și PRM, dezbătută în ședința comună din data de 17 decembrie 1998 ; Moțiune de cenzură în temeiul art.113 din Constituție, referitor la angajarea răspunderii Guvernului asupra accelerării procesului de reformă, semnată de 158 de senatori și deputați ai PDSR, PUNR, PRM, 11 deputați și senatori independenți, 1 deputat al minorităților naționale, dezbătută la data de 15 mai 1999. Toate aceste moțiuni de cenzură au fost respinse.

În cursul acestei legislaturi au fost introduse 19 moțiuni simple, dintre care numai una a fost adoptată („Privatizarea” - 7 noiembrie 2000). Moțiunile dezbătute s-au axat pe probleme extrem de controversate privitoare la politica agrară a Guvernului, refuzul primului- ministru de a demisiona din funcția de primar al Capitalei, disponibilizarea personalului din învățământ, sănătate, justiție și agricultură, scăderea nivelului de trai al populației, starea critică a sistemului de învățământ și politicile educaționale promovate prin manualele de istorie a românilor. [205] La Camera Deputaților, numărul mare de moțiuni a fost depus de grupul PDSR-PRM-PUNR, uneori cu sprijinul deputaților independenți sau cei reprezentând minoritățile naționale. PDSR participa la toate moțiunile. Aspectul cel mai interesant este că la depunerea moțiunii referitoare la protecția socială, au participat și 2 reprezentanți ai principalului partid de guvernământ , PNT-CD. O altă moțiune a fost semnată de deputați ai PD și PER, însă aceștia își vor retrage susținerea în momentul votării. La Senat, fiecare moțiune a fost depusă de toate partidele de

opозиție. Este cel mai bun exemplu de coeziune și cooperare între partidele de opозиție. Totuși, există câteva derapaje din partea reprezentanților puterii, care și-au arătat uneori acordul de principiu cu opiniile opозиției.

Și în această legislatură Camera Deputaților a fost preferată Senatului, pentru depunerea moțiunilor, 13 dintre acestea fiind depuse la această Cameră. [132, p. 380]

În legislatura 2000-2004 au fost depuse doar 2 moțiuni de cenzură: „Frigul și foamea”, inițiate la data de 18 decembrie 2001, de către 189 de senatori și deputații PNL, PD și PRM; „Mafia sufocă România”, inițiată de 172 senatori și deputați PRM, PNL și PD, depusă la data de 27 martie 2003 și dezbătută în ședința comună a celor două Camere. Ambele au fost respinse. [205] Trebuie menționat că cele două moțiuni de cenzură au fost inițiate numai în momentul în care Guvernul a cerut votul de încredere al Parlamentului, prima moțiune referindu-se la corupția instituționalizată, iar cea de-a doua la nivelul de viață al populației. S-a înregistrat în această legislatură numărul cel mai redus de moțiuni de cenzură din întreaga perioadă post-decembristă.

Cât privește moțiunile simple, au fost în număr de 32 în această legislatură, 20 fiind depuse la Camera Deputaților, iar 12 la Senat. La Cameră, cel mai mare număr de moțiuni a fost depus de către cuplul PD-PNL (12 moțiuni), PRM a depus singur 7 moțiuni și una împreună cu PD. PD și PNL nu au depus singure nicio moțiune. [205] Colaborarea dintre PD și PRM cu privire la situația de la Roșia Montană, atrage atenția din cauza antagonismelor proclamate de cele două partide. Comportamentul partidelor în cazul votului contrazice clivajul PRM versus PD-PNL. Două moțiuni depuse de PRM vizează criza sectorului medical și mafia petrolului și vor fi susținute de PD, iar altă moțiune ce viza recuperarea tezaurului românesc de la Moscova și condamnarea Pactului Ribbentrop-Molotov, depusă tot de PRM, a fost votată de PNL. În alte 8 cazuri PRM votează pentru susținerea moțiunilor depuse de PD-PNL. La Senat, numărul cel mai mare de moțiuni a fost depus de PRM (7 moțiuni). Cuplul PNL-PD nu a depus nicio moțiune, însă au fost 4 moțiuni depuse împreună cu alte partide ale opозиției, care vizau situația gravă a pensionarilor, incapacitatea Guvernului de a-și exercita autoritatea în județele locuite de populația maghiară, corupția și costurile de întreținere ale apartamentelor în timpul iernii. Au fost depuse moțiuni de către PD și PRM, privind dictatura PSD, văzută ca un obstacol pentru integrarea europeană. Din nou, delimitarea dintre PRM și opозиției, numită democratică, este infirmată prin colaborarea lor chiar și în ceea ce privește subiecte cu tentă naționalistă, precum situația maghiarilor. Comportamentul partidelor în cazul votării, confirmă încă o dată apropierea dintre cele trei partide de opозиție. PD și PNL au susținut 3 moțiuni ale PRM cu privire la Legea statutului maghiarilor, criza învățământului și deturnarea fondurilor comunitare. În cazul altor două moțiuni depuse de același partid, PD și PNL s-au abținut, ceea ce poate constitui un semn

de compatibilitate între opiniile lor și cele ale PRM. Totuși nu a fost o colaborare perfectă, moțiunea depusă de PRM și PD, nu a fost susținută de PNL.

În legislatura următoare, 2004-2008, au funcționat două guverne de coaliție, ambele conduse de Călin Popescu-Tăriceanu, cel dintâi suprapus peste majoritatea parlamentară postelectorală, iar celălalt compus numai din reprezentanții PNL și UDMR.

Primul cabinet Tăriceanu a fost investit de Parlament la 22 decembrie 2004 cu 265 de voturi pentru și 200 împotriva. Reprezentanții opoziției au inițiat 5 moțiuni de cenzură: „Dictatura și incompetența Guvernului Tăriceanu împotriva integrării europene a României”, semnată de 133 deputați și senatori PSD, data depunerii fiind 16 iunie 2005; „Antireforma sănătății”, depusă la data de 15 februarie 2006, de către 160 de senatori și deputați ai PRM și PSD; „Guvernul Tăriceanu- fapte și minciuni”, inițiate la 20 iunie 2006, de către 123 deputați și senatori ai PSD; „Guvernul Tăriceanu trebuie să plece”, semnată de 119 deputați și senatori și depusă la data de 4 iunie 2007; „1000 de zile de haos - sfârșitul guvernării de dreapta”, inițiate de 140 de deputați și senatori PSD și depusă la data de 24 septembrie 2007. Toate aceste moțiuni de cenzură au fost respinse. [205]

Moțiunile simple în această legislatură au fost în număr de 28, dintre care 15 au fost depuse la Camera Deputaților, iar 13 la Senat. Dintre cele depuse la Camera, 3 au fost adoptate, 2 fiind inițiate de deputați ai PSD, iar una de deputați ai PD-L. Primele două aveau ca domeniu de referință agricultura („4 milioane de lei- subvenție pentru fiecare hectar de teren arabil”) și educația („Guvernarea de dreapta, un eșec pentru educație”), iar cea de-a treia moțiune cerea anularea taxei de prima înmatriculare. La Senat tot trei moțiuni simple au fost adoptate : „Minciuna - adevărul justiției Macovei”, depusă de senatori ai PRM și PSD; „Stop degradării nivelului de trai! Stop iresponsabilității din sectorul energetic!”, inițiate de reprezentanți ai PSD și PC; „Promisiuni și minciuni = sprijinul acordat agricultorilor de către Guvernul Tăriceanu”, având drept semnatori senatori ai PSD. [205]

Soarta moțiunilor simple nu trebuie privită numai din perspectivă cantitativă, ci și din perspectiva efectelor. Nici o moțiune simplă nu a condus la gesturi de responsabilitate politică, nici măcar atunci când textul incrimina activitatea unor miniștri și cerea în mod explicit îndepărtarea lor din Cabinet; astfel, moțiunile au fost mai degrabă ocazii în care dezbaterile parlamentare a fost focalizată, de mai multe ori în circumstanțe: iarna s-au depus moțiuni referitoare la încălzirea apartamentelor, iar toamna odată cu începerea anului școlar, se vorbea despre viitorul învățământului.

Numărul moțiunilor de cenzură a crescut de la o moțiune la alta. [62, p. 287-317] În mandatul 1996-2000 era vehiculată printre parlamentari sintagma: ”nici o sesiune fără moțiune”,

ca deviză a activității politice din acea perioadă. La începutul anului 2002, această sintagmă, a fost parafrazată, devenind „nici o săptămână fără moțiune”. Tematica moțiunilor este interesant de urmărit. Există câteva teme majore, comune opoziției, care au revenit în fiecare legislatură. Incapacitatea Guvernului de a gestiona problemele țării, strategia economică inefficientă, lipsa de credibilitate a Cabinetului sau încălcarea unor proceduri, sunt numai câteva dintre subiectele predilecte ale opoziției, indiferent de partidele care au alcătuit-o. În afară de acestea există mai multe teme punctuale, care fac obiectul moțiunilor simple și care se regăsesc de asemenea în toate legislaturile. Chestiunile de natură economică, problemele legate de privatizare, de restituirea proprietăților, de politică fiscală a Guvernului, problemele sociale, agricultura, educația, care au fost preferate de opoziție de-a lungul istoriei parlamentare post-decembriste, chiar dacă abordările au fost diferite, căci fuseseră făcute de actori politici diferiți. În afara subiectelor comune, există și diferențe tematice semnificative între toate legislaturile ce s-au succedat din 1990 până în 2008, care pot fi explicate prin orientarea politică diferită a partidelor aflate în opoziție, prin agenda lor diferită, precum și prin deosebiri în ceea ce privește electoratul țintă și categoriile de votanți. Un exemplu în acest sens sunt chestiunile de protecție socială (disponibilizări, ocrotirea chiriașilor în casele naționalizate), care au avut o pondere relativă mare în activitatea opoziției în legislatura 1996-2000, când principalul partid de opoziție era de orientare socio-democratică. [58, p. 47-48] Cel mai mare handicap al partidelor de opoziție a fost că nu au știut să creeze în permanență alternative. Indiferent de opțiunile proprii, era obligatoriu să ofere o alternativă politică, pentru orice fel de acțiune. [48, p. 220]

Se constată că instrumentul de control parlamentar al moțiunii (de cenzură sau simplă) a fost în mod abil și constant folosit de parlamentarii din opoziție, dându-se expresie pluripartidismului românesc, bază a democrației renașcute după 1989.

Totodată menționăm că controlul parlamentar prezintă mai multe disfuncții care afectează eficiența Parlamentului în exercitarea acestei funcții. Astfel, la începutul anilor '90 se înființau comisii de anchetă cu o frecvență destul de mare, în ciuda faptului că rezultatele obținute nu au fost întotdeauna transparente. Deși eficiența acestor comisii nu a fost întotdeauna cea așteptată, cel puțin procedural și formal, dimensiunea de verificare și anchetă era asigurată. Treptat procedura de înființare a unei comisii de anchetă a devenit extrem de greoaie și descurajantă. Parlamentarii majorității se vor opune constant sau vor fi reticenți față de crearea unui organism suplimentar care să ancheteze sau să verifice chestiuni legate mai mult sau mai puțin de activitatea propriului Guvern. În plus chiar în condițiile înființării unei astfel de comisii, componența acesteia va respecta structura Parlamentului. De vreme ce majoritatea parlamentara și Cabinetul se situează de aceeași parte a baricadei, este puțin probabil ca parlamentarii puterii

să acționeze împotriva colegilor din Executiv. Singura pârghie rămasă la dispoziția Parlamentului, la acest capitol, este Comisia parlamentară pentru petiții și abuzuri, dar a cărei eficiență depinde și ea de disponibilitatea membrilor Cabinetului de a răspunde solicitărilor și de a se prezenta în fața acesteia.

O altă disfuncție a controlului parlamentar este cea legată de procedura de primire a răspunsurilor la întrebările și interpelările parlamentarilor, procedura care a generat dezbateri aprinse și cu ocazia revizuirii Constituției. Obligativitatea miniștrilor de a veni la tribuna Parlamentului și de a răspunde direct și personal interpelărilor pe care le primesc, ar putea reprezenta un factor important în realizarea unui control parlamentar mai eficient asupra Guvernului și s-ar încadra în sfera răspunderii politice a Executivului în fața Forului legislativ. Practica a arătat cât de mare este riscul ca niște instrumente parlamentare consacrate în democrațiile consolidate și care ar putea influența activitatea Guvernului (cum sunt întrebările și interpelările), să cadă în derizoriu. Absența miniștrilor, care preferă să-și delege secretarii de stat sau chiar directorii și consilierii, pentru a răspunde parlamentarilor, împiedică de fapt exercitarea controlului parlamentar asupra Guvernului. Răspunderea politică aparține titularilor diferitelor portofolii, iar delegarea atribuțiilor către executanți, către funcționari cu putere de decizie limitată, este ilegală politic, însemnând de fapt eludarea controlului parlamentar. Textul de lege, destul de ambiguu permite miniștrilor să nu vină personal la tribuna Parlamentului, ceea ce face ca performanța Parlamentului, în exercitarea funcției de control asupra Executivului, să aibă mult de suferit. [202] Lacunele cadrului juridic în baza căruia se desfășoară controlul parlamentar, cât și lipsa unei culturi politice democratice, care ar presupune înțelegerea esenței și rolul mecanismelor unui sistem democratic, sunt definatorii pentru modul deficitar în care se exercită controlul asupra Executivului pe scena politică românească. [63, p. 3-17]

Petițiile. Într-un stat democratic, protecția și promovarea drepturilor cetățenilor reprezintă o necesitate, care recurge din principiile democrației și ale statului de drept. Dialogul dintre guvernați și guvernanți se realizează, de cele mai multe ori, prin dreptul de petiționare al cetățenilor și prin obligația de răspuns a autorităților publice. Petiția reprezintă modalitatea prin care cetățenii au posibilitatea de a-și valorifica un drept, de a cere o explicație cu privire la o problemă personală sau de interes general. Cunoașterea realităților cotidiene și a problematicii complexe a drepturilor omului reprezintă cea mai eficientă metodă de implicare și dezvoltare a controlului parlamentar prin soluționarea petițiilor.

Situația petițiilor este una particulară, dacă privim din perspectiva mijloacelor de control parlamentar. Este singurul mijloc care nu este declanșat de către un parlamentar, petiția putând porni de la orice cetățean. Cetățenii se pot adresa cu petiții deputaților și senatorilor, dat fiind că

deputații și senatorii sunt reprezentanții cetățenilor și, de fapt, pot fi intermediari, între cetățeni și Guvern. Deputații și senatorii trebuie să se preocupe de rezolvarea petițiilor cetățenilor și să acționeze pentru ei. Acesta este un mijloc prin care miniștrii și Guvernul pot cunoaște problemele cetățenilor, adică este un aspect al apărării intereselor cetățenilor.

Progresia numărului de petiții la cele două Camere în perioada 1990-2008 este indicată în tabelul de mai jos.

Numărul de petiții la cele două Camere în perioada 1990-2008

Anul	Numărul petițiilor înregistrate la Camera Deputaților	Numărul petițiilor înregistrate la Senat
1990	7076	4998
1991	7120	4419
1992	5600	4676
1993	8593	4921
1994	5695	4944
1995	5440	3888
1996	3440	2432
1997	4735	6722
1998	3726	4853
1999	3336	3499
2000	2600	2668
2001	2401	3942
2002	2025	3653
2003	2996	2251
2004	2157	1500
2005	2383	2000
2006	2534	2108
2007	2280	1906
2008	2008	1141

Analiza datelor privind numărul de petiții înregistrate la cele două Camere ale Parlamentului în perioada 1990-2008 indică fluxul mare de solicitări și petiții cu preponderență în perioada 1990-2004 și o descreștere a volumului acestuia începând cu anul 2004.

Cauzele care au detriminat scăderea numărului de petiții sunt:

- dezvoltarea unei democrații reprezentative în dauna unei participative: după Revoluția din decembrie 1989, populația se simte mult mai atașată față de Parlamentul României, deoarece a participat acctiv la evenimentele care au dus la schimbarea politică. Așa se poate explica de ce numărul petițiilor este atât de mare în

anul 1990 și în anii imediat următori. Treptat s-au stabilit și s-au conturat principiile democrației reprezentative conform cărora parlamentarii sunt reprezentanți ai poporului;

- adoptarea legii petițiilor în anul 2002: ordonanța Guvernului 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002, a formalizat modul de redactare, adresare și soluționare a petițiilor.

În aceste condiții, cetățenii au adresat în cele mai multe cazuri petiții organelor competente să le rezolve cererile în timp util, potrivit procedurii legale. Astfel, volumul petițiilor adresate Parlamentului a cunoscut o scădere apreciabilă.

Declarații politice. În exercitarea atribuțiilor mandatului deputații și senatorii pot face declarații cu caracter politic în care sunt exprimate poziții și situații semnalate în cadrul Parlamentului cu privire la diferite probleme, teme și aspecte existente în societate, în scopul sensibilizării opiniei publice, cât și, în mod special, a autorităților pentru adoptarea unor măsuri corespunzătoare în anumite domenii de activitate.

Spre deosebire de ponderea întrebărilor și interpelărilor, declarațiile politice au cunoscut o creștere semnificativă începând cu anul 2004, fapt ce demonstrează evoluția activității parlamentare prin interesul sporit de a selecta, prezenta și susține anumite critici formulate la adresa unor instituții publice sau de a propune unele soluții pe teme de interes general. Astfel, la Camera Deputaților, în perioada 1993-2000 au fost înregistrate 2697 de declarații politice, iar la Senat au fost înregistrate 1449 de declarații politice. [37]

De menționat că în ultimele legislaturi au fost înregistrați cei mai mulți traseiști, cei mai mulți parlamentari aleși cu dosare penale, primii parlamentari în funcție trimiși la pușcărie, au fost investite mai multe guverne și au fost date jos mai multe moțiuni de cenzură.

Totodată, referitor la controlul parlamentar, putem constata că în perioada 1990-2008 controlul parlamentar s-a înscris în parametrii generali ai exercițiului democratic și eficienței. În același timp, trebuie subliniat însă că în activitatea concretă de control parlamentar se observă aspecte de formalism, incoerență și inconsecvență în finalizarea unor forme de acțiuni specifice, fapt care afectează în mod negativ această funcție esențială a Parlamentului.

3.3 Activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe și securității internaționale

Parlamentul României, ca for reprezentativ și legislativ al țării, dispune de importante prerogative și în domeniul politicii externe. Având mandatul de a reprezenta voința națiunii, parlamentarii participă la definirea liniilor directoare ale politicii interne și externe, fiind împuterniciți să se pronunțe asupra problemelor de importanță majoră ale țării și să decidă orientarea geopolitică de ansamblu a României.

Activitatea Parlamentului în domeniul relațiilor internaționale își are temeiul în normele constituționale ce acordă celor două Camere ale Parlamentului competența de a ratifica tratate și convenții internaționale, acorduri de colaborare bilaterală, de a declara starea de război și de a hotărât suspendarea sau încetarea ostilităților militare. Funcțiile Parlamentului, din domeniul politicii externe, sunt derivate ale atributului acestuia de a legifera și de a fi reprezentativ pentru voința politică din societate. [35, p. 158] Comisiile de politică externă ale celor două Camere sunt investite cu atribuția de a se pronunța asupra persoanelor care vor fi numite de Președintele țării ca reprezentanți diplomatici ai României.

Parlamentul României post-decembriste și-a asumat cu responsabilitate aceste atribuții și s-a preocupat de consolidarea și dezvoltarea raporturilor de colaborare cu parlamentele altor state europene și cu organisme parlamentare internaționale. Prin acțiuni ce reprezintă elemente de diplomație parlamentară, structurile conducătoare ale Parlamentului, comisiile de politică externă și de integrare europeană, precum și parlamentarii ce fac parte din delegațiile permanente la organismele parlamentare internaționale, contribuie la realizarea obiectivelor majore ale politicii externe românești, exprimând opțiunea fermă de integrarea a României în structurile europene și euro-atlantice. [81, p. 203]

Diplomația parlamentară are vechi tradiții. Inițial parlamentele, care au preluat prerogativa regală a ratificării tratatelor, au devenit factori politici importanți, care dispuneau în legătură cu angajamentele internaționale, cele mai relevante ale statelor. Treptat contactele dintre parlamente s-au extins și s-au amplificat, astfel încât relațiile interparlamentare, fără a ”dubla” relațiile oficiale la nivelul statelor, au adus acestora importante elemente de complementaritate, conferindu-le o încărcătură politică puternică. [207, p. 65-66] Succesul diplomației parlamentare a asigurat, în mare parte, și de prezența în delegațiile parlamentare a unor personalități de cea mai mare valoare, care au acționat cu multă responsabilitate și patriotism alături de diplomați oficiali, pentru soluționarea problemelor majore de politică externă.

Spre deosebire de diplomația la nivelul statelor, diplomația la nivelul parlamentelor prezintă o mai mare flexibilitate și posibilități inedite de abordare a unor probleme dificile și

complexe ale relațiilor internaționale. Dacă diplomația oficială se desfășoară la nivelul statelor, al forțelor politice implicate în mod direct în acțiunea de guvernare, diplomația la nivelul parlamentelor prezintă avantajul implicării tuturor forțelor politice, atât guvernamentale cât și de opoziție, în acțiunea de contacte și de negocieri. În același timp, neangajând în mod nemijlocit statele, cancelariile diplomatice, ci numai forțele politice de cele mai variate orientări, părți componente ale forumurilor legislative ale diferitelor țări, diplomația parlamentară poate să acționeze uneori cu mai multă eficiență decât diplomația tradițională, facilitând utilizarea unor canale de contacte care uneori nu sunt la îndemâna diplomației clasice. [7, p. 283-284]

Conceptul diplomației parlamentare capătă mereu dimensiuni noi, atât din punct de vedere al acțiunii internaționale, cât și al demersurilor interne în cadrul parlamentelor. H. Klebes definește conceptul diplomației parlamentare ca fiind acel cadru care permite parlamentarilor, fie să faciliteze forurilor legislative intervenția activă în formularea politicii externe sau în controlul și critica ei, fie să joace rolul diplomaților. [53, p. 130] Diplomația parlamentară, spre deosebire de diplomația clasică [208, p. 7] este caracterizată printr-o legătură aparte, indisolubilă, cu parlamentarul care o pune în practică. Actul diplomatic al parlamentarului nu se conformează rigorilor conduitei diplomatice, așa cum apare ea prin normele de drept internațional. [54, p. 96] Această aparentă a parlamentarului în actul diplomatic nu înseamnă că acestuia i se permite orice în activitatea sa diplomatică, dar nici faptul că orice acțiune a parlamentarului constituie act diplomatic al acestuia.

Anume diplomația parlamentară este cel mai potrivit și adecvat instrument de promovare a interesului național, nu doar a celui statal. De fapt anume diplomația parlamentară sub formă de soli ad-hoc a polisurilor antice grecești stă la baza diplomației clasice, care după cum se știe tradițional este o prerogativă a puterii executive.

Specificul diplomației parlamentare ca instrument de promovare a interesului național, constă în faptul că Parlamentul, apriori, reprezintă o sinteză a celor mai puternice, pentru un ciclu de 4 ani, forțe politice, cărora electoratul le-a acordat cinste, dar și obligațiunea de a le reprezenta propriile interese, atât pe plan intern cât și pe cel extern.

Diplomația parlamentară nu reprezintă o concurență a diplomației clasice. Dimpotrivă, relația cu aceasta este una de complementaritate. Diplomația parlamentară semnifică, în primul rând un gest politic fundamental, afirmarea deschiderii, a disponibilității de cooperare internațională a clasei politice și, astfel și a națiunii pe care o reprezintă. Din acest punct de vedere, diplomația parlamentară promovată de România are sprijinul și suportul președintelui României și al factorilor guvernamentali pentru împlinirea obiectivelor fundamentale de politică

externă și apărare a interesului nostru național. Diplomația parlamentară exprimă rezultatul voinței poporului și nu numai opțiunea guvernamentală. [209, p. 596-597]

Activitatea externă a Parlamentului României se înscrie în liniile generale ale diplomației românești, concretizându-se în:

- Activitatea legislativă, elaborarea și adoptarea legilor, ratificarea tratatelor internaționale;
- Inițiative de politică externă: Mesaje și Apeluri adresate altor parlamente naționale, organizații parlamentare sau instituții internaționale, adoptarea de Declarații privitoare la evoluții politice importante de pe arena internațională;
- Relații bilaterale cu alte parlamente naționale;
- Participarea parlamentarilor români la activitatea forurilor parlamentare europene și internaționale (Adunarea Parlamentară a Consiliul Europei (APCE), Adunarea Parlamentară a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Adunarea Parlamentară a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (AP NATO), Adunarea Uniunii Europene Occidentale (AUEO), Uniunea Interparlamentară (UIP), Adunarea Parlamentară a Francofoniei (APF), Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice la Marea Neagră (APCEMN), Inițiativa Central Europeană-Dimensiunea Parlamentară (ICE-DP), Procesul de Cooperare a Statelor Sud-Est Europene, precum și activitatea în cadrul Comitetului Parlamentar Mixt România- Uniunea Europeană;
- Activități ale grupurilor de prietenie interparlamentare;
- Participarea parlamentarilor ca observatori la alegerile parlamentare;
- Participarea parlamentarilor în acțiuni de diplomație preventivă sau deblocarea unor situații conflictuale;
- Organizarea de seminare, colocvii sau conferințe sub egida parlamentară, cu tematici variate, de interes global sau regional;
- Controlul parlamentar asupra guvernului în realizarea obiectivelor prioritare de politică externă. [82, p. 27]

Diplomația parlamentară are la îndemână o largă paletă de forme și metode de acțiune, prin care, în anumite cazuri, Parlamentul dispune de posibilități sporite față de diplomația oficială: dezbaterile și ratificarea unor legi privind tratatele și convențiile internaționale, declarațiile, rezoluțiile și acordurile adoptate de către Parlament și delegațiile parlamentare ce iau parte la reuniunile bilaterale și multilaterale. Controlul pe care Parlamentul îl exercită asupra ratificării tratatelor este necesar și trebuie să se realizeze în limitele prerogativelor constituționale. Importante prevederi, raportate la încheierea și ratificarea tratatelor, sunt cuprinse în Legea nr. 590/2003. Se stipulează aici, că după adoptarea unui tratat, în oricare etapă a încheierii acestuia,

oricare dintre președinții celor două Camere ale Parlamentului României, ori un număr de cel puțin 50 de deputați sau cel puțin 25 de senatori, pot solicita Curții Constituționale avizul privind compatibilitatea prevederilor tratatului în cauză cu Constituția României. [210] Totuși, Parlamentul are doar o funcție limitată în privința tratatelor internaționale, putând numai să voteze sau să respingă legile cu privire la ratificarea acestora, discuțiile pe tema ratificării unor tratate pot să se dovedească benefice. De exemplu, în legătură cu unele tratate economice, au fost puse, în Parlamentul României, întrebări, cu privire la politica de importuri. Au fost solicitate relații cu privire la raporturile țării noastre cu diferite categorii de state. În unele cazuri, când a fost vorba de împrumuturi speciale s-a solicitat Guvernului informarea prealabilă a Parlamentului în legătură cu unele acțiuni ce vizau bugetul de stat. Aceasta demonstrează o implicare activă a parlamentelor, nu numai în ratificarea legilor propriu-zise, cât și în dezbaterile unor probleme de fond, care sunt legate de acceptarea și traducerea în viață a angajamentelor internaționale. [7, p. 294-295]

Parlamentul adoptă declarații, rezoluții și apeluri adresate altor foruri legislative în legătură cu unele probleme internaționale. Aceste documente, deși cu valoare juridică net inferioară tratatelor internaționale, exercită totuși un impact moral-politic asupra problemelor ce interesează comunitatea. În astfel de documente, Parlamentul ia atitudine în legătură cu unele probleme aflate în litigiu, exprimă o poziție angajată în favoarea rezolvării lor, în concordanță cu normele de drept internațional. Astfel, în Declarația Parlamentului României privind Pactul Ribbentrop- Molotov și consecințele acestuia pentru țara noastră, adoptată la 24 iunie 1991 se arată că: "Noile realități și evoluții pozitive ce au loc în Europe și în lume creează premise favorabile pentru indentificarea modalităților vizând înlăturarea pe cale pașnică a consecințelor nefaste ale actelor nedrepte ce au la bază protocoalele secrete ale Pactului Ribbentrop- Molotov, în consens cu principiile statuate în Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa și în Carta de la Paris pentru o nouă Europă, cu normele moralei și dreptului internațional". [211]

România a fost primul stat care a recunoscut independența Republicii Moldova, la 27 august 1991, iar relațiile diplomatice la nivel de ambasadă au fost stabilite peste numai 2 zile, la 29 august 1991. În februarie 1991, președintele Mircea Snegur ținea un discurs în Parlamentul României, pe care îl încheia rostind următoarele cuvinte: "Să ne ținem de neamuri !", discurs prin care s-a trezit un entuziasm spontan și iluzia că o eventuală unire este posibilă într-un viitor cât se poate de apropiat; [212] nu puteau fi ignorate nici sentimentele majorității românilor, pentru care unirea ar fi reprezentat repararea unei nedreptăți istorice, iar abandonarea expresă a acestui deziderat național ar fi fost aspru sancționată electoral.

O declarație importantă a Parlamentului României, adoptată la 21 mai 1992, s-a referit la acțiunile militare războinice desfășurate în noaptea de 19/20 mai 1992, pe teritoriul de răsărit al Republicii Moldova, de către unități ale Armatei a 14-a, aparținând fostei armate sovietice. Solicitând Parlamentului Federației Ruse să adopte o atitudine în concordanță cu normele dreptului internațional, Parlamentul României a cerut în același timp tuturor Parlamentelor lumii „să examineze situația creată în partea de răsărit a Republicii Moldova, pericolele pe care această situație le comportă pentru stabilitatea politică în această zonă a Europei și pentru însuși procesul de democratizare și reformă în fostul spațiu geopolitic sovietic și să-și ridice glasul în concordanță cu principiile dreptului internațional, în apărarea Republicii Moldova, a independenței, suveranității și integrității teritoriale a acesteia”. [213]

O altă importantă Declarația Parlamentului României, adoptată la 10 iulie 1992, s-a referit la conflictul din raioanele de est ale Republicii Moldova. Exprimându-și îngrijorarea față de conflictul din această zonă, Parlamentul României a preconizat activizarea mecanismului stabilit la întâlnirea la nivel înalt de la Istanbul, din 25 iunie 1992, retragerea Armatei a 14- a de pe teritoriul Republicii Moldova, potrivit termenelor ce se vor conveni prin negocieri bilaterale, menționând totodată că „în situația în care, în Republica Moldova, vor continua acțiunile ce pun în pericol independența, suveranitatea statului și viața cetățenilor, Parlamentul României cere Guvernului să apeleze la intervenția Consiliului de Securitate al ONU, în sprijinul Republicii Moldova”. [85]

În plan extern s-a stabilit o colaborare interparlamentară fructuoasă între Republica Moldova și alte state. Astfel, la 27 noiembrie 1992 la Chișinău a fost semnat Protocolul privind constituirea Comisiei Interparlamentare „Chișinău-București”, semnatari A. Moșanu, Președintele Parlamentului Republicii Moldova, A. Năstase, Președintele Camerei Deputaților Parlamentului României. [214, p. 98-99]

Comisia Interparlamentară se prezintă ca un organism specializat de lucru, având drept obiectiv principal accelerarea procesului complex de armonizare legislativă în care s-au angajat ambele state, pentru a sprijini integrarea economică, dezvoltarea spațiului cultural și spiritual comun. De asemenea, Comisia este chemată să asigure și să faciliteze, în limitele competenței sale, conlucrarea strânsă a celor două foruri legislative în cadrul organismelor parlamentare europene și mondiale, pentru a favoriza progresul economic și social al ambelor state.

Camera Deputaților, la 4 februarie 1993, înțelegând tensiunile acumulate în viața politică a Republicii Moldova, tensiuni ce au dus la mai multe demisii în conducerea forului legislativ, a avut următoarea poziție: în conjunctura actuală sunt mai necesare ca oricând, înțelepciune, moderație, deschidere spre dialog și înțelegere, capacitate de a depăși divizările de moment și de

a salvarda interesele noastre naționale. Nutrim speranța că tensiunile actuale din Republica Moldova vor fi rezolvate prin efortul comun al forțelor politice din această țară. [86]

La 18 februarie 1993, Parlamentul României adopta o nouă declarație prin care, luând act de adoptarea Convenției Europene a Drepturilor Omului, dar constatând că pentru moment nu sunt întrunite condițiile procedurale pentru adoptarea acestor documente și de către România, a recomandat Guvernului ca „până la crearea condițiilor de ordin practic și procedural pentru adoptarea Convenției Europene a Drepturilor Omului și a protocoalelor adiționale la aceasta, de către România, să analizeze posibilitatea ca în acțiunile pe care le va întreprinde să ia în considerare și să aplice prevederile documentelor amintite”. [215] Astfel, Camera Deputaților exprima angajamentul României de a acționa în spiritul Convenției Europene a Drepturilor Omului, chiar și anterior momentului în care România ar fi întrunit condițiile pentru a deveni membru al acestui important instrument juridic internațional. [6, p. 358-360]

Parlamentul României a adoptat titulatura de „rezoluții” pentru anumite acte legate de politica internațională. Un exemplu în acest sens este Rezoluția privind poziția Parlamentului României față de instituționalizarea unui organism parlamentar al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE). Exprimându-și satisfacția în legătură cu instituționalizarea Adunării Europene- ca dimensiune parlamentară CSCE - Parlamentul României a solicitat Guvernului” să acționeze în cadrul CSCE astfel ca interesele României să fie promovate cu consecvență, să se găsească modalitățile cele mai corespunzătoare de cooperare cu celelalte state din Europa, în vederea accelerării proceselor de reînnoire democratică a vieții economice, sociale și politice din țara noastră”. [216]

O posibilitate a Parlamentului de a se implica în politica externă, o constituie participarea unor parlamentari români fie în cadrul unor delegații guvernamentale, fie în cadrul unor delegații parlamentare, la manifestări internaționale, reuniuni, simpozioane sau întâlniri organizate de alte parlamente, cu participare bilaterală sau multilaterală. În ceea ce privește participarea parlamentarilor în cadrul delegațiilor guvernamentale, aceasta se practică pentru a da o mai mare importanță delegației respective. În ceea ce privește delegațiile parlamentare propriu-zise, vizitele, schimbul de asemenea delegații, participarea la manifestări interparlamentare, toate implică o pregătire meticuloasă, uneori mai dificilă decât a delegațiilor oficiale la nivelul statelor. Deoarece, delegațiile parlamentare sunt alcătuite din deputați și senatori ce aparțin unor partide diferite, este necesar să se sincronizeze pozițiile acestora, găsindu-se un numitor comun, care să permită exprimarea unei poziții comune de către întreaga delegație. Odată stabilită o linie comună pe care trebuie să o urmeze delegația parlamentară, nu sunt excluse ostilitățile ca anumiți deputați sau senatori, în mod individual, să mai participe cu câte una sau două intervenții

consacrate unor teme specifice. Aceste participări cu titlu individual ale parlamentarilor, nu pot contraveni însă punctului de vedere global, urmat de întreaga delegație, deoarece ar însemna ca delegația respectivă să își piardă credibilitatea. Sincronizarea punctelor de vedere ale delegațiilor parlamentare nu înseamnă estomparea individualității, subaprecierea posibilităților pe care le oferă contactele individuale cu oameni politici cu aceeași orientare (liberală, social-democrată etc.), ci dimpotrivă, o anumită convertire a poziției de principiu, indispensabilă afirmării intereselor naționale.

Delegațiile parlamentare pot să obțină uneori rezultate mai eficiente decât diplomația oficială. Astfel, la inițiativa parlamentarilor români la Consiliul Europei, în septembrie 1991, a luat ființă, Grupul Latin, care reunea parlamentari români, francezi, italieni, spanioli și portughezi. Fără a avea un caracter politic, Grupul Latin, își propunea discutarea unor probleme de interes comun pentru delegațiile membre și crearea cadrului adecvat pentru o mai bună cunoaștere reciprocă. După numai o primă reuniune a Grupului, s-a convenit ca la lucrările acestuia să fie invitați și reprezentanți ai delegațiilor parlamentare din Belgia, Elveția și San Marino. Tot în aceeași direcție a fost și propunerea de a se înființa un Centru pentru studiul problemelor țărilor din Europa Centrală și de Est, propunere ce s-a bucurat de un real interes în rândul membrilor APCE. [7, p. 288-289]

Un rol important în desfășurarea politicii externe la nivel parlamentar, îl dețin cele două comisii de politică externă: Comisia pentru politică externă a Senatului și Comisia pentru politică externă a Camerei Deputaților. Ambele sunt constituite din parlamentari cu experiență în domeniul activităților externe. Inițial, în 1990, după constituirea primului Parlament al României, s-a constituit o singură Comisie pentru politică externă, la nivelul întregului Parlament, ce era compusă atât din senatori cât și din deputați. Din 1992, Comisiile pentru politică externă și-au desfășurat activitatea separat, în cadrul fiecăreia dintre cele două Camere ale Parlamentului, această măsură fiind luată în special din motive funcționale. Fiecare dintre cele două Comisii are un regulament propriu de organizare și funcționare. Astfel, Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei pentru politică externă a Senatului, precizează că aceasta constituie un organ de lucru al Parlamentului, înființat pentru îndeplinirea însărcinărilor încredințate în vederea pregătirii lucrărilor Senatului în domeniul politicii externe, ale dreptului internațional și al relațiilor internaționale. [217] Se precizează, printre altele ca fiind de competența comisiei problemele ce privesc strategia generală a politicii externe a României și Programul de guvernare în domeniul politicii externe, suveranitatea și independența națională, protecția cetățenilor români în străinătate, participarea României la organizațiile internaționale guvernamentale, relațiile României cu alte state în domeniul vieții politice, economice și sociale.

De-a lungul timpului, cele două comisii pentru politică externă au desfășurat o muncă remarcabilă în ce privește activitatea de legiferare, integrarea euro-atlantică, relațiile externe, dar și în ce privește controlul activității Guvernului.

În domeniul legislativ, cele două comisii au dezbătut programele de guvernare în materie de politică externă la investirea diferitelor guverne care s-au succedat la conducerea țării, întocmind avize destinate consolidării cadrului legislativ al cooperării în domeniul politic, economic, militar și științific dintre România și alte țări, mai ales statele vecine. De asemenea, au fost dezbătute și avizate favorabil mai multe sute de proiecte de legi vizând în cea mai mare parte armonizarea legislației românești cu cea a Uniunii Europene (UE). [218, p. 251-259] În ceea ce privește integrarea euro-atlantică, cu prilejul întâlnirilor avute în țară și în străinătate au fost promovate punctele de vedere ale țării noastre, privind integrarea în NATO și UE. [66, p. 153-155]

Deosebit de importantă a fost activitatea desfășurată în legătură cu controlul activității Guvernului. Astfel, toți miniștrii, care s-au succedat la conducerea Ministerului Afacerilor Externe, au fost audiați, la numirea lor în funcție, în ședințe comune ale celor două Comisii pentru politică externă. Tot membrii Comisiilor de politică externă sunt cei care, în ședință comună, audiază persoanele desemnate a deveni ambasadori ai statului român în străinătate, în baza unei proceduri de audiere specifice. Lunar au loc întâlniri cu factori de conducere din Ministerul Afacerilor Externe, pentru consultări curente asupra unor probleme de actualitate și pentru informarea membrilor comisiilor. Activitatea de dezbateri a apelurilor, declarațiilor, comunicatelor, care au prezentat poziția comisiilor sau a unora dintre membrii acestora, este și ea relevantă. Nu de puține ori au fost situații în care Comisia sau unii dintre membrii acesteia au exprimat poziții mai ferme sau mai nuanțate decât cele ale Președinției, Guvernului sau Ministerului Afacerilor Externe, față de unele evenimente internaționale, aceasta pentru că parlamentarii au o mai mare libertate de exprimare, expresie a poziției lor de reprezentanți ai națiunii, dar și ai formațiunilor politice aflate la guvernare sau în opoziție. [6, p. 363-365]

Dimensiunea parlamentară a diplomației este o realitate tot mai evidentă a ultimilor ani. Fiind complementară diplomației tradiționale, desfășurată de guverne prin intermediul ministerelor de externe, ea aduce demersului diplomatic noi valențe, mai puțin convenționale. Contactele pe linie parlamentară au avantajul de a nu fi subordonate unei ierarhii administrative, guvernamentale, de a fi mai directe, mai deschise și în același timp, de a avea o reprezentativitate politică mai mare, conferită de întreg spectrul politic prezent în Parlament.

Toate demersurile în plan parlamentar influențează decizii importante, precum admiterea României în NATO. Parlamentarii din statele membre NATO pot să influențeze deciziile

propriilor guverne în ceea ce privește sprijinirea candidaților la aderare, și tot ei vor fi cei care vor ratifica tratatele de aderare semnate în cadrul Alianței. [219, p. 198]

Legea de ratificare a unui tratat de adeziune nu este nici lege constituțională, nici lege organică, nici lege ordinară, în conformitate cu clasificarea stabilită de art. 73 din Constituție, ci este o lege atipică în sistemul constituțional românesc, expresie a unei competențe originale a Parlamentului. După conținutul său normativ și după procedura utilizată pentru adoptare, acest act legislativ are o forță juridică superioară tuturor celorlalte categorii de legi, dar inferioară Constituției. Această atribuție originală a Parlamentului României, creată în urma revizuirii Constituției în 2003, evidențiază importanța instituției legislative în politica externă românească. [68, p. 6-7]

În cadrul diplomației parlamentare, relațiile parlamentare multilaterale reprezintă o dimensiune deosebit de activă a diplomației parlamentare.

În legislatura 1992-1996, membrii Camerei Deputaților au participat la 515 activități cu caracter multilateral, dintre care 73 s-au desfășurat în țară, iar restul de 442 au reprezentat participări la sesiuni, seminarii și alte acțiuni organizate în străinătate de către diferite organizații parlamentare la care România era membră.

După ce în prealabil Parlamentul României obținuse statutul de invitat special la APCE - la 1 februarie, la Innsbruck- România devine la 7 octombrie 1993, membră a Consiliului Europei, odată cu semnarea documentelor statutare ale Organizației și Convenției Europene a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului. [220], [221] În calitatea sa de stat cu drepturi depline [222, p. 38-40], România era reprezentată în APCE de o delegație formată din 10 reprezentanți și 10 supleanți. România își manifestase încă din 1990, dorința de participare la lucrările Consiliului Europei și de a deveni membră a acestei organizații. Astfel, o delegație română de parlamentari a participat pentru prima dată, între 24-27 septembrie 1990, la o dezbatere privind dimensiunea parlamentară a CSCE. Între 28 septembrie – 4 octombrie 1990 s-au desfășurat lucrările celei de-a 42-a sesiuni a APCE, la care au fost autorizați să asiste, parlamentarii români care au participat la dezbateri privind dimensiunea parlamentară a CSCE. În zilele de 16 și 18 decembrie 1991, Parlamentul României a adoptat o hotărâre privind împuternicirea Guvernului de a solicita statutul de membru cu drepturi depline în Consiliul Europei. Cererea oficială de aderare a României la acest organism a fost înaintată la 16 decembrie 1991. De-a lungul anilor, România a avut o prezență deosebit de activă la lucrările APCE. [223] Parlamentarii români au prezentat intervenții în probleme precum accesul persoanelor aparținând minorităților naționale la învățământul superior, consecințele celui de-al doilea Summit al Consiliului Europei, criminalitatea economică - amenințare pentru Europa, respectarea de către Ucraina a unui

moratoriu asupra execuțiilor capitale și abolirea pedepsei cu moartea, dezvoltarea durabilă în bazinul Mării Negre și Mediteranei. Au avut loc în România și în alte state membre, manifestări, reuniuni, ședințe ale comisiilor, ale grupurilor de lucru, la care au participat parlamentari români. Dintre acțiunile organizate de români, relevante sunt „Evaluarea măsurilor și experiențelor întreprinse de către statele membre ale Consiliului Europei în vederea dezvoltării democrației participative” și „Cooperarea transfrontalieră, factor de coeziune socială și stabilitate democratică în Europa”. [224]

Tot în această legislatură parlamentarii români au făcut primele demersuri pentru viitoarea aderare a României la Uniunea Europeană. [225] Încă din noiembrie 1990 se inițiasse un dialog româno-comunitar, care se va finaliza prin procesul de negociere a Acordului româno-european de asociere, în cadrul căruia s-a stabilit și crearea unei comisii interparlamentare. România și țările Comunității au semnat, în februarie 1993, Acordul European de Asociere sau „Acordul Europa”. [226] Acest tratat oferea un cadru juridic important pentru depășirea decalajului dintre statul român și spațiul UE. Comunitatea Europeană se angaja să sprijine România către un nou sistem politic și economic, care să reprezinte regulile statului de drept și drepturile fundamentale ale omului, inclusiv protecția minorităților, să practice un sistem pluripartitist bazat pe alegeri libere și democratice și să construiască o economie de piață funcțională. Acordul de asociere a creat un cadru instituțional adecvat dezvoltării unor relații mai strânse între România și UE: Consiliul de Asociere (politic- nivel național) și Comitetul Parlamentar de Asociere (s-a creat o Comisie pentru integrarea europeană a României) și Comitetul de Asociere, acesta din urmă fiind format din înalți funcționari ai Guvernului României și ai Consiliului și Comisiei Europene, cu rolul de a asista Consiliul de Asociere. [227, p. 42]

În urma reuniunii de la Copenhaga, din același an, s-a stabilit ca toate statele care au semnat asemenea acorduri, pot deveni, în perspectivă, membre ale UE. Din anul 1993, parlamentarii români, vor participa în calitate de observatori, la unele lucrări ale Parlamentului European.

Crearea Comitetului Parlamentar Mixt Româno-UE, a reprezentat contribuția parlamentară în cadrul dialogului structurat, pe care UE l-a declanșat, la sfârșitul anului 1994, în contextul strategiei de preaderare a statelor din Europa centrală, la sistemul integrator occidental. Întâlnirile bianuale ale Comitetului, precum și alte reuniuni la nivelul Biroului Comitetului, au oferit prilejul unui fructuos exercițiu de diplomatie parlamentară. Comisia are un regulament de funcționare și produce documente sub formă de recomandări și declarații care devin acte oficiale ale Parlamentului European. Cunoașterea reciprocă, apropierea percepțiilor și inițierea în

procedurile și spiritul comunitar sunt câștiguri reale ale Comitetului Parlamentar Mixt Româno-UE.

La 22 iunie 1995, România a depus, împreună cu cererea oficială de aderare la UE și Strategia Națională de Pregătire a Aderării României la UE, precum și “Declarația de la Snagov”, document semnat de șefii partidelor politice parlamentare, prin care își exprimau acordul față de această strategie. [228, p. 332] Un rol important îl va avea Comisia Parlamentului României pentru Integrare Europeană, comisie specială, având același statut ca și comisiile permanente ale celor două Camere, care urma să funcționeze până la aderarea României ca membru cu drepturi depline al UE. Constituită prin Hotărârea comună a celor două Camere ale Parlamentului, nr.8 din 28 iunie 1995, Comisia avea ca principale atribuții, urmărirea punerii în practică a prevederilor Acordului de Asociere a României la UE și a realizării obiectivelor Strategiei Naționale de Pregătire a Aderării României la UE, participarea în cadrul Comitetului Parlamentar Mixt Româno-UE la dezbaterile tuturor aspectelor ce privesc relațiile dintre România și UE, avizarea inițiativelor legislative având incidente asupra integrării europene în vederea armonizării cât mai rapide a legislației românești cu legislația europeană.

Asocierea României poate fi considerată ca fiind o etapă în procesul de tranziție spre integrarea în UE. Obținerea statutului de membru asociat, care conferea dreptul de a deveni ulterior stat cu drepturi depline, nu a necesitat îndeplinirea unor criterii economice sau politice, ci doar a celor privind apartenența la spațiul european și existența democrației. Acordul de Asociere a României la UE, a demarat procesul de înfăptuire a unui cadru instituțional, atât în domeniul economic, cât și cel politic și juridic. Acest cadru instituțional prevedea un mecanism de punere în aplicare, gestionare și urmărire a tuturor angajamentelor asumate de România față de UE. Integrarea României în UE, reprezenta un interes național, de care depindea în mare măsură dezvoltarea economică a țării, edificarea ordinii de drept și angrenarea tot mai intensă a țării noastre în circuitul politic al relațiilor internaționale.

Parlamentul României a avut un rol central în pregătirea aderării României la UE, atât prin asimilarea acquis-ului comunitar în cadrul legislativ național, cât și prin participarea la dimensiunea politică a acestui proces de aderare, în raporturile cu Parlamentul European [229, p. 6-7] și cu parlamentele statelor membre ale UE. În acest sens activitatea Comisiei pentru integrare europeană a Parlamentului a fost concentrată asupra obiectivului intensificării negocierilor de aderare prin exercitarea controlului parlamentar asupra organismelor guvernamentale implicate în aceste negocieri, precum și prin organizarea sesiunilor de lucru ale Comitetului Parlamentar Mixt Romano- UE. În legislatura 2000-2004, relațiile Parlamentului României cu Parlamentul European s-au materializat în 107 acțiuni. [54, p. 135] Între acestea se

află cele 8 reuniuni ale Parlamentului European cu președinții de parlamente naționale din țările membre sau în curs de aderare. Între 18-19 noiembrie 2002 a avut loc la Strasbourg prima reuniune plenară a Parlamentului European în componența sa viitoare, cu 27 de state membre. Au participat 33 de parlamentari români, conform algoritmului stabilit de Consiliul european de la Nisa.

În fiecare an au fost organizate, la Bruxelles și la București, câte două reuniuni ale Comitetului Parlamentar Mixt România-UE, iar Biroul Comitetului Parlamentar Mixt s-a reunit de 12 ori pentru pregătirea acestor reuniuni.

În această legislatură, Parlamentului României a adoptat un număr de legi noi fără precedent, peste 3500 [230], prin care sistemul legislativ românesc a fost dotat cu legi moderne, similare celor din UE. În această perioadă s-a intensificat procesul de pregătire pentru îndeplinirea criteriilor de aderare, atât în plan legislativ, cât și în planul deciziilor practice. Astfel, s-a urmărit: consolidarea gradului de îndeplinire a criteriilor politice potrivit cerințelor UE; adoptarea cu prioritate de către Parlament a legilor vizând armonizarea cu legislația europeană; asigurarea cadrului legislativ pentru funcționarea mecanismului intern de coordonare a procesului de pregătire a aderării; evaluarea și monitorizarea de către Comisia Parlamentului României pentru integrare europeană, a stadiului de pregătire a fiecărui capitol de negociere, atât din punct de vedere al transpunerii cât și aplicării acquis-ului comunitar, cât și din cel al reformelor economice și capacității instituționale; îmbunătățirea cadrului juridic instituțional în vederea implementării și monitorizării programului PHARE (program de finanțare a statelor din Europa Centrală și de Est, candidate la UE) [231, p. 19-20] și a instrumentelor financiare prestructurale, IPSA (infrastructura și mediul înconjurător) și SAPARD (agricultura și dezvoltarea rurală). [232, p. 336-339]

Pentru a răspunde exigențelor procesului de aderare a României la NATO și UE, în anul 2003 a fost finalizată revizuirea Constituției. S-a urmărit armonizarea prevederilor constituționale cu prevederi din legislația europeană referitoare la regimul proprietății, la sistemul jurisdicțional, la posibilitatea cetățenilor UE de a participa la alegerile locale din România și dreptul cetățenilor români de a participa la alegerile pentru Parlamentul European, statutul forțelor armate, definirea corespunzătoare a competenței Consiliului Suprem de Apărare a Țării, crearea unui spațiu european de securitate și lupta împotriva criminalității internaționale, posibilitatea introducerii monedei europene.

La 20 decembrie 2006 Parlamentul României a adoptat „Declarația privind Aderarea României la Uniunea Europeană”. În document se subliniază: „Parlamentul României consideră că aderarea României la Uniunea Europeană reprezintă unul dintre cele mai semnificative și de

referință momente în istoria îndelungată și frământată a națiunii române, încununarea eforturilor imense depuse în ultimii 17 ani de întreaga societate românească animată de speranța și credința în destinul european al poporului român”. [84]

Aderarea României la Uniunea Europeană a avut loc la 1 ianuarie 2007. Actualmente Uniunea Europeană este cel mai important centru economic, comercial, financiar, valutar, cultural din lume, care reunește 28 de țări europene și acoperă aproape tot continentul.

Procesul de aderare și integrare a României a trecut prin trei etape: preaderare, aderare și post-aderare, ultima fiind cea mai îndelungată în timp.

Integrarea României în Uniunea Europeană presupune, între altele, angajamentul statului Român de a implementa politici de dezvoltare gândite și proiectate de organisme decizionale ale Uniunii, care devin astfel principalele direcții de intervenții instituționale.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă este primul document programatic oficial elaborat al României, de la dobândirea calității de membru al Uniunii Europene, care fixează atât o nouă filosofie a dezvoltării pentru România, cât și obiective concrete și realiste de dezvoltare care să permită convergența cu țările Uniunii Europene. Totodată, devenind parte componentă la această structură România trebuie să satisfacă exigențele înaintate pentru a se putea integra pe deplin în mecanismul european.

Parlamentul reprezintă în același timp, instanța supremă ce ratifică tratatele, convenții internaționale și acordurile bilaterale de cooperare ale statului român. Pe parcursul fiecărei legislaturi în parte, au fost supuse dezbaterii și aprobării un număr mare de acte de acest tip, consecință a faptului că România și-a extins și multiplicat relațiile internaționale și participarea la organismele europene și euro-atlantice. Comisiile de politică externă a celor două Camere și-au dat avizul consultativ cu privire la persoanele care au fost numite de Președintele țării, ca reprezentanți diplomatici ai României.

Parlamentarii români au participat în activitatea parlamentelor din alte state acumulând o experiență de muncă în cadrul Legislativului și au contribuit la realizarea obiectivelor generale a politicii externe românești.

În anii 1990-2008, Parlamentul și-a dovedit vocația democratică și s-a afirmat ca instituție fundamentală a României moderne, ca un puternic forum de dezbatere și decizie, contribuind la menținerea echilibrului între structurile politice, la apărarea drepturilor și libertăților democratice, la configurarea unui cadru legislativ în deplină concordanță cu legislația ce caracterizează statele membre ale structurilor euro-atlantice.

3.4 Concluzii la capitolul 3

În actuala configurație a sistemului politic românesc, Parlamentul ca expresie a principiului reprezentării, are o importanță vitală în funcționarea instituțiilor democratice, fiind ales direct de către cetățeni, pentru a le reprezenta voința și interesele. Reafirmarea vieții parlamentare, cu rolul ei de a mijloci exprimarea diversității de opinii și interese din societate, a revigorat spațiul social și viața politică a schimbat fundamental modul de exercitare a puterii și relația cetățenilor cu instituțiile publice.

Orice apreciere corectă asupra activității Parlamentului trebuie să țină cont de climatul politic și economic al tranziției, de presiunile la care au fost supuse instituțiile în formare ale statului de drept. Senatul și Camera Deputaților, ca autorități legiuitoare, au încercat să țină pasul cu schimbările rapide ale contextului social, fără a reuși în toate cazurile să fie la înălțimea mandatului încredințat de cetățeni. Deputații și senatorii sunt împuterniciți, ca exponenți ai voinței naționale, cu autoritatea de a adopta legi în domenii ce privesc toate aspectele societății românești și ale statului, precum și politica externă și relațiile internaționale.

Dincolo de confruntările politice, firești într-un regim democratic, rămân legile adoptate, în care s-au concretizat eforturile și căutările parlamentarilor de a desluși noile realități și tendințe sociale, de a răspunde cu eficiența așteptărilor populației și de a-și onora mandatul reprezentativ. Cele mai controversate legi au fost cele privitoare la proprietate și la reforma economică. În aceste domenii punctele de vedere ale grupurilor parlamentare au fost adesea divergente. În urma confruntărilor, proiectele de legi au fost îmbogățite cu soluții novatoare, originale, elaborate de către parlamentari, cu sprijinul unor specialiști din domeniile supuse reglementării. Aceste legi au contribuit la restructurarea unor instituții politice, economice sau juridice, la crearea unor mecanisme noi de apărare a drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor.

În contextul particular al tranziției, activitatea legislativă a Parlamentului a dobândit o importanță deosebită. Noua legislație trebuia să reflecte schimbările din societate, să permită construcția instituțiilor de drept și să asigure înfăptuirea tranziției la economia de piață. De aceea un element fundamental al reformei politice și economice, rezidă în adoptarea unor legi care să producă schimbări benefice în societate, pe măsura așteptărilor sociale și în acord cu cerințele unei societăți democratice și moderne.

Alături de funcția legislativă, Parlamentul are și alte funcții importante cum ar fi cea de control parlamentar. Parlamentul are dreptul de a controla modul în care Executivul își îndeplinește atribuțiile conferite prin Constituție și prin legi. Controlul parlamentar s-a exercitat prin intermediul moțiunilor simple și de cenzură, întrebărilor și interpelărilor, comisiilor de anchetă, petițiilor, declarațiilor etc. în concordanță cu legitimitatea și autoritatea sa de putere în

stat, Parlamentului trebuie să i se deschidă calea participării la formarea unei voințe politice de stat și a exercitării controlului legal și eficient asupra organelor de stat.

Fundamentul funcției de control îl constituie în mod cumulativ exigențele principiului separării puterilor în stat. Caracterul de autoritate reprezentativă a Parlamentului, dispozițiile Legii fundamentale, precum și contractul de guvernare care presupune platforma politică a Executivului și principiul responsabilității guvernamentale sunt elemente definitorii al regimului parlamentar.

Din evaluarea rezultatelor concrete cuprinse în materia controlului parlamentar, efectiv exercitat de Parlamentul României în perioada 1990-2008, se impune creșterea rolului autorității legiuitoare a funcției sale, în raporturile cu Guvernul, astfel încât relația de echilibru necesară între cele două instituții fundamentale ale democrației să fie garantat în termenii principiului separației și controlului reciproc al puterilor în stat consacrat de prevederile constituționale.

În planul politicii externe, Parlamentului îi revine un rol dublu. În prima ipostază, Parlamentul apare ca actor mijlocit sau indirect, ce desfășoară o activitate „intra muros”, prin controlul asupra demersurilor Executivului în domeniul relațiilor internaționale, a ratificării tratatelor, a audierelor în plen sau în comisiile de specialitate, devenind co-responsabil în domeniul politicii externe, ca o formă a responsabilității politice. În a doua ipostază, Parlamentul este actor principal, nemijlocit, printr-o implicare directă pe scena internațională, prin intermediul diplomației parlamentare internaționale.

Diplomația parlamentară, ca formă specifică de acțiune a elitelor parlamentare, își găsește câmpul de manifestare atât în cadrul Uniunii Interparlamentare și al altor organizații cu vocație regională sau mondială cât și la nivel bilateral. Parlamentarii-diplomați au înregistrat, de-a lungul timpului succese notabile.

Instaurarea democrației în fostele țări satelizate a avut nevoie atât de un suport economic, cât și de unul politic. În aceste state s-au format Parlamente în mod democratic, care au început să se manifeste, tot mai activ, ca agenți ai politicii internaționale. Datorită rolului jucat de elitele parlamentare în conceperea și promovarea cadrului legislativ al reformei, dimensiunea relațiilor parlamentare a realizat progrese semnificative. După decembrie 1989, România a revenit la tradițiile parlamentarismului, deschizând și calea reafirmării diplomației parlamentare, prin eforturile elitelor parlamentare.

Parlamentul reprezintă în același timp, instanța supremă ce ratifică tratatele, convenții internaționale și acordurile bilaterale de cooperare ale statului român. Pe parcursul fiecărei legislaturi în parte, au fost supuse dezbaterii și aprobării un număr mare de acte de acest tip, consecință a faptului că România și-a extins și multiplicat relațiile internaționale și participarea

la organismele europene și euro-atlantice. Comisiile de politică externă a celor două Camere și-au dat avizul consultativ cu privire la persoanele care au fost numite de Președintele țării, ca reprezentanți diplomatici ai României.

Parlamentarii români au participat în activitatea parlamentelor din alte state acumulând o experiență de muncă în cadrul Legislativului și au contribuit la realizarea obiectivelor generale a politicii externe românești.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii interne și externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Ideile științifice care au fost expuse pe paginile lucrării sunt rezultatul activității autorului, au fost elaborate de sine stătător, și-au găsit elucidare în 8 publicații și au fost prezentate la 8 foruri științifice naționale și internaționale.

Pe baza studiului asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008 au fost realizate următoarele **concluzii**:

1. La analiza istoriografică a constituirii și activității Parlamentului s-a ținut cont de opțiunile savanților, identificându-se probleme teoretice ce țin de fundamentarea cadrului teoretico-metodologic pe care se sprijină investigația. S-a delimitat obiectul de cercetare, s-au stabilit ipotezele de lucru. [73, p.103-115]
2. Actualmente putem constata că în România este acumulată deja o anumită experiență privind dezvoltarea statului pe cale democratică: aproape 29 de ani se desfășoară alegeri libere, funcționează principiul separării puterilor, este asigurată constituțional libertatea asocierii în formațiuni și partide politice, libertatea presei. S-a format o nouă generație de oameni, pentru care democrația este o realitate.[121, p.74-80]
3. Puterea politică are un rol determinant în reglarea și funcționarea vieții sociale, ea reprezintă capacitatea unor grupuri de oameni de a-și impune voința în organizarea și conducerea de ansamblu a societății [145, p. 52-64].
4. Un rol important în viața politică, în procesul de constituire și exercitare a puterii în România revine factorului legislativ, Parlamentului, ca instituție deliberativă compusă din reprezentanții aleși de popor. Însă, așa cum democrația nu constituie un sistem „perfect”, nici Parlamentul, emanație a acesteia și instrument al vieții democratice, nu poate fi perfect. În ceea ce privește funcționalitatea instituției s-a observat că deseori dezbaterile de fond nu au loc în ședințe plenare, ci în comisii de lucru ale Camerelor; nu de puține ori decizii esențiale se iau în reuniuni ale liderilor politici [74, p. 24-31].
5. În ciuda deficiențelor, și acestea nu sunt puține, Parlamentul României poate asigura funcționalitatea pluralismului politic, reprezentarea diverselor interese, determinând

- dezbateri pentru soluții cât mai bune, impunând un caracter public vieții politice, vieții de stat și permițând realizarea, într-o formă sau alta, a controlului puterii [120, p. 33-34].
6. Concurența și lupta politică care însoțesc reformele în România reprezintă fenomene normale pentru democrație. Astfel, opoziției politice parlamentare i se asigură libertatea de a se exprima și de a acționa cu un vector de corecție al forțelor ce dețin puterea, iar factorii de guvernare, confrunțați cu probleme dificile ale alegerii mijloacelor gestionării sociale optime, pot ajunge la soluții care să nu creeze „crize politice” sau să „destabilizeze” societatea [121, p. 74-80].
  7. Desfășurarea eficace a alegerilor parlamentare depinde în mare măsură de faptul cât de bine sunt percepute problemele ce necesită a fi rezolvate de către oamenii politici și electoratul țării. Anume alegerile contribuie la consolidarea democrației [9, p.106-128].
  8. În anii 1990-2008 în România au avut loc 6 scrutine ale alegerilor parlamentare (1990, 1992, 1996, 2000, 2004, 2008). Și cu toate că în această perioadă a crescut activitatea socială și politică a oamenilor, a sporit semnificația interesului lor față de problemele politice și de stat, atitudinea negativă a alegătorilor față de parlamentari continuă să mai persiste.[141, p. 276-286]
  9. Partidele politice îndeplinesc funcții între care se disting: elaborarea programelor politice, pe care le propun societății; recrutarea și mobilizarea cetățenilor, în lupta politică, partidele acționând ca factor de socializare politică și de orientare a voturilor populației; structura și diferențierea elitei politice, a clasei politice; asumarea responsabilității guvernării în cazul obținerii victoriei la alegeri; convertirea intereselor populației în politici publice; gestionarea conflictelor politice și sociale în vederea realizării unui consens al intereselor naționale; armonizarea politicii interne și externe a statului. Într-un sistem democratic pluralist acționează mai multe partide politice, diverse grupuri de interese, organizații ale societății civile, iar puterea legislativă, executivă și judecătorească au propriile lor drepturi și răspunderi [9, p.106-128].
  10. În România, atât elita de conducere, cât și categoriile sociale, oamenii de rând trebuie să însușească cultura democrației, pentru a avea o mentalitate politică avansată, aceasta din urmă fiind determinată de capacitatea de a pune în aplicare cunoștințele acumulate, de a confrunța faptele și fenomenele, de a le aprecia la justa lor valoare, de iscusința de a găsi calea optimă de rezolvare a problemelor politice. Investigațiile privind constituirea și activitatea Parlamentului României contribuie la cunoașterea profundă și interpretarea veridică a evoluției vieții politice în perioada de tranziție și pot influența benefic asupra realizării reformelor social-economice și politice în România [141, p. 276-286].

11. Multitudinea formelor de cooperare și colaborare a Parlamentului pe plan extern reflectă nu numai o specializare funcțională, ci și asumarea unei responsabilități locale pentru soluționarea problemelor regionale [214, p. 98-107].
12. În pofida faptului că Parlamentul are în prezent, cel puțin în sondajele publice, o imagine precară, din cauza unor situații politice conjuncturale sau a conduitei unor lideri mai puțin inspirați în anumite momente ale procesului politic, putem afirma că Parlamentul, ca instituție fundamentală în stat, și-a îndeplinit, rațiunea pentru care a fost instituit, asemenea oricărui alt parlament care funcționează în orice sistem constituțional și democratic autentic [121, p. 74-80].

În baza investigațiilor efectuate autorul formulează unele *recomandări* privind eficientizarea activității Parlamentului:

1. Considerăm oportun ca în programele liceale de instruire (clasele IX și a XII) să fie introdus un curs de 6-8 ore având tematica „Viața politică în România la etapa actuală”, iar în instituțiile de învățământ superior din România, în funcție de facultate, profil și specialitate, să se organizeze predarea cursului special „Istoria politică a României” cu un volum de 30 de ore.
2. Pentru inițierea și realizarea unui dialog eficient cu opoziția, un pas important ar fi adoptarea de către Parlamentul României a unei Legi privind unele garanții legislative pentru opoziția parlamentară.
3. Este necesar să se coreleze legislația privind finanțarea partidelor politice. Una din soluțiile întăririi și diversificării controlului finanțării partidelor ar fi abilitatea Autorității Electorale Permanente cu prerogative speciale în acest sens, astfel creându-se cadrul unui control sistematic, capabil să faciliteze transparența finanțării partidelor.
4. Liderii politici, decidenții din cadrul partidelor politice să verifice cu mare atenție și responsabilitate integritatea membrilor de partid incluși pe listele electorale, prin care fapt se va evita pierderea candidaților, dar și încrederea electoratului.
5. Interzicerea printr-o dispoziție constituțională ca orice parlamentar să migreze dintr-un partid politic în altul în timpul mandatului.

BIBLIOGRAFIE

1. Kopecky P. Structures of Representation: The New Parliaments of Central and Eastern Europe. În: Developments in Central and East European Politic 3. Palgrave Macmillan, 2003, p.133-152.
2. Roper S. Parliamentary Development. În: Romania since 1989. Lexington Books, 2004, 159-176 p.
3. Millard F. Elections, Parties and Representation in Post-Communist Europe. Palgrave Macmillan, 2004, 350 p.
4. Enache M., Constantinescu M. Renașterea Parlamentarismului în România. Iași: Polirom, 2001, 296 p.
5. Muraru I. Drept parlamentar. București, Editura ACTAMI, 1997, 481 p.
6. Duculescu V., Călinoiu C., Duculescu G. Tratat de teorie și practică parlamentară. Vol. I. București: Lumina Lex, 2001, 797 p.
7. Călinoiu C., Duculescu V. Drept parlamentar. București: Lumina Lex, 2009. 511 p.
8. Deaconu Șt., Cuc M. Noile prevederi regulamentare privind funcționarea Parlamentului. // Sfera Politicii. 2001, nr. 89, p. 12-19.
9. Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare din Republica Moldova și România. În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) Nr. 3(LVIII), Chișinău, 2012, p.106-128.
10. Juc V., Josanu I., Rusandu I. Sisteme politice tranzitorii din Europa de Sud-Est. (studiu comparat). Chișinău, 2008, Tipografia A.S.M., 204 p.
11. Huntington S. Ordinea politică a societăților în schimbare. Iași: Polirom, 1999, 432 p.
12. Sanborne M. Nations in Transition: Romania. Facts On Inc., 2004, 182 p.
13. Bideleux R., Jeffries I. The Balkans. A Post- Communist History. London and New York: Routledge, 2007, 620 p.
14. Gallagher M. și Mitchell P. The Politics of Electoral System. Oxford University Press, 2005, 662 p.
15. Birch S. și alții. Embodying Democracy. Palgrave Macmillan, 2002, 257 p.
16. Brechon P. Partidele politice. Cluj-Napoca: Eikon, 2004, 248 p.
17. Duverger M. Les parties politiques. Paris : A. Colin, 1951, 563 p.
18. Sartori G. Parties and Party Systems. A Framework for Analysis. London: Cambridge University Press, 1976, 342 p.
19. Lewis P. Political Parties in Post-Communist Eastern Europe. London and New York: Routledge, 2000, 224 p.
20. Istoria Parlamentului și a vieții parlamentare din România până în 1918. București, 1993.

21. Draganu T. Începuturile și dezvoltarea regimului parlamentar în România până în 1916. Cluj, Editura Dacia, 1991, 235 p.
22. Constantinescu M., Muraru I. Drept parlamentar. București: Gramar, 1994, 276 p.
23. Duculescu V., Călinoiu C., Duculescu G. Tratat de teorie și practică parlamentară. Vol. II. București: Lumina Lex, 2001, 704 p.
24. Călinoiu C., Duculescu V. Drept parlamentar. București: Lumina Lex, 2009, 511 p.
25. Regulamentul Camerei Deputaților. București, 2006, 152 p.
26. Regulamentul Senatului [on line] .http://www.senat.ro/pagini/reg_sen/reg_senat.htm (accesat la 10.10.2011).
27. Dagne L. Drept constituțional și instituții politice. București: Universul Juridic, 2009, 400 p.
28. Bădescu M., Andruș C., Năstase C. Drept constituțional și instituții politice. Craiova: Sitech, 2008, 510 p.
29. Legea Nr. 35 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului din 2008 [on line]. 2008. http://www.clr.ro/rep_html/L35_2008.htm (accesat 29.01.2012).
30. Selejan-Guțan B. Drept constituțional și instituții politice. București: Hamangiu, 2008, 320 p.
31. Corbeanu I., Corbeanu M. Drept constituțional și instituții politice. București: Lumina Lex, 2004, 485 p.
32. Norris P. Electoral Engineering. Cambridge University Press, 2004, 391 p.
33. Abraham F. România de la comunism la capitalism (1989- 2004). București: Tritonic, 2006, 640 p.
34. Preda C., Soare S. Regimul, partidele și sistemul politic din România. București: Nemira, 2008, 233 p.
35. Pricope R., Hrebenciuc F. Legislativul în spațiul Uniunii Europene. Suceava: Mușatinii, 2009, 224 p.
36. Ionescu Gh., Madariaga I. Opoziția. București: Humanitas, 1992, 230 p.
37. Enache M. Modalitățile controlului parlamentar. București, Universul Juridic, 2014, 280 p.
38. Dumitrescu Al. Senatul - o instituție fundamentală a statului român modern. București, 1999, 184 p.
39. Stoica S. România după 1989. București: Meronia, 2010, p. 235.
40. Mungiu-Pippidi A. Politica după comunism. București: Humanitas, 2002, 280 p.

41. Gallagher T. Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace. București: Humanitas, 2004, 432. p.
42. Preda C. Occidentul nostru. București: Nemira, 1999, 192 p.
43. Preda C. Mic dicționar de gândire politică liberală. București: Humanitas, 2004, 150 p.
44. Hurezeanu E. Între câine și lup. Biblioteca Apostrof, 1996, 341 p.
45. Bocancea C. Meandrele democrației. Tranziția politică la români. Iași: Polirom, 2002, 296 p.
46. Costiniu F., Șerban P. Aspecte ale evoluției sistemului electoral în România. București: Monitorul Oficial, 2000, 300 p.
47. Iancu G., Glăvan G. Sistemul electoral. București: ALL BECK, 2005, 167 p.
48. Bulai A. Mecanisme electorale. București: Paideia, 1999, 265 p.
49. Radu A. , Radu G., Porumb I. Sistemul politic românesc, un sistem entropic? București: Tehnică, 1995, 219 p.
50. Génét R. Traité de diplomatie et de droit diplomatique. Vol. 1-2. Paris. 1931, 1259 p.
51. Fauchille P. Traité de droit international public. Vol. 1. Partea a III-a. Paris. 1926, 1075p.
52. Cahier P. Le droit diplomatique contemporain. Geneva. 1964, 534 p.
53. Klebes H. Diplomația parlamentară. București: R.A. Monitorul Oficial, 1998, 274 p.
54. Rizescu G. Diplomația parlamentară. București : Lumina Lex, 2000, 383 p.
55. România – NATO. 1990- 2008. București: ROMPRES, 2008, 168 p.
56. Ionescu C. Actele Parlamentului. În: Dreptul. 1995, nr.9, p. 12-28.
57. Simedru D., Huiu I. Dimensiunile funcției de control parlamentar asupra Executivului. În: Sfera Politicii [on line] 2004, nr. 112. <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/112/art1-dimensiunile-functiei.html> (accesat 20.11.2011).
58. Huiu I. Moțiunea ca mecanism democratic. În: Sfera Politicii. 2004, nr. 107, p. 45-48.
59. Radu A. Modelul parlamentar românesc. În: Sfera Politicii. 2009, nr. 140, p. 37-48.
60. Deaconu Ș., Cuc M. Noile prevederi regulamentare privind funcționarea Parlamentului. În: Sfera Politicii. 2001, nr. 89, p. 11-29.
61. Constantinescu M., Amzulescu M. Parlamentul ca tribună a poporului. În: Dreptul. 2005, nr. 3, p. 78-85.
62. Ionescu I. L' opposition parlementaire en Roumanie postcommuniste: 1990-2004. În: Studia Politica. 2006, nr. 2, p. 8-20.
63. Pavel D. Puterea legislativă- punctul slab al democrației consensuale românești. În: Sfera Politicii. 2009, nr. 140, p. 3-17.

64. Dima B. Parlament bicameral versus parlament unicameral. În: Sfera Politicii. 2009, nr. 140, p. 14-23.
65. Scurtu G. Pluripartitismul în România (dec. 1989 - mai 1990). În: Clio. 2005, nr. 1-2, p. 130-154.
66. Puwak H. Elemente de convergență între procesele integrării României în structurile europene și euroatlantice. În: România-NATO. București: Societatea Scriitorilor Militari, 2003, p. 149-162.
67. Bucur D. Diplomația parlamentară-gest politic fundamental pentru integrare, în consens cu voința poporului. În: România-NATO. București: Societatea Scriitorilor Militari, 2003, p. 197-200.
68. Tănăsescu E. Le rôle du Parlement roumain dans le processus d' intégration européenne. În: AUB-Drept, 2004, nr.4, p. 1-9.
69. Popescu R. Răspunderea Parlamentului în dreptul constituțional. Rezumatul tezei de doctorat. București, 2011, 40 p.
70. Cristea R. De la propunerea legislativă la adoptarea legilor: Votul în Parlamentul României între 2006-2010. Rezumatul tezei de doctorat, București, 2013, 17 p.
71. Domuța D. Mentalități și instituții românești în procesul unificării europene // Rezumatul tezei de doctorat. Cluj-Napoca, 2013, 9 p.
72. Enea V. Partidele politice din România post-decembristă: realități și probleme // Autoreferatul tezei de doctor în științe politice. Chișinău, 2007, 20 p.
73. Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.
74. Juc V., Josanu I., Rusandu I. Sisteme politice tranzitorii din Europa de Sud-Est. (studiu comparat). Chișinău, 2008, Tipografia A.S.M., 204 p.
75. Activitatea Camerei Deputaților (1992-1996). București, 1996, 230 p.
76. Activitatea Camerei Deputaților (1996-2000). București, 2000, 294 p.
77. Activitatea Camerei Deputaților (2000- 2002). București, 2002, 164 p.
78. Activitatea Camerei Deputaților (2000- 2004). București, 2004, 273 p.
79. Activitatea Camerei Deputaților (2004- 2008). București, 2008, 203 p.
80. Activitatea legislativă pentru integrarea României în UE. București: Monitorul Oficial, 2005, 260 p.
81. Senatul României. Legislatura 2000-2004. București: 2004, 250 p.

82. Senatul României. Legislatura 2004- 2008. București: 2008, 170 p.
83. Adunarea constituantă 11 iulie 1990-21 noiembrie 1991. Regia Autonomă Monitorul Oficial. București, 1998, 240 p.
84. Declarația Parlamentului României privind aderarea României la Uniunea Europeană. // http://www.parlament.ro/informatii_publice/aderare.page?ids=6226&idv=27 (accesat la 10.05.2012).
85. Declarația Parlamentului României cu privire la conflictul din raioanele de est ale Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al României, Anul IV, nr. 159, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, marți 14 iulie 1992.
86. Declarația Camerei Deputaților din 4 februarie 1993. În: Monitorul Oficial al României, Anul V, nr. 20, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, vineri 5 februarie 1993.
87. Autoritatea Electorală Permanentă [on line]. <http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=85> (accesat 30.01.2012)
88. Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-129-1997-11956.aspx> (accesat 19.07.2012).
89. Iliescu I. Discursul președintelui de onoare al PSD Ion Iliescu din 28 septembrie 2008. <http://jurnalul.ro/stiri/politica/discursul-presedintelui-de-onoare-al-psd-ion-iliescu-134821.html>; Constantinescu E. Europa celor 27 și provocările viitoare. Discurs rostit în sesiunea plenară a Conferinței „Primii ani ai noilor membri ai UE” organizată de Comisia Europeană la Budapesta în 8-9 decembrie 2006. <http://www.constantinescu.ro/discursuri/53.htm>; Discursul președintelui României, Traian Basescu, în cadrul sedinței comune a Camerei Deputaților și Senatului din 5 iulie 2012; Stolojan Th. Discursul: Îl susțin pe Boc ca președinte al PDL din 14 mai 2011 <http://m.gandul.info/politica/alegeri-in-pdl-discursul-lui-theodor-stolojan-video-stolojan-il-sustin-pe-boc-ca-presedinte-al-pdl-va-avea-taria-de-a-duce-partidul-pe-drumul-victoriei-8266850>; Popescu-Tăriceanu C. Discursul rostit cu ocazia sesiunii solemne consacrată aniversării a 150 ani de la constituirea Senatului României din 16 iunie 2014 <http://www.senat.ro/index.aspx?Sel=C3E98D7A-9442-4620-A186-54237F8274AD>; Ciorbea V. Discursul: „Anul 2001 – un an ratat pentru România” rostit la 19 februarie 2002 http://adevarul.ro/news/politica/victor-ciorbea-l-a-intrecut-discurs-spineanu-1_50abcf067c42d5a663807beb/index.html
90. Constantinescu E. Timpul dărmării, timpul zidirii. Memorii, Vol. I-IV, București, 2002; Radu Vasile. Cursa de contrasens. Amintirile unui prim-ministru. București. Editura Humanitas, 2002, 270 p.

91. Iiescu I. Revoluție și reformă. București, Editura enciclopedică, 1994, 279 p.; Roman P. Transformări, inerții și dezordini. 22 luni după revoluție. Iași, Editura „Duplex”, 2002, 247 p.
92. Diaconescu I. După revoluție, București, Nemira, 2003, 332 p.; Călin Popescu Tăriceanu, Oprea Marius. Ascensiunea lui Traian Băsescu. București, 2008.; Năstase A. Lumea, americanii și noi. București, Editura Litera, 2012, 192p.
93. Relații politice între România și Maroc [on line]. <http://old.mae.ro/index.php?unde=doc&id=5656&idlnk=1&cat=3> (citată 18.07.2012).
94. Relații bilaterale româno-chineze [on line]. <http://www.mae.ro/bilateral-relations/3121> (citată 18.07.2012).
95. Relații diplomatice româno-libaneze [on line]. <http://old.mae.ro/index.php?unde=doc&id=5630&idlnk=&cat=3> (citată 18.07.2012).
96. Legi promulgate în anul 1990 [on line]. http://www.cdep.ro/pls/dic/legis_acte_parlam?cam=0&tip=1&an=1990 (accesat 10.10.2011)
97. Tratatul din 22 iunie 1994 privind relațiile de prietenie și colaborare dintre România și Republica Cehă [on line]. <http://www.monitoruljuridic.ro/act/tratat-din-22-iunie-1994-privind-relatiile-de-prietenie-si-colaborare-dintre-romania-si-republica-ceha-emitent-parlamentul-publicat-n-34129.html> (accesat 16.07.2012).
98. Cozma V. Învățământul universitar în sistemul științific și educațional din Republica Moldova. 1946-1996 // Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe istorice. – Chișinău, 1996, 43 p.
99. Moraru A., Galan S., Șleahtițki V. Contribuții la metodologia criminalisticii. – Chișinău, 2001, 32 p.
100. Краткий политический словарь. Москва, Политиздат, 1988, 345 стр.
101. Muraru I. Drept constituțional și instituții politice. Ediția a VII-a revăzută și adăugită. București, 1997, 481 p.
102. Agabrian M. Analiza de conținut. București, Polirom, 2006, 188 p.
103. Abraham F. România de la comunism la capitalism (1989-2004). București: Tritonic, 2006, 640 p.
104. Brucan S. Îndreptar - dicționar de politologie. București: Nemira, 1993, 300 p.
105. Barbu D. Republica absentă. București: Nemira, 2004, 349 p.
106. Antohi S., Tismăneanu V. (coord.) De la utopie la istorie. Revoluțiile din 1989 și urmările lor. Central European University Press, 2000, 628 p.

107. Preda C. Sistemul politic românesc după patru scrutinuri. În: Studia politica. 2001, nr. 1.
108. Iancu G. Rolul Autorității Electorale Permanente în organizarea alegerilor. În: Alegerile și corpul electoral. București: ALL BECK, 2005.
109. Constituția României. Best Publishing, 2010, 58 p.
110. Lefort C. Democracy and Political Theory. Polity Press, 1988, 147 p.
111. Corbeanu I., Corbeanu M. Drept constituțional și instituții politice. București: Lumina Lex, 2004, 485 p.
112. Pătruț M., Cmeciu C. Dezbaterile electorale - un joc discursiv ritualic. În: Sfera Politicii. 2010, nr. 145, p. 57-63.
113. Brâncoveanu R. În campanie. În: Sfera Politicii. 2004, nr. 109, p. 2-4.
114. Flonta V. Televiziunea și dictatura audienței. În: Sfera Politicii. 2004, nr. 108. P.22- 25.
115. Câmpeanu P., Combes A., Berindei M. România înainte și după 20 de ani. București: Humanitas, 1991, 146 p.
116. Stoica S. Dicționarul partidelor politice din România (1989- 2004). București: Meronia, 2004, 212 p.
117. Sanborne M. Nations in Transition: Romania. Facts On Inc., 2004, 182 p.
118. Bejan A. Prezentarea și analiza comparativă a rezultatelor alegerilor de la 20 mai 1990. În: Renașterea unei democrații. Alegerile din România de la 20 mai 1990. București: Coresi, 1991, p.111-113.
119. Voicu G. Sisteme de partide în Europe de Est. În: Polis. 1996, nr.2, p.116-139.
120. Piroșca A. Alegerile parlamentare din anul 1992 în România. În: Rezumatele comunicărilor la Conferința științifică a masteranzilor și doctoranzilor Cercetare și inovare-perspective de evoluție și integrare europeană. Chișinău: USM, septembrie 2009, p. 33-34.
121. Piroșca A. Alegerile parlamentare în România (1990- 2004). În: Convergențe spirituale Iași-Chișinău. Iași: Liga Culturală Română, 2011, nr. 2. p. 74-80.
122. Sondaje de opinie publică, interpretări, concluzii. În: Sfera Politicii. 1998, nr. 63, p.43-49.
123. Paler O. 1996: an al refuzului. În: Secolul 20. 1996, nr.10-12, p. 10-24.
124. Zaicu V. Neîncrederea. În: Sfera Politicii. 2005, nr. 118, p.2-3.
125. Radu G. Corupție. Corupția politică: substitut sau indicator al reformei? În Sfera Politicii. 2001, nr. 89, p.24-26.
126. Maxfield E. What's right in Romania? Explaining the failure of Democratic Convention. În: Sfera Politicii. 2006, nr. 123-124, p.90-95.

127. Pavel D. Performanța coaliției? Rămânerea împreună. În: Sfera Politicii. 1999, nr. 66, p.19-24.
128. Réka H. Problematika autonomiei la UDMR (1990-2004). În: Partide politice și minorități naționale. Sibiu: Techno-Media, 2008, p.371-383.
129. Ionescu L. PNL - ieșirea din pluton. În: Sfera Politicii. 1998, nr. 59, p.26-28.
130. Ionescu Al. La résurgence d'un acteur politique en Roumanie. În: Studia Politica. 2001, nr. 1, p.141-201.
131. Tiuț A. Strategiile PRM de maximizare a capitalului electoral (1996- 2005). În: Sfera Politicii. 2006, nr. 120-121-122, p. 90-94.
132. Pavel D., Huiu I. Nu putem reuși decât împreună- O istorie a Convenției Democratice 1989-2000. Iași: Polirom, 2003, 512 p.
133. Bulei I. A Short History of Romania. București: Meronia, 2005, 231 p.
134. Flonta V. A treia Românie. În: Sfera Politicii. 2005, nr. 115, p.4-9.
135. Romanian parliamentary and presidential elections 2004: votes and mandates. [on line]. 2004 <http://alegeri.ong.ro/TabeleAlegeriGen04.doc> (accesat 26.03 2011).
136. Matei O. Democrație și protest. În: Sfera Politicii. 2005, nr.115, p.10-12.
137. Radu A. ,Buti D. Ce poate aduce votul „uninominal”. În: Sfera Politicii. 2008, nr.129-130, p. 3-17.
138. Buti D. Alegerile parlamentare din 2008. În: Sfera Politicii. 2009, nr.131-132, p.36-41.
139. Radu A. Reformă sau experiment electoral? În: Sfera Politicii. 2009, nr.131-132, p.14-21.
140. Stan L., Vancea D. Alegerile parlamentare din 2008: vin vechi în sticle noi. În: Sfera Politicii. 2009, nr.131-132, p.3-13.
141. Piroșca A. Aspecte ale alegerilor parlamentare în România (1990-2008). În: Materialele Conferinței Internaționale Integrarea europeană și tradițiile românești: de la Al. S. Sturza la Em. Cioran. Chișinău: USM, mai 2011, p. 276-286.
142. Spirchez A. Trădarea generoșilor. Note despre social-democrația românească. În: Sfera Politicii. 2009, nr.131-132, p.55-59.
143. Terente R. O problemă: alegerile din 2008. În: Sfera Politicii. 2004, nr. 110-111, p.64-65.
144. Radu A. Alegerile RP și multipartidismul din România. O confirmare a teoriei duvergeriene. În: Sfera Politicii [on line]. 2011, nr. 162. <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/162/art01-Radu.php> (accesat 27.08.2011).
145. Solomon C., Piroșca A. Evoluția parlamentarismului în România. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 3 (172), Chișinău, 2016, p. 52-64.

146. Lijphart A. Modele ale democrației. Forme de guvernare și funcționare în treizeci și șase de țări. Iași, Polirom, 2000, 320 p.
147. Secțiunea a 4-a art. 31 din Regulamentul Camerei Deputaților // www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=regcd_1 (accesat 10.11.2011).
148. Secțiunea a 4-a din Regulamentul Senatului și Secțiunea a 5-a din Regulamentul Camerei Deputaților.
149. Avril Pierre, Giquel Jean. Droit parlementaire. Montchrestein, 1988, 315 p.
150. Ameller Michel. Parlements. Paris. PUF, 1996, 280 p.
151. Draganu T. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I, București, 1998, 336 p.
152. Muraru I., Tănăsescu E. S. Drept constituțional și instituții politice. Ed. A 11-a, vol. II. Ed., All Beck, București, 2004, 480 p.
153. Deleanu I. Drept constituțional și instituții politice. Iași, 1993, 320 p.
154. Constantinescu M., Amzulescu M. Parlamentul ca tribună a poporului. În: Dreptul. 2005, nr. 3, p. 78-85.
155. Legi promulgate în anul 1990 [on line]. http://www.cdep.ro/pls/dic/legis_acte_parlam?cam=0&tip=1&an=1990 (accesat 10.10.2011)
156. Legi promulgate în anul 1991 [on line]. http://www.cdep.ro/pls/dic/legis_acte_parlam?cam=0&tip=1&an=1991 (accesat 10.10.2011)
157. Legi promulgate în anul 1992 [on line]. http://www.cdep.ro/pls/dic/legis_acte_parlam?cam=0&tip=1&an=1992 (accesat 10.10.2011)
158. Legea nr. 10/1991 privind finanțele publice [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-10-1991-1890.aspx> (accesat 6.11.2011)
159. Legea 35/1991 privind regimul investițiilor străine [on line]. <http://www.jurisprudenta.com/lege/lege-35-1991-ems2/> (accesat 6.11.2011)
160. Ionescu C. Actele Parlamentului. În: Dreptul. 1995, nr. 9, p. 12-28.
161. Legea 62/1993 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-62-1993-3820.aspx> (accesat 6.11.2011)
162. Legea petrolului 134/ 1995 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-134-1995-7112.aspx> (accesat 6.11.2011)
163. Legea 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România [on line]. http://cedam.csa-isc.ro/files/1136_1995.pdf (accesat 6.11.2011)

164. Senatul - o instituție fundamentală a statului român modern. București, 1999, 184 p.
165. Legea 35/1997 [on line]. http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/35_1997.php (accesat 8.11.2011).
166. Legea 153/1998 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-153-1998-15282.aspx> (accesat 8.11.2011).
167. Legea 189/1998 [on line]. <http://www.bals.ro/bals/gallery/legislatie/legea-189-1998.pdf> (accesat 8.11.2011).
168. Legea 261/1998 [on line]. <http://www.jurisprudenta.com/lege/lege-261-1998-6mz76/> (accesat 8.11.2011).
169. Legea 138/2000 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-138-2000-21386.aspx> (accesat 8.11.2011).
170. Legea nr. 182/2000 [on line]. <http://legeaz.net/legea-182-2000-protejarea-patrimoniului-cultural/> (accesat 9.11.2011).
171. Legea nr.197/ 2000 [on line]. <http://www.jurisprudenta.com/lege/lege-197-2000-6eq61/> (9.11.2011).
172. Legea nr. 219/2000 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-197-2000-21714.aspx> (accesat 9.11.2011).
173. Legea nr. 231/ 2000 [on line]. <http://www.legex.ro/Legea-231-2000-21914.aspx> (accesat 9.11.2011).
174. Buletin legislativ 2003 [on line]. <http://www.cdep.ro/pdfs/bl2003.pdf> (accesat 10.11.2011)
175. Buletin legislativ (sesiunea parlamentară februarie-iunie 2004) [on line]. 2004. <http://www.cdpe.ro/pdfs/bl2004i.pdf> (accesat 10.11.2011)
176. Legea 90/2001 [on line]. http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/90_2001.php (accesat 11.11.2011).
177. Legea nr. 314/ 2001 privind reglementarea situației unor societăți comerciale [on line]. [http://legestart.ro/Legea-314-2001-reglementarea-situatiei-unor-societati-comerciale-\(MTkxODQ-\).htm](http://legestart.ro/Legea-314-2001-reglementarea-situatiei-unor-societati-comerciale-(MTkxODQ-).htm) (accesat 11.11.2011).
178. Legea nr. 704/2001 privind asistența judiciară internațională în materie penală [on line]. http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_asistentei_penale_internationale.php (accesat 11.11.2011).
179. Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială [on line]. http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_asistentei_sociale.php (accesat 11.11.2011).

180. Legea nr. 416/ 2001 privind venitul minim garantat [on line].
http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_venitului_minim_garantat.php (accesat 11.11.2011).
181. Legea nr. 123/ 2001 cu privire la regimul străinilor în România [on line].
[http://www.lege-online.ro/lr-LEGE-123-2001-\(27727\).html](http://www.lege-online.ro/lr-LEGE-123-2001-(27727).html) (accesat 11.11.2011).
182. Legea nr. 500/2002 a finetelor publice [on line]. www.ratb.ro/docpdf/lege500-2002.pdf
(accesat 11.11.2011).
183. Legea nr. 504/2002 a audiovizualului [on line]. http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/504_2002.php (accesat 11.11.2011).
184. Legea taxei pe valoare adăugată nr. 345/2002 [on line].
http://www.dscllex.ro/legislatie/2003/septembrie2003/mo2003_653.htm (accesat 11.11.2011).
185. Legea arhivelor naționale nr. 358/2002 [on line]. <http://www.lex.ro/Legea-358-2002-31674.aspx> (accesat 11.11.2011).
186. Legea 67/ 2004 privind alegerile pentru administrația publică locală [on line].
http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/67_2004.php (accesat 11.11.2011).
187. Buletin legislativ (sesiunea februarie- iunie 2005) [on line]. 2005.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2005i.pdf> (accesat 15.11. 2011)
188. Buletin legislativ (sesiunea septembrie- decembrie 2005) [on line]. 2005.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2005d.pdf> (accesat 15.11. 2011)
189. Buletin legislativ (sesiunea februarie- iunie 2006) [on line]. 2006.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2006i.pdf> (accesat 16.11. 2011)
190. Buletin legislativ (sesiunea septembrie- decembrie 2006) [on line]. 2006.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2006d.pdf> (accesat 16.11. 2011)
191. Buletin legislativ (sesiunea februarie- iunie 2007) [on line]. 2007.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2007i.pdf> (accesat 16.11. 2011)
192. Buletin legislativ (sesiunea septembrie- decembrie 2007) [on line]. 2007.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2007d.pdf> (accesat 16.11. 2011)
193. Buletin legislativ (sesiunea februarie- iunie 2008) [on line]. 2008.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2008i.pdf> (accesat 17.11. 2011)
194. Buletin legislativ (sesiunea septembrie- decembrie 2008) [on line]. 2008.
<http://www.cdep.ro/pdfs/bl2008d.pdf> (accesat 17.11. 2011)
195. Legea pentru ratificarea Tratatului dintre Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germană, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul

- Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale UE) și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la UE [on line]. [http://legestart.ro/Legea-157-2005-ratificarea-Tratatului-dintre-Reg-Belgiei-R-Ceha-Reg-Danemarcei-R-Federala-Germania-R-Estonia-R-Elena-Reg-Spaniei-R-Franceza-Irlanda-R-Italiana-R-Cipr-\(MTQ3NDYx\).htm](http://legestart.ro/Legea-157-2005-ratificarea-Tratatului-dintre-Reg-Belgiei-R-Ceha-Reg-Danemarcei-R-Federala-Germania-R-Estonia-R-Elena-Reg-Spaniei-R-Franceza-Irlanda-R-Italiana-R-Cipr-(MTQ3NDYx).htm) (accesat 18.11.2011).
196. Hotărârea nr. 4 din 11 martie 1996 [on line]. <http://legex.ro/Hotărâre-4-11.03.1996-8394.aspx> (accesat 28.11.2011).
197. Comisii parlamentare [on line]. <http://www.cdep.ro/co/sedinte.comisii> (accesat 29.11.2011).
198. Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații // Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.33, 2 martie 1992.
199. Enache M. Controlul parlamentar. Iași, Polirom, 1998, 260 p.
200. Legea nr.41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiofuziune și Societății Române de Televiziune // Monitorul Oficial al României, nr.153, 18 iunie 1994.
201. Dahl R. Poliarhiile. Participare și opoziție. Iași: Institutul European, 2000, 264 p.
202. Simedru Coriolan D., Huiu I. Dimensiunile funcției de control parlamentar asupra Executivului. În: Sfera Politicii [on line] 2004, nr. 112. <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/112/art1-dimensiunile-functiei.html> (accesat 20.11.2011).
203. Ștefănescu D. Cinci ani din istoria României. București: Mașina de Scris, 1995, 245 p.
204. Heidar K., Koole R. Parliamentary Party Groups in European Democracies. London: Routledge, 2000, 303 p.
205. Moțiuni [on line]. <http://www.cdep.ro/pls/parlam/motiuni.lista> (accesat 27.11.2011).
206. Oprescu D. Minoritățile naționale din România (1996- 1998). În: Sfera Politicii [on line] 1998, nr.66 <http://www.dntb.ro/sfera/66/bilant-art3.html> (accesat 27.11.2011).
207. Duculescu V., Călinoiu C. Unele probleme teoretice și practice legate de existența dreptului parlamentar. În: Studii de drept românesc. 1998, nr. 1-2, p. 12-25.
208. Cahier P. Le droit diplomatique contemporain. Geneva. 1964, 534 p.

209. Vida I. Comentariu articolul 61 din Constituția României. În: Constituția României. Comentariu pe articole. București: C.H. Beck, 2008.
210. Legea nr. 590/ 2003 privind tratatele. În: Monitorul Oficial al României, Anul 172 (XVI), Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, nr. 23, luni 12 ianuarie 2004.
211. Declarația Parlamentului României privind Pactul Ribbentrop-Molotov. În: Monitorul Oficial al României, Anul III, nr. 136, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, joi 27 iunie 1991.
212. Pecheanu G. Relațiile România-Republica Moldova, când calde, când reci, condimentate cu acuzații reciproce [on line] București, 2010. <http://www.mediafax.ro/main-story/focus-relatiile-romania-r-moldova-cand-calde-cand-rci-condimentate-cu-acuzatii-reciproce-5440851> (accesat 15.07.2012).
213. Declarația Parlamentului României privind acțiunile militare desfășurate în noaptea de 19/20mai 1992 pe teritoriul de răsărit al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al României, Anul IV, nr. 103, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, vineri 22 mai 1992.
214. Piroșca A. Colaborarea interparlamentară dintre România și Republica Moldova (1991-2001). În: Scientific and Technical Bulletin. Arad: Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, 2009, nr.15. p. 98-107.
215. Declarația Camerei Deputaților din 18 februarie 1993. În: Monitorul Oficial al României, Anul V, nr. 43, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, vineri 26 februarie 1993.
216. Rezoluția privind poziția Parlamentului României față de instituționalizarea unui organism parlamentar al CSCE. În: Monitorul Oficial al României, Anul II, nr. 136, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, vineri 7 decembrie 1990.
217. Regulamentul de organizare și funcționare a comisiei pentru politică externă a Senatului [online].<https://www.senat.ro/pagini/comisii/activitatea%20in%20comisii/regulament%20com%20pol%20ext.pdf> (accesat 2.06.2012).
218. Encuțescu S. Armonizarea legislativă în etapa de preaderare. În: România- NATO. București: Societatea Scriitorilor Militari, 2003, p. 251- 259.
219. Bucur D. Diplomația parlamentară-gest politic fundamental pentru integrare, în consens cu voința poporului. În: România- NATO. București: Societatea Scriitorilor Militari, 2003, p. 198-205
220. Legea nr. 30- 1994. În: Monitorul Oficial al României, Anul VI, nr. 135, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, 30 mai 1994.

221. Legea nr. 345/ 2004. În: Monitorul Oficial al României, nr. 668, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, 22 iulie 2004.
222. Robertson A. European Institutions. London: Stevens & Sons Limited, 1973, 38-40 / 478p.
223. Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei [on line]. <http://www.coe.ro/adunarea.html> (accesat 3.06.2012).
224. Sinteza relațiilor parlamentare dintre România și Consiliul Europei [on line]. http://www.senat.ro/pagini/rel_int/apce%202008/srp.htm (accesat 3.06.2012).
225. Goriță C. Negocierile de aderare la Uniunea Europeană. Studiu de caz: România. București: Editura Economica, 2008. 560 p.
226. Acordul Româno- European de Asociere. În: Monitorul Oficial al României, Anul V, nr. 73, Partea I, Legi, decrete, hotărâri și alte acte, 12 aprilie 1993.
227. Văduva G., Dinu M. Strategia europeană a integrării. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, 260 p.
228. Ivan A. Statele unite ale Europei. Iași: Institutul European, 2007, 388p.
229. Gherasim G. Liderii și Parlamentul European. În: Sfera Politicii. 2004, nr. 108, p. 6-7.
230. Activitatea legislativă pentru integrarea României în UE. București: Monitorul Oficial, 2005, 260 p.
231. Grozăvescu I. Procesul complex al aderării la UE. În: Sfera Politicii. 2000, nr. 80, p. 19-20.
232. Rusu I. Organizații și relații internaționale. București: Lumina Lex, 2000, 365p.
233. Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.
234. Piroșca A. Activitatea Parlamentului în contextul aderării României la Uniunea Europeană. În: Materialele Conferinței Interuniversitare Integrarea europeană și filosofia româna: cazul Al. S. Sturza. Chișinău: USM, mai 2009. p. 192-197.

ANEXE

Anexa 1

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 20 MAI 1990

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
FSN	263 (67,53)	91 (77,11)
UDMR	29 (7,34)	12 (10,16)
PNL	29 (7,34)	10 (8,47)
MER	12 (3,03)	1 (0,84)
PNT- CD	12 (3,03)	1 (0,84)
AUR	9 (2,27)	2 (1,69)
PDAR	9 (2,27)	-
PER	8 (2,02)	1 (0,84)
Partidul Socialist Democratic Român	5 (1,26)	-
Partidul Social Democrat	2 (0,50)	-
GDC	2 (0,50)	-
Minorități naționale	11 (2,78)	-
Alte partide	5 (1,26)	-
Total	395 (100%)	118 (100%)

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 27 septembrie 1992

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
FSN	117 (34,31)	49 (34,26)
CDR	82 (24,04)	34 (23,77)
FSN	43 (12,60)	18 (12,58)
PUNR	30 (8,78)	14 (9,79)
UDMR	27 (7,91)	12 (8,39)
PRM	16 (4,69)	6 (4,19)
PSM	13 (3,81)	5 (3,49)
PDAR	-	5 (3,49)
Minorități naționale	13 (3,81)	-
Total	341 (100%)	143 (100%)

Repartizarea mandatelor partidelor politice în CDR

Denumirea formațiunii	PNT- CD	PAC	PNL-AT	PSDR	PER	PNL-CD
Camera Deputaților	41	13	11	10	4	3
Senat	21	7	1	1	-	4
Total	62	20	12	11	4	7

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 3 noiembrie 1996

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
CDR	122 (35,57)	53 (37,06)
PDSR	91 (26,53)	41 (28,67)
USD	53 (15,45)	23 (16,08)
UDMR	25 (7,29)	11 (7,69)
PRM	19 (5,54)	8 (5,59)
PUNR	18 (5,25)	7 (4,90)
Minorități naționale	15 (4,37)	-
Total	343 (100%)	143 (100%)

Repartizarea mandatelor partidelor politice din CDR

Denumirea formațiunii	PNT- CD	PNL	PNL-CD	PER	PAR	FER
Camera Deputaților	83	25	5	2	6	1
Senat	27	17	4	3	1	1
Total	110	42	9	5	7	2

Repartizarea mandatelor partidelor politice din USD

Denumirea formațiunii	PD	PSDR
Camera Deputaților	43	10
Senat	22	1

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 26 noiembrie 2000

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
PDSR	155 (44,93)	65 (46,43)
PRM	84 (24,35)	37 (26,43)
PD	31 (8,99)	13 (9,29)
PNL	30 (8,70)	13 (9,29)
UDMR	27 (7,83)	12 (8,57)
Minorități naționale	18 (5,22)	-
Total	345 (100%)	140 (100%)

Repartizarea mandatelor partidelor politice din Polul Social Democrat

Denumirea formațiunii	PDSR	PUR	PSDR
Camera Deputaților	142	6	7
Senat	59	4	2
Total	201	10	9

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 28 noiembrie 2004

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
PSD+PUR	132 (39,7)	57 (41,6)
DA (PNL+PD)	112 (33,7)	49 (35,7)
PRM	48 (14,4)	21 (15,3)
UDMR	22 (6,6)	10 (7,3)
Minorități naționale	18 (5,4)	-
Total	332 (100%)	137 (100%)

Repartizarea mandatelor partidelor politice în cadrul Uniunii Naționale PSD+PUR

Denumirea formațiunii	Camera Deputaților (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor Camerei)	Senat (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor din Senat)
PSD	113 (85,6); (34,0)	46 (80,7); (33,5)
PUR-SL	19 (14,4); (5,7)	11 (19,3); (8,0)
Total mandate	132	57

Repartizarea mandatelor partidelor politice din cadrul Alianței DA(PNL-PD)

Denumirea formațiunii	Camera Deputaților (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor Camerei)	Senat (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor din Senat)
PNL	64 (57,1); (19,3)	28 (57,1); (20,4)
PD	48 (42,9); (14,4)	21 (42,9); (15,3)
Total mandate	112	49

Ponderea mandatelor în Parlamentul României în urma alegerilor desfășurate în 30 noiembrie 2008

DENUMIREA PARTIDULUI/ FORMAȚIUNII POLITICE	NUMĂR DE MANDATE ÎN CAMERA DEPUTAȚILOR (% total)	NUMĂR DE MANDATE ÎN SENAT (% din total)
PD-L	115 (34,43)	51 (37,22)
Alianța PSD+ Partidul Conservator	114 (34,13)	49 (35,76)
PNL	65 (19,46)	28 (20,43)
UDMR	22 (6,58)	9 (6,56)
Minorități naționale	18 (5,38)	-
Total	334 (100%)	137 (100%)

Repartizarea mandatelor partidelor politice în cadrul Alianței PSD+PC

Denumirea formațiunii	Camera Deputaților (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor Camerei)	Senat (% din mandatele Uniunii) (%din totalul mandatelor din Senat)
PSD	110 (96,49); (32,93)	48 (97,95); (35,03)
PC	4 (3,50); (1,19)	1 (2,04); (0,72)
Total mandate	114	49

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

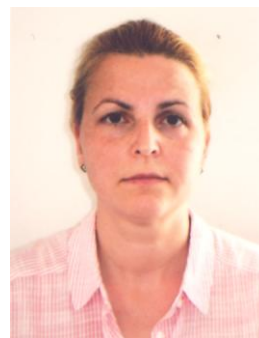
Subsemnata, PIROȘCA Alina, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

PIROȘCA Alina

Semnătura _____

15.07.2018

CV-ul Autorului

Piroșca Alina

Data nașterii: 21.02.1981

Constanța – România

Cetățenia: român

Studii: A absolvit liceul „Nicolae Bălcescu” din Medgidia, în anul 1999; a urmat studiile la Facultatea de Istorie a Universității „Ovidius” din Constanța pe care a absolvit-o în anul 2003; în anul 2004-2006 studii de master în istorie Universitatea „Ovidius” din Constanța.

Domeniul de interes științific: Viața politică în România la etapa contemporană.

Activitatea profesională: în perioada 2003-2008 profesor de istorie Grupul Școlar Industrial „D. Hurmuzescu”, Medgidia; 2008-2009 profesor la Colegiul tehnologic N. Titulescu Medgia; 2009-2012 studii de doctorat în cadrul Universității de Stat din Moldova Facultate de Istorie și Filozofie; 2009-prezent profesor de istorie Grupul Școlar Industrial „D. Hurmuzescu”, Medgidia.

Participări la foruri științifice (naționale și internaționale): peste 10 raporturi și comunicări la tema tezei.

Lucrări științifice: în total 17 publicații în reviste de specialitate din România și Republica Moldova.

Cunoașterea limbilor străine: franceza (avansat), engleza (mediu).

Date de contact: România, Constanța, bd. I.C. Brătianu Nr. 106, Bl. Sr1A, sc. A, ap. 12

Tel. 0040722156275

e-mail: alina_pirosca2006@yahoo.com